

Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Ιονίων Νήσων

**Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης
για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων**

Β' ΜΕΡΟΣ: Σχέδιο Δράσης

Α' ΜΕΡΟΣ

- 1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΈΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ: ΣΥΝΟΨΗ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.
- 2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΙΝΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.
  - 2.1 Αναπτυξιακό Δυναμικό της ΠΙΝ.....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.1.1 Οικονομικές επιδόσεις .....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.1.2 Οικονομικά ενεργός πληθυσμός, απασχόληση και ανεργία ..... **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.1.3 Τομεακή διάρθρωση και Απασχόληση.....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.1.4 Η επίδραση της κρίσης στην τομεακή απασχόληση της Περιφέρειας ... **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.1.5 Επιχειρηματική δραστηριότητα: Τομεακή και κλαδική ανάλυση..... **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.1.6 Τομεακή και κλαδική εξειδίκευση της ΠΙΝ.....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.1.7 Παρουσίαση των κλάδων εξειδίκευσης .....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
      - 2.1.7.1 Τουρισμός 18
        - A. Θαλάσσιος τουρισμός 22
        - B. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού 27
      - 2.1.7.2 Φυτική και ζωική παραγωγή 29
    - 2.1.8 Χαρακτηριστικά Εξωστρέφειας της ΠΙΝ 47
      - 2.1.8.1 Εξωτερικό Εμπόριο Ιονίων και Συσχέτιση με την ΕΕ ..... **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
      - 2.1.8.2 Clusters και Πολιτικές..... 50
  - 2.2 Οι καινοτομικές επιδόσεις της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ..... **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.2.1 Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη.....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.2.2 Απασχόληση σε Επιστήμη και Τεχνολογία .....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.2.3 Προσωπικό στην Έρευνα και Ανάπτυξη .....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.2.4 Υποδομές Υποστήριξης Έρευνας και Καινοτομίας της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**
    - 2.2.5 ΤΠΕ- Ευρυζωνικά δίκτυα και καινοτομία 69

2.3 Η θέση της ΠΙΝ στον Ευρωπαϊκό χάρτη Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας..**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

2.4 Συγκεντρωτική Ανάλυση Δυνατοτήτων, Προοπτικών, Αδυναμιών και Κινδύνων της ΠΙΝ (SWOT) .....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

B' ΜΕΡΟΣ

3 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΡΑΜΑΤΟΣ ΞΕΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΙΝ	6
3.1 Διαδικασίες διαβούλευσης και Επιχειρηματικής "Ανακάλυψης"	6
3.2 Οραμα και Στόχοι της Στρατηγικής για την "Έξυπνη Εξειδίκευση της ΠΙΝ.....	83
3.3. Στρατηγικές επιλογές για την Έξυπνη Εξειδίκευση – Τομείς Προτεραιότητας.....	13
3.4 Το μοντέλο παρέμβασης	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
3.5. Διαδικασίες και προϋποθέσεις υιοθέτησης του οράματος και ο ρόλος των εμπλεκόμενων φορέων.....	16
3.6 Βασικά προβλήματα και Ανάγκες του Παραγωγικού συστήματος της ΠΙΝ.....	91
3.7. Σύνοψη Στρατηγικών, Στόχων και Προτεραιοτήτων	95
4 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ	100
4.1.ΑΞΟΝΑΣ 1: ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ, ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ	27
4.1.1 Παραγωγή και νέα προϊόντα στην αγροδιατροφή.....	27
4.1.2 Ανάδειξη της επτανησιακής γαστρονομίας.....	31
4.2 Άξονας 2: Θαλάσσια οικονομία: Αλιεία, υδατοκαλλιέργειες και θαλάσσιος τουρισμός	35
4.2.1 Αλιεία και υδατοκαλλιέργειες: Στρατηγική για την ανάπτυξη του τομέα	108
4.2.2. Θαλάσσιος Τουρισμός	113
4.3 Άξονας 3 : Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία. 45	
4.3.1 Διαφοροποίηση του Τουριστικού Προϊόντος.....	45
4.3.2 Συσχέτιση τουρισμού και δημιουργικής βιομηχανίας	51
4.4. Άξονας 4: "Οριζόντιες" δράσεις υποστήριξης τομέων προτεραιότητας	126
4.5. Άξονας 5: "Έξυπνη" χωρική ανάπτυξη Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (Smart territories).....	133
5. ΜΟΧΛΕΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	135
6. ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ.....	138
6.1 Επισκόπηση του συστήματος διακυβέρνησης	67
6.2 Επίπεδο 1: Συντονισμός και Χάραξη Πολιτικής.....	67
6.3 Επίπεδο 2: Τεκμηρίωση και λεπτομερής σχεδιασμός.....	68
6.4 Επίπεδο 3: Υλοποίηση πολιτικής και διαχείριση δράσεων	70
6.5. Επίπεδο 4: Τεκμηρίωση και Συντονισμός με Εθνικό επίπεδο	140

7. ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	71
7.1 Το σύστημα παρακολούθησης	71
7.2 Αξιολόγηση της Στρατηγικής	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	144
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	146

ΣΗΜ.: το κείμενο Βασίζεται στη σχετική μελέτη της «Logotech ΑΕ»

3. Διαμόρφωση Οράματος Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΠΙΝ

3.1. Διαδικασίες διαβούλευσης & «επιχειρηματικής ανακάλυψης»

Η «εκ των κάτω» διαδικασία διαβούλευσης και διαμόρφωσης στρατηγικής και γενικά λήψης των αποφάσεων, αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχή εκπόνηση και υλοποίηση της Περιφερειακής Στρατηγικής για την «Έξυπνη Εξειδίκευση».

Η διαδικασία «επιχειρηματικής ανακάλυψης» συμβάλλει στην αντιμετώπιση του κρίσιμου ζητήματος της στρατηγικής «έξυπνης εξειδίκευσης», που δεν είναι άλλο από αυτό της ιεράρχησης τομεακών προτεραιοτήτων, με έμφαση στους περισσότερο υποσχόμενους για μελλοντική περιφερειακή ανάπτυξη. Ειδικότερα, μέσω της διαδικασίας αυτής επιχειρείται η ανάδειξη εκείνων των τομέων της Περιφέρειας που είναι περισσότερο επιδεκτικοί καινοτομίας, έρευνας και τεχνολογικής ενσωμάτωσης,

Καθώς δε, η επιχειρηματική κοινότητα έχει το πλεονέκτημα έναντι άλλων, να γνωρίζει ή να ανακαλύπτει τους τομείς παραγωγής με μελλοντική αξία και προοπτικές, οι Περιφέρειες, θα πρέπει να επιδιώξουν τη συμμετοχή επιχειρηματικών παραγόντων στο σχεδιασμό της στρατηγικής. Ωστόσο, η έννοια «των επιχειρηματικών παραγόντων» ερμηνευμένη διασταλτικά, συμπεριλαμβάνει οποιονδήποτε είναι σε πλεονεκτική θέση στην διαδικασία 'ανακάλυψης' εκείνων των τομέων Ε&Α και καινοτομίας στους οποίους μια περιφέρεια είναι πιθανό να υπερτερήσει, με δεδομένες τις υπάρχουσες δυνατότητες και τα παραγωγικά περιουσιακά στοιχεία της (π.χ. ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, δημόσια ερευνητικά ιδρύματα, ανεξάρτητους παραγωγούς καινοτομίας κλπ),

Τα παραπάνω μέρη θα πρέπει να εμπλακούν σε ένα μοντέλο διακυβέρνησης που να χαρακτηρίζεται από συλλογικότητα και ευελιξία στον τρόπο λήψης των αποφάσεων. Το πλέον συνηθισμένο μοντέλο (το λεγόμενο μοντέλο Τριπλού Έλικα), που βασίζεται στη συμμετοχή της επιχειρηματικής κοινότητας, των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων και φορέων (περιφερειακής) διακυβέρνησης, εκτιμάται ότι πρέπει να συμπεριλάβει επιπλέον και την πλευρά των χρηστών και των καταναλωτών, την κοινωνία των πολιτών κατ' επέκταση..

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, επιφορτισμένη με την ευθύνη της εκπόνησης της Περιφερειακής Στρατηγικής «Έξυπνης Εξειδίκευσης» και με αφετηρία την εκπόνηση σχετικής εμπειρογνωμοσύνης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ακολουθεί μία διαδικασία πολύ-επίπεδης διαβούλευσης, που επιδιώκει την κάλυψη, αφενός της νησιωτικής ιδιαιτερότητας και αφετέρου την επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής συμμετοχής σε τοπικό και σύνθεσης των απόψεων σε περιφερειακό επίπεδο.

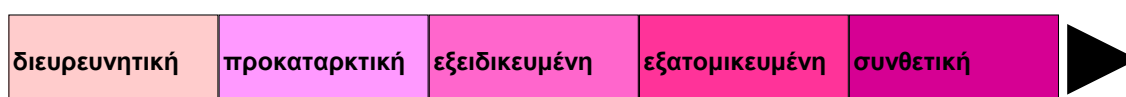
Η διαδικασία αυτή εξελίσσεται:

- σε δύο χωρικά επίπεδα: νομών (κυρίως μεγάλα νησιά) και περιφέρειας
- σε τρία «πολιτικά» επίπεδα: με την επιχειρηματική και ερευνητική κοινότητα σε τοπικό επίπεδο, με την εκπροσώπηση παραγωγικών, ακαδημαϊκών, τοπικών φορέων σε ένα ενδιάμεσο επίπεδο σύνθεσης και με την Περιφερειακή Αρχή (Περιφερειακό Συμβούλιο).

Επίσης, χαρακτηρίζεται από μία αναγκαία κλιμάκωση, ξεκινώντας από:

- το διερευνητικό στάδιο και περνώντας σε
- περισσότερο εξειδικευμένες συζητήσεις με τους εκπροσώπους παραγωγικών, ακαδημαϊκών και πολιτικών φορέων, καταλήγει
- στην τελική φάση της σύνθεσης και απόφασης

..... στάδια προσέγγισης στο πλαίσιο της "επιχειρηματικής ανακάλυψης"

Ακολουθώντας την παραπάνω (και χρονική) κλιμάκωση, η διαδικασία «επιχειρηματικής ανακάλυψης» και διαβούλευσης ακολούθησε τα παρακάτω στάδια:

α. Διερεύνηση

Τον Οκτώβριο του 2012, με αφορμή την εκπόνηση εμπειρογνωμοσύνης για λογαριασμό της Ε.Ε. με αντικείμενο «RIS3- Περιφερειακή Αξιολόγηση για τα Ιόνια Νησιά», πραγματοποιήθηκε μια πρώτη ενημερωτικού χαρακτήρα, συνάντηση εμπλεκόμενων παραγωγικών, ακαδημαϊκών, πολιτικών φορέων.

Τον Απρίλιο του 2013, στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Συνεδρίου της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και σε συνεργασία με την Ε.Ε. έλαβε χώρα «συνάντηση εργασίας» στην οποία εκτός από τους εκπροσώπους παραγωγικών, ακαδημαϊκών, πολιτικών φορέων, έλαβαν μέρος και επιχειρηματίες από τους 4 νομούς της Περιφέρειας. Εκεί, παρουσιάστηκε η παραπάνω εμπειρογνωμοσύνη της Ε.Ε.

Την ίδια περίοδο συγκροτήθηκε και συνεδρίασε για πρώτη φορά επίσημα το «Δίκτυο για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Π.Ι.Ν.» με τη συμμετοχή:

- της Περιφερειακής Αρχής και της α΄θμιας Αυτοδιοίκησης, και εκπροσώπων
- των 4 Επιμελητηρίων, των 4 Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών, του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου, της Συνομοσπονδίας Επιχειρηματιών Ενοικιαζομένων Δωματίων,
- του Ιονίου Πανεπιστημίου και του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων, της Γενικής Γραμματείας Έρευνας & Τεχνολογίας, λοιπών ερευνητικών κέντρων (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Θετικών Επιστημών και Εφαρμογών, Κεφαλληνιακό Ίδρυμα Ερευνών «Εύδοξος», Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού),
- τοπικών παραγωγικών δομών («Δίκτυο Η Κέρκυρα Παράγει», Αγροτοβιομηχανικός Συνεταιρισμός Παραγωγών «Ρομπόλας», Μελισσοκομικός Συνεταιρισμός).

Τον Μάιο του 2013 πραγματοποιήθηκαν άτυπες ενημερωτικές συναντήσεις με δίκτυα και ομάδες παραγωγών στους νομούς της Περιφέρειας (Δίκτυο «Eco-Ζάκυνθος», Συνεταιρισμοί Ζακύνθου, Ομάδα Βιοκαλλιεργητών, Συνεταιρισμός Ρομπόλας, Τυροκόμοι Κεφαλονιάς, δίκτυο «Η Κέρκυρα Παράγει» κλπ). Επρόκειτο για μία απαραίτητη διαδικασία (πρώτης προσέγγισης του αντικείμενου και ανταλλαγής απόψεων).

β. Τομείς προτεραιότητας

Τον Ιούνιο 2013, πραγματοποιήθηκε η 2η συνεδρίαση του «Δικτύου Έξυπνης Εξειδίκευσης» της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, με συζήτηση επί των πιθανών προτεραιοτήτων και των αναγκών υποστήριξης του τοπικού παραγωγικού συστήματος, σε αντιστοιχία με τις ερευνητικές δυνατότητες των ακαδημαϊκών/ερευνητικών ιδρυμάτων.

Τον Αύγουστο 2013, πραγματοποιήθηκε ο πρώτος κύκλος επιτόπιων «συναντήσεων εργασίας» στους νομούς της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, που οργάνωσε η Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή σε συνεργασία με τις αντίστοιχες Περιφερειακές ενότητες, τα Επιμελητήρια και τα Ακαδημαϊκά Ίδρύματα, με θέμα τη διαμόρφωση της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση στα Ιόνια Νησιά, στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Στις συναντήσεις αυτές, που οργανώθηκαν κατά σειρά στη Ζάκυνθο, την Ιθάκη, το Αργοστόλι, την Λευκάδα και την Κέρκυρα την εβδομάδα από 26 έως 30 Αυγούστου 2013, συμμετείχαν οι 3 «εταίροι» διαμόρφωσης της Στρατηγικής, δηλαδή οι δημόσιοι φορείς, η ακαδημαϊκή κοινότητα με παρουσία σε όλα τα νησιά εκπροσώπων του Ιονίου Πανεπιστημίου και του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων και ο επιχειρηματικός κόσμος (εκπρόσωποι φορέων και επιχειρηματίες).

Από τις συζητήσεις που έλαβαν χώρα, προέκυψαν οι τομείς προτεραιότητας της «Περιφερειακής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση», που είναι:

1. Ποιοτικός & θεματικός Τουρισμός
2. Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία
3. Πρωτογενής Τομέας και Γαστρονομία
4. Θαλάσσια Οικονομία

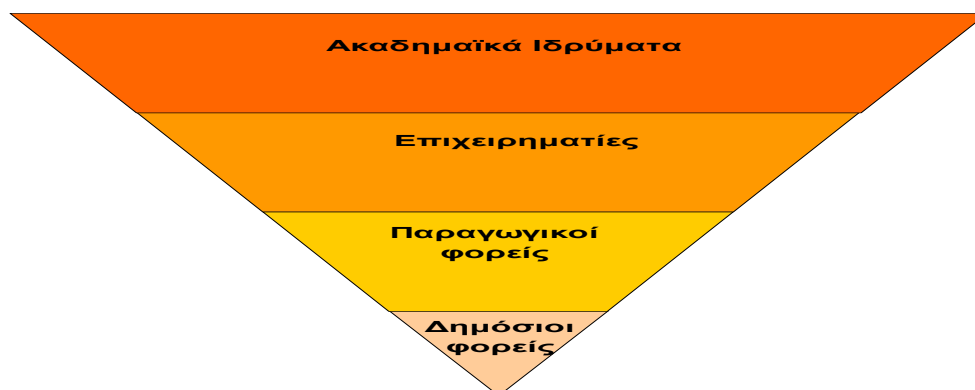
Με βάση τις παραπάνω προτεραιότητες, τον Οκτώβριο 2013 πραγματοποιήθηκε δεύτερη σειρά «θεματικών συναντήσεων εργασίας» στους νομούς της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, με αντικείμενο:

- «Τουρισμός – Περιβάλλον & Πράσινη Οικονομία» (Ζάκυνθος)
- «Πρωτογενής τομέας, Αγροδιατροφή & Γαστρονομία» (Κεφαλονιά)
- «Θαλάσσια Οικονομία» (Λευκάδα)
- «Τουρισμός, Πολιτισμός & Δημιουργική Οικονομία» (Κέρκυρα)

Στις συναντήσεις αυτές δόθηκε έμφαση και λόγος κυρίως στους τοπικούς επιχειρηματίες και σε εκπροσώπους παραγωγικών και άλλων φορέων, σχετικών με το θέμα της κάθε συνάντησης. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι **το σύνολο σχεδόν των εισηγητών προέρχονταν από το τοπικό επιχειρηματικό και ακαδημαϊκό δυναμικό.**

Σκοπός των συναντήσεων ήταν να καταγραφούν προτάσεις δράσεων για τη διασύνδεση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, στο πλαίσιο των 4 τομέων προτεραιότητας. Επίσης, διερευνήθηκαν δυνατότητες συνεργασιών μεταξύ επιχειρηματικών τομέων, ακαδημαϊκών ιδρυμάτων και δημόσιων φορέων, ώστε να διαμορφωθούν δίκτυα συνεργασιών.

Από την εμπειρία των συναντήσεων αυτών αξίζει να αναφερθεί ότι ήταν ιδιαίτερα σημαντικό το ενδιαφέρον και η ουσιαστική συμμετοχή από την πλευρά των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων της Περιφέρειας (Ιόνιο Πανεπιστήμιο και ΤΕΙ Ιονίων Νήσων), και των επιχειρηματιών, ειδικά εκείνων που αναζητούσαν ή είχαν ήδη ακολουθήσει «επιχειρηματικούς δρόμους» πέραν των παραδοσιακών ειδικοτήσεων.

Σχήμα: Κλιμάκωση ενδιαφέροντος για τη συμμετοχή στην εκπόνηση της Στρατηγικής «Εξ-Εξ» της Π.Ι.Ν.

Επίσης, στο τέλος του 2013, με την συνδρομή εξειδικευμένου εμπειρογνώμονα σε θέματα αγροδιατροφής - τουρισμού και δικτύωσης, αλλά και των 2 Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων, πραγματοποιήθηκε στοχευμένη επικοινωνία με 150 επιχειρηματίες και παραγωγούς από όλους τους νομούς της Περιφέρειας, μέσω συνεντεύξεων και ερωτηματολογίου.

γ. Σύνοψη απόψεων & διαμόρφωση Στρατηγικής

Οι προτάσεις και ιδέες που κατατέθηκαν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων ή προέκυψαν από τη διαδικασία των συνεντεύξεων - ερωτηματολογίων τέθηκαν στη συνέχεια υπό αξιολόγηση προκειμένου να συμπεριληφθούν στο κείμενο Στρατηγικής για την «Έξυπνη Εξειδίκευση».

Τον Δεκέμβριο 2013, κατά την Τρίτη συνεδρίαση του Δικτύου για την «Έξυπνη Εξειδίκευση», πραγματοποιήθηκε συζήτηση επί του Σχεδίου Στρατηγικής για την «Έξυπνη Εξειδίκευση» της Π.Ι.Ν., προκειμένου να λάβει αργότερα την οριστική του μορφή.

Τον Ιανουάριο του 2014, πραγματοποιήθηκε μία ακόμη συνεδρίαση του Δικτύου, προκειμένου το Σχέδιο Στρατηγικής να παρουσιαστεί στους εκπροσώπους του ΥΠ.Α.ΑΝ.

Τον Ιούνιο του 2014 το Σχέδιο Στρατηγικής παρουσιάστηκε και συζητήθηκε στο Περιφερειακό Συμβούλιο Ιονίων Νήσων (Λευκάδα), ενώ τον Ιούλιο του 2014 το Σχέδιο υποβλήθηκε εκ νέου στα μέλη του Δικτύου «ΕΞ-ΕΞ», αλλά και στο σύνολο των επιχειρηματιών που συμμετείχαν στις διαδικασίες διαβούλευσης του 2013 για τελικές παρατηρήσεις και ενημέρωση.

Τέλος, έχει δημιουργηθεί ειδικός κόμβος στο διαδίκτυο (www.periponia.gr) για την ενημέρωση και την κατάθεση των απόψεων φορέων και πολιτών.

3.2. Όραμα & Στόχοι της Στρατηγικής για την «Έξυπνη Εξειδίκευση» της Π.Ι.Ν.

Η «Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Περιφέρειας» αποτελεί βασική συνιστώσα της συνολικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, που αφορά στο παραγωγικό της πρότυπο και εκτείνεται σε μεγαλύτερο του 2020, χρονικό ορίζοντα.

Η στρατηγική αυτή, που εκπονείται «εκ των κάτω» με ευρεία διαβούλευση, καταλήγει στην επιλογή ενός περιορισμένου αριθμού τομεακών (κλαδικών) προτεραιοτήτων και στην υιοθέτηση ενός κοινού οράματος, και δράσεων προς υλοποίηση.

Η **υφιστάμενη παραγωγική εξειδίκευση** της Περιφέρειας, εκμεταλλεύομενη τους κοινούς για όλα τα νησιά φυσικο-πολιτιστικούς πόρους έχει οδηγήσει σε μεγάλο βαθμό, σε:

- αγροτικές μονοκαλλιέργειες που χαρακτηρίζονται από παραδοσιακότητα: ο πρωτογενής τομέας, παρότι έχει εμπλουτίσει τις παραδοσιακές δραστηριότητες και καλλιέργειες (αμπέλι, ελιά, παράκτια αλιεία) με ορισμένες άλλα τοπικές κυρίως παραγωγές, διατηρεί τις χρόνιες διαρθρωτικές του αδυναμίες, γεγονός που αντικατοπτρίζεται στη συνεχιζόμενη συρρίκνωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας του.

- ένα μοντέλο τουριστικής δραστηριότητας που το χαρακτηρίζει η «μαζικότητα»: ο τουρισμός ξεχωρίζει στον τριτογενή τομέα, με την ΠΙΝ να έχει κατακτήσει μια εξέχουσα θέση στην ελληνική τουριστική αγορά (10% των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα της χώρας, ΞΕΕ-2010). Όμως, ορισμένοι δείκτες (ένταση εποχικότητας, διάρκεια παραμονής & βαθμός πληρότητας, μέσο έσοδο ανά δωμάτιο) απεικονίζουν τάσεις στασιμότητας ή επιδείνωσης. Γενικά, πρόκειται για ένα είδος «τυποποιημένου» τουρισμού, σχετικά χαμηλής Προστιθέμενης Αξίας.

- παράκτιες δραστηριότητες που λειτουργούν σε ένα περιβάλλον «συγκρούσεων»: ο παράκτιος χώρος συγκεντρώνει σημαντικό μέρος της οικονομικής δραστηριότητας. Μαζικός τουρισμός, αλιεία & ιχθυοκαλλιέργειες συνυπάρχουν με αξιόλογα στοιχεία φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος, δημιουργώντας συνθήκες κορεσμού και «ασυμβατότητας» σε αρκετές περιπτώσεις τόσο μεταξύ τους, όσο και με το περιβάλλον.

Η παραπάνω εικόνα συμπληρώνεται από:

- αδύναμες σχετικά εξαγωγικές επιδόσεις και κατακερματισμό των δραστηριοτήτων (απουσία ουσιαστικών δια-τομεακών επιχειρηματικών συνεργασιών),

- χαμηλές επιδόσεις στα πεδία της καινοτομίας και της έρευνας (παρά την σχετικά πρόσφατη ερευνητική κινητικότητα των ΑΕΙ της, η ΠΙΝ παραμένει μία από τις λιγότερο δυναμικές ελληνικές περιφέρειες, με τις συνολικές δαπάνες για «έρευνα» να αντιπροσωπεύουν μόνο το 0,09% του περιφερειακού ΑΕΠ, έναντι 0,23% για τη χώρα (2011), τις κ.κ. δαπάνες να υπολείπονται κατά 9 φορές του εθνικού δείκτη (13,9 έναντι 125,1€) και τις λοιπές επιδόσεις -ευρεσιτεχνίες, δημοσιεύσεις- να κυμαίνονται ακόμη σε χαμηλά επίπεδα),

- μεσαίες επιδόσεις όσον αφορά στην ενσωμάτωση Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών στο παραγωγικό – κοινωνικό σύστημα (παρά την βελτίωση της θέσης της, η ΠΙΝ εξακολουθεί να καταλαμβάνει μια θέση στο μέσον της κατάταξης των Περιφερειών της χώρας, παρότι από την άποψη της τηλεπικοινωνιακής υποδομής, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος) και

- μη ικανοποιητικές επιδόσεις όσον αφορά στις δεξιότητες και τα προσόντα του ανθρώπινου δυναμικού (χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης των απασχολούμενων (μόνο 18,4% των οικονομικά ενεργών είναι απόφοιτοι μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έναντι 30,4% για τη χώρα).

Παρόλα αυτά, έως το πρόσφατο παρελθόν τα Ιόνια Νησιά συγκαταλέγονταν στις πλέον ελκυστικές Περιφέρειες της Ευρώπης¹, ιδίως ως πόλος έλξης επισκεπτών και η επάνοδος στη θέση αυτή αποτελεί πρόκληση για την Περιφέρεια.

Ανακεφαλαιώνοντας, τα Ιόνια Νησιά, κατατάσσονται στην ομάδα περιφερειών της χώρας «με μεγάλες δυνατότητες στον τομέα του τουρισμού, αλλά **εξαιρετικά χαμηλή καινοτομία**»¹. Για την ακρίβεια, πρόκειται για μία από τις λιγότερο δυναμικές ελληνικές περιφέρειες στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, παρά τα σημαντικά βήματα που επιτελούνται, ιδίως από την πλευρά των Ακαδημαϊκών της Ιδρυμάτων.

¹ Μελέτη ESPON (2011)

Με βάση τη διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (2013), η νέα, «έξυπνη εξειδίκευση» της Π.Ι.Ν. επικεντρώνεται στην παραγωγή τυπικών προϊόντων αγροδιατροφής, στον ποιοτικό και θεματικό τουρισμό, σε καλύτερη αξιοποίηση του παράκτιου και θαλάσσιου χώρου με αποφυγή συγκρούσεων και τέλος στην ανάδειξη της ξεχωριστής (πολιτιστικής) ταυτότητας και την σύνδεσή της με παραγωγικές ευκαιρίες.

Επομένως οι προτεραιότητες της νέας παραγωγικής εξειδίκευσης εστιάζουν στους παρακάτω τομείς:

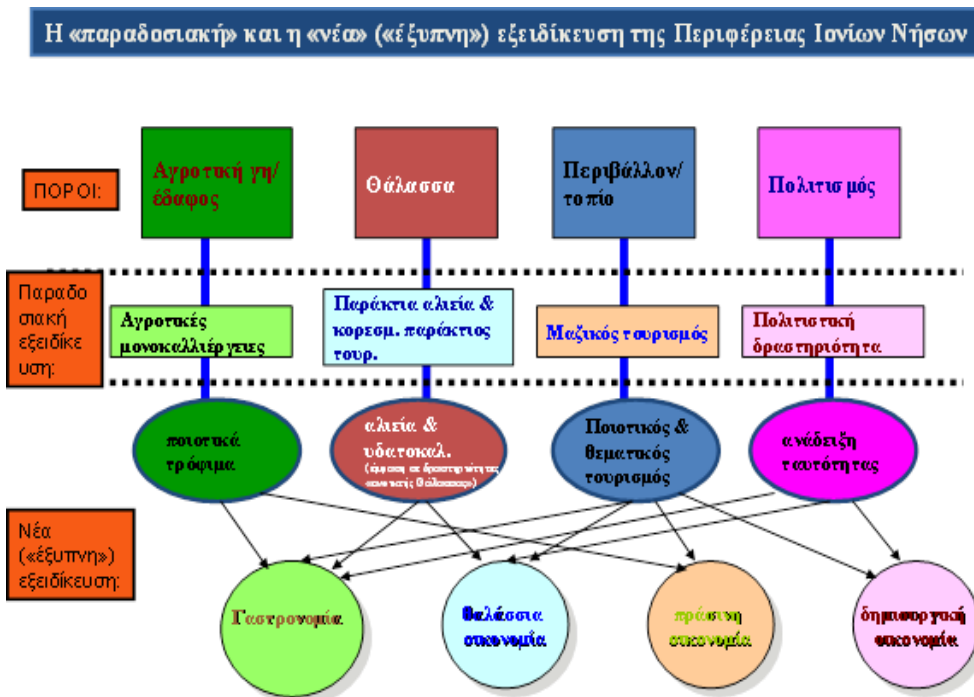
A. **Ποιοτικός & θεματικός Τουρισμός** (διεύρυνση της αλυσίδας αξίας, διαφοροποίηση προϊόντος με ειδικές μορφές τουρισμού, αναβάθμιση υποδομών και παρεχομένων υπηρεσιών, χρήση καθαρών τεχνολογιών) και

B. **Δημιουργική Οικονομία** (βασισμένη στην πολιτιστική ταυτότητα & παράδοση, στις σύγχρονες τεχνολογίες και στο σύγχρονο πολιτισμό)

που συν-αποτελούν την αποκαλούμενη «**Βιομηχανία της Εμπειρίας**»

Γ. **Γαστρονομία & Αγροδιατροφή** (αξιοποίηση των δυνατοτήτων παραγωγής τυπικών προϊόντων, χρήσης νέων μεθόδων –π.χ. βιοκαλλιέργειες- στην κατεύθυνση της δημιουργίας γαστρονομικής ταυτότητας)

Δ. **Θαλάσσια Οικονομία** (επιδίωξη για βιώσιμο παράκτιο & θαλάσσιο τουρισμό, περιβάλλον και πολιτισμό, αλιεία, υδατοκαλλιέργεια και θαλάσσια βιοτεχνολογία)

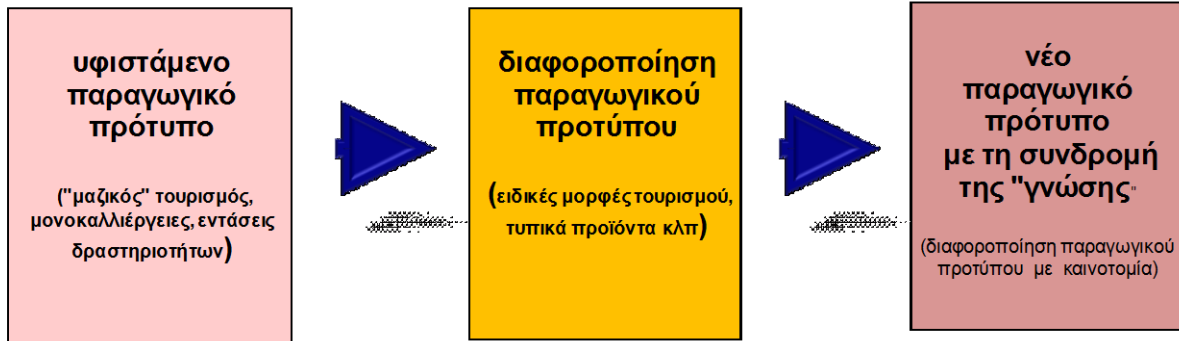

Σύμφωνα με την Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας, γενικός στόχος και Όραμά της, είναι να καταστούν σε σταθερή βάση τα **Ιόνια Νησιά ένας ελκυστικός προορισμός** για επισκέπτες, επενδύσεις & απασχόληση **και ένας βιώσιμος τόπος** για τους κατοίκους τους.

Η στρατηγική της έξυπνης εξειδίκευσης αποτελεί βασικό συντελεστή για την διαφοροποίηση του παραγωγικού συστήματος της περιφέρειας και κατά συνέπεια για την τόνωση της ελκυστικότητάς της με τη συνδρομή της γνώσης (έρευνα, καινοτομία κλπ). Αυτή, παράλληλα με την εφαρμογή πολιτικών για την ενίσχυση του κοινωνικού ιστού, και την ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος αποτελούν τις βάσεις της ανάπτυξης για την επόμενη δεκαετία.

Για να επιτευχθούν τα παραπάνω, η Περιφέρεια θα πρέπει να αναδιατάξει το παραγωγικό της πρότυπο, με βάση την ανάπτυξη της γνώσης και της καινοτομίας, τη διασύνδεση των παραγωγικών τομέων, την αξιοποίηση των οικολογικών και πολιτιστικών πόρων, την ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων και υπηρεσιών και την ενεργειακή απόδοση παραγωγικού συστήματος.

..... σπίδια προσέγγισης νέου παραγωγικού μοντέλου

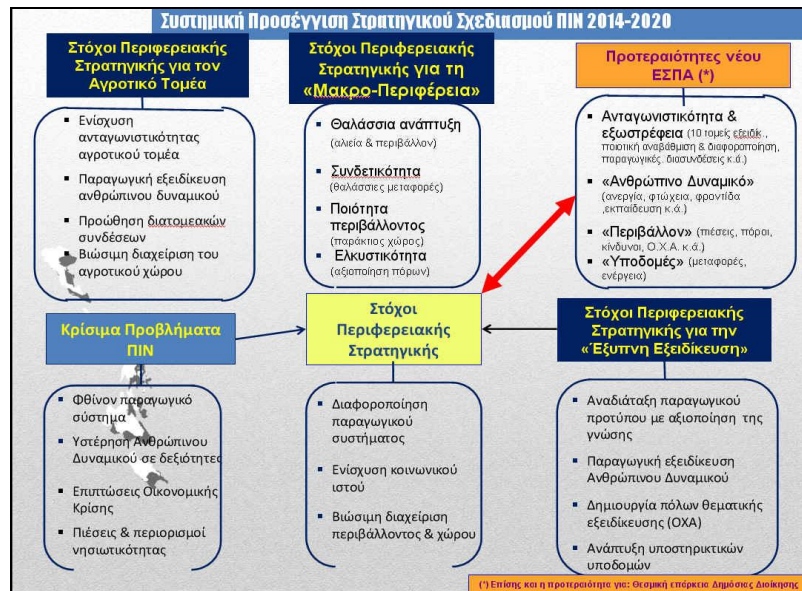
Η ενίσχυση του γνωστικού περιεχομένου των επιχειρήσεων αλλά και του ανθρώπινου δυναμικού είναι απαραίτητη για τα παραπάνω. Η Περιφέρεια καλείται επομένως να ενεργοποιήσει το ανθρώπινο δυναμικό της στην κατεύθυνση της παραγωγικής εξειδίκευσης. Η ενίσχυση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού αλλά και η δημιουργία νέων δεξιοτήτων είναι στρατηγικός στόχος που θα εντείνει την ανταγωνιστικότητα, θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και θα ενισχύσει την εξωστρέφεια της περιφερειακής οικονομίας.

Με βάση τα παραπάνω, Όραμα της στρατηγικής για την «Έξυπνη Εξειδίκευση» της Π.Ι.Ν. είναι η «**Επανάκτηση της ελκυστικότητας με την αξιοποίηση της γνώσης**», που είναι απολύτως συμβατό (ως υπο-σύνολο) με το γενικό όραμα της Περιφέρειας «**Ιόνια Νησιά: ελκυστικός προορισμός και βιώσιμος τόπος**».

Το όραμα της «έξυπνης εξειδίκευσης» αναλύεται σε γενικούς στόχους, που είναι:

- η αναδιάταξη του παραγωγικού προτύπου με έμφαση στην «έξυπνη εξειδίκευση» (που συνεισφέρει στο γενικό στόχο της Περιφερειακής Στρατηγικής (Π.Σ.) για «Διαφοροποίηση του παραγωγικού συστήματος»)
- η ενεργοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού στην κατεύθυνση της παραγωγικής εξειδίκευσης (που συνεισφέρει στους γενικούς στόχους της Π.Σ. για «Διαφοροποίηση του παραγωγικού συστήματος» και «Ενίσχυση του κοινωνικού ιστού»)
- η δημιουργία πόλων θεματικής εξειδίκευσης στο πλαίσιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (που συνεισφέρει στους γενικούς στόχους της Π.Σ. για «Διαφοροποίηση του παραγωγικού συστήματος» και «Διαχείριση περιβάλλοντος και χώρου») και
- η υποστήριξη του προωθούμενου νέου παραγωγικού προτύπου (που συνεισφέρει στο γενικό στόχο της Π.Σ. για «Διαχείριση περιβάλλοντος και χώρου»)

Ο σχεδιασμός, όπως αναλύεται διεξοδικά στα επόμενα κεφάλαια, περιλαμβάνει ενότητες δράσεων ανά τομέα προτεραιότητας, που καλύπτουν τα πεδία της έρευνας, των ψηφιακών τεχνολογιών, της επιχειρηματικότητας και των δικτύωσης, του ανθρώπινου δυναμικού, των υποστηρικτικών δράσεων και δομών, καθώς και μηχανισμό υποστήριξης και παρακολούθησης. Ο σχεδιασμός αυτός εντάσσεται στον ευρύτερο σχεδιασμό της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Περιφέρειας.

Επίσης, προτείνει ένα συγκεκριμένο επιμέρους στοιχείων/τομέων προτεραιότητας της «έξυπνης εξειδίκευσης», με την Ολοκληρωμένη προσέγγιση της Χωρικής Ανάπτυξης, στηριζόμενο στα τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε νησιωτικής ενότητας, επιδιώκοντας έτσι τη δημιουργία πόλων θεματικής εξειδίκευσης.

3.3. Στρατηγικές επιλογές για την Έξυπνη Εξειδίκευση – Τομείς Προτεραιότητας

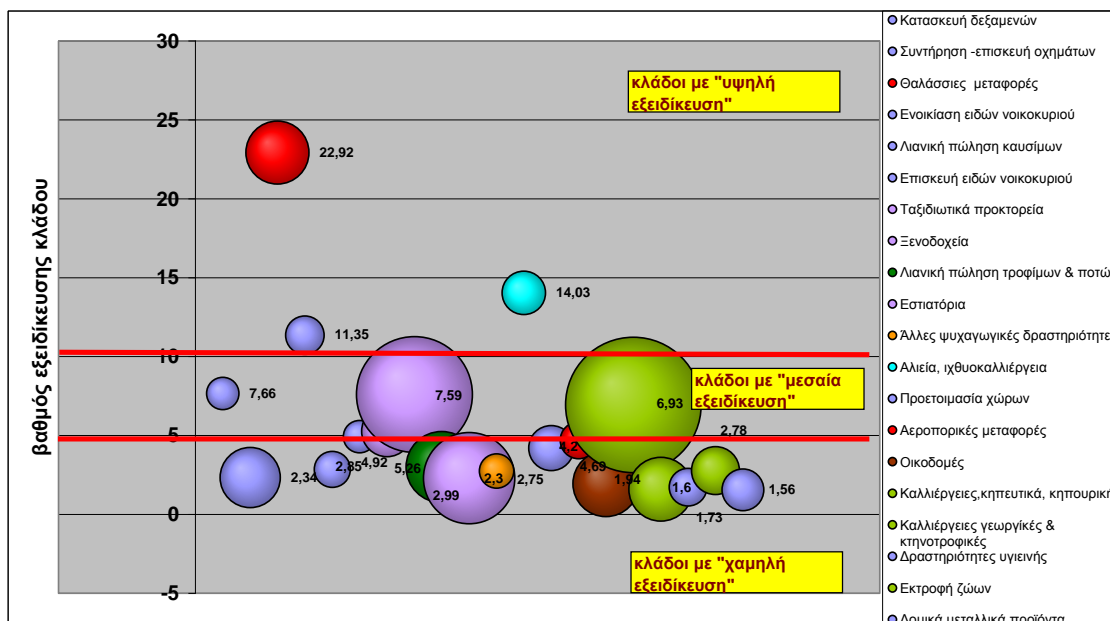
Οι επιλογή των 4 τομέων προτεραιότητας, που έχουν ήδη αναφερθεί:

- **Ποιοτικός & θεματικός Τουρισμός**
- **Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία**
- **Πρωτογενής Τομέας και Γαστρονομία**
- **Θαλάσσια Οικονομία**

τεκμηριώνεται :

α. σε πρώτο στάδιο (διερευνητικό- τεχνοκρατικό) με βάση το βαθμό εξειδίκευσης της Περιφέρειας ανά κλάδο ή τομέα οικονομικής δραστηριότητας: δύο τομείς της θαλάσσιας οικονομίας (θαλάσσιες μεταφορές και αλιεία-υδατοκαλλιέργεια) φαίνεται να ξεχωρίζουν, αν και τα μεγέθη της απασχόλησης είναι σχετικά περιορισμένα. Στην επόμενη κατηγορία ξεχωρίζουν κυρίως δύο κλάδοι (ξενοδοχεία και καλλιέργειες) με σχετικά μέτρια εξειδίκευση, αλλά με σημαντικό εκτόπισμα όσον αφορά στην απασχόληση κ.ο.κ.

Τομείς εξειδίκευσης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Σημ.: το μέγεθος της φυσαλίδας υποδηλώνει τον αριθμό απασχολούμενων του κλάδου

Επικουρικά όσον αφορά στην επιλογή των τομέων συνηγορούν ευρύτερες μελέτες και αναφορές, όπως :

-“Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά: Προσδιορίζοντας το νέο Εθνικό Μοντέλο Ανάπτυξης”- McKinsey & Company (2013)

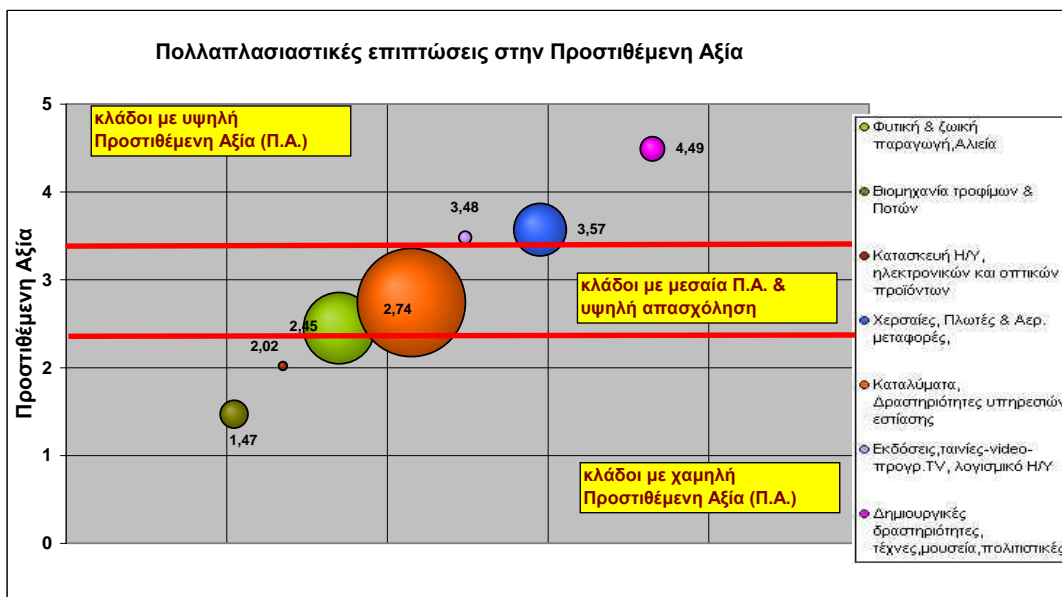
-«Πρόταση τομεακής πολιτικής για την Έρευνα και Καινοτομία στο πλαίσιο προετοιμασίας του ΣΕΣ» - ΓΓΕΤ (2013)

- 3η Εγκύκλιος για την κατάρτιση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 – ΥΠΑΝ (2014)

που περιγράφουν το πλαίσιο των εθνικών προτεραιοτήτων

Β. σε δεύτερο στάδιο (επαλήθευσης-πολιτικό/κοινωνικό) μέσω της διαβούλευσης και της διαδικασίας της «επιχειρηματικής ανακάλυψης», όπως έχει ήδη αναφερθεί αναλυτικά.

Γ. σε τρίτο στάδιο (επιβεβαίωσης-επίσης τεχνοκρατικό), μέσω του υπολογισμού των πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων όσον αφορά στην Προστιθέμενη Αξία της επένδυσης στους κλάδους αυτούς, σε σχέση με τους υπόλοιπους. Σε υψηλές θέσεις, ανεξαρτήτως «κρίσιμης μάζας» (απασχόληση), κατατάσσονται κλάδοι όπως αυτοί της δημιουργικής οικονομίας, των (και θαλάσσιων) μεταφορών, του πρωτογενή τομέα (περιλαμβάνεται η αλιεία), του τουρισμού («καταλύματα-εστίαση») κ.ά.

Σημ. :το μέγεθος της φουσαλίδας αποτυπώνει το μέγεθος της απασχόλησης του κλάδου (2011)

Οι παραπάνω 4 τομείς προτεραιότητας και η αλληλεξάρτησή τους παρουσιάζεται στο Σχήμα που ακολουθεί. Ο πρωτογενής τομέας και η μεταποίηση του συνδυάζεται με την ανάπτυξη της τοπικής αγροδιατροφής και την αξιοποίηση της επτανησιακής γαστρονομίας. Η βιομηχανία της εμπειρίας μέσα από τη τόνωση του στοιχείου του πολιτισμού και της δημιουργικής βιομηχανίας δημιουργεί νέες μορφές τουρισμού και αξιοποίησης του περιφερειακού φυσικού πλούτου. Τέλος η θαλάσσια οικονομία μέσα από τη περαιτέρω ενίσχυση του θαλάσσιου τουρισμού, αποτελεί μαζί με την αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες, τις μηχανές 'γαλάζιου πλούτου'. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ και των «καθάρων τεχνολογιών» διατρέχει οριζόντια τους τομείς προτεραιότητας και τις λοιπές οικονομικές δραστηριότητες στην Περιφέρεια. Το ίδιο ισχύει και για τα μέτρα τα οποία πρέπει να παρθούν για την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού.

Σχήμα 3.1 Έξυπνη Εξειδίκευση στη ΠΙΝ

Η αναφορά αυτή συνθέτει το πλαίσιο των δυνατοτήτων (συγκριτικά πλεονεκτήματα) του περιφερειακού παραγωγικού συστήματος, το οποίο συνοδεύεται από προβλήματα και ανάγκες που θα πρέπει να προσεγγιστούν με ικανοποιητικό τρόπο.

3.5 Διαδικασίες και προϋποθέσεις υιοθέτησης του οράματος και ο ρόλος των εμπλεκόμενων φορέων

Διασφάλιση της συμμετοχικότητας

Η ΠΙΝ θα πρέπει να συνεχίσει να προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες ενθάρρυνσης και ενσωμάτωσης των φορέων που εμπλέκονται στη χάραξη και εφαρμογή της ερευνητικής και καινοτομικής πολιτικής, ώστε να συμμετάσχουν στη τελική διαμόρφωση του οράματος για την περιοχή και του τελικού σχεδίου δράσης. Το μοντέλο εμπλοκής μονάχα του τρίπτυχου βιοτεχνία-εκπαίδευση-ερευνητικοί οργανισμοί δεν είναι πια αρκετό. Για την επιδίωξη της έξυπνης εξειδίκευσης θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη συνεχώς οι απαιτήσεις της αγοράς, της ζήτησης και των καταναλωτών. Επίσης, είναι πάντα απαραίτητες οι απόψεις των διαφόρων κοινωνικών ομάδων και εργαζομένων, ανάλογα την δράση που προωθεί η Περιφέρεια κάθε φορά.

Ιδιωτική και δημόσια συμμετοχή

Η συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων είναι σημαντικός παράγοντας και θα αποτελέσει την ορατή ένδειξη επιτυχίας των πολιτικών. Θα πρέπει να σχεδιαστούν μηχανισμοί που ανταμείβουν συγχρηματοδοτούμενα έργα και διευκολύνουν την εμπλοκή ιδιωτικών χρηματοοικονομικών παραγόντων. Παράλληλα οι πολιτικές δημόσιων προμηθειών θα πρέπει να επικεντρωθούν εκ νέου προς την καινοτομία, κάτι που σημαίνει μεγαλύτερη δέσμευση απέναντι στα κριτήρια καινοτομίας κατά τις διαδικασίες επιλογής. *Το σύνολο της προτεινόμενης στρατηγικής αποσκοπεί στην μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων.*

Σύστημα Διαχείρισης της γνώσης

Οι δείκτες θα πρέπει να σχεδιαστούν με τέτοιο τρόπο που να είναι συναφείς και να είναι δυνατή η ευέλικτη και αξιόπιστη παρακολούθησή τους. Στο πλαίσιο των περιφερειακών πολιτικών, θα απαιτηθεί ιδίως να χρησιμοποιηθούν τα κατάλληλα αναλυτικά εργαλεία για επιλογές που θα γίνουν απολύτως στη βάση αποδείξεων. Θα είναι απαραίτητο να σχεδιαστεί ένα σύστημα διαχείρισης γνώσης που είναι σε θέση να καταγράψει γνώση από έργα και να τροφοδοτήσει τη διαδικασία εκμάθησης. Στο πλαίσιο αυτό ένας διακριτός μηχανισμός διαχείρισης και επίβλεψης της εφαρμογής του οράματος θα πρέπει να δημιουργηθεί με συμμετοχή συγκεκριμένων ανθρώπων από την περιφέρεια και με σαφή πολιτική κάλυψη. Επίσης ένα περιφερειακό συμβούλιο καινοτομίας θα πρέπει να συνεχίσει το έργο του δικτύου έξυπνης εξειδίκευσης με πιο συγκεκριμένη αποστολή και ένταση εργασίας, συμβουλευόντας και διακρίνοντας πιθανές αποτυχίες.

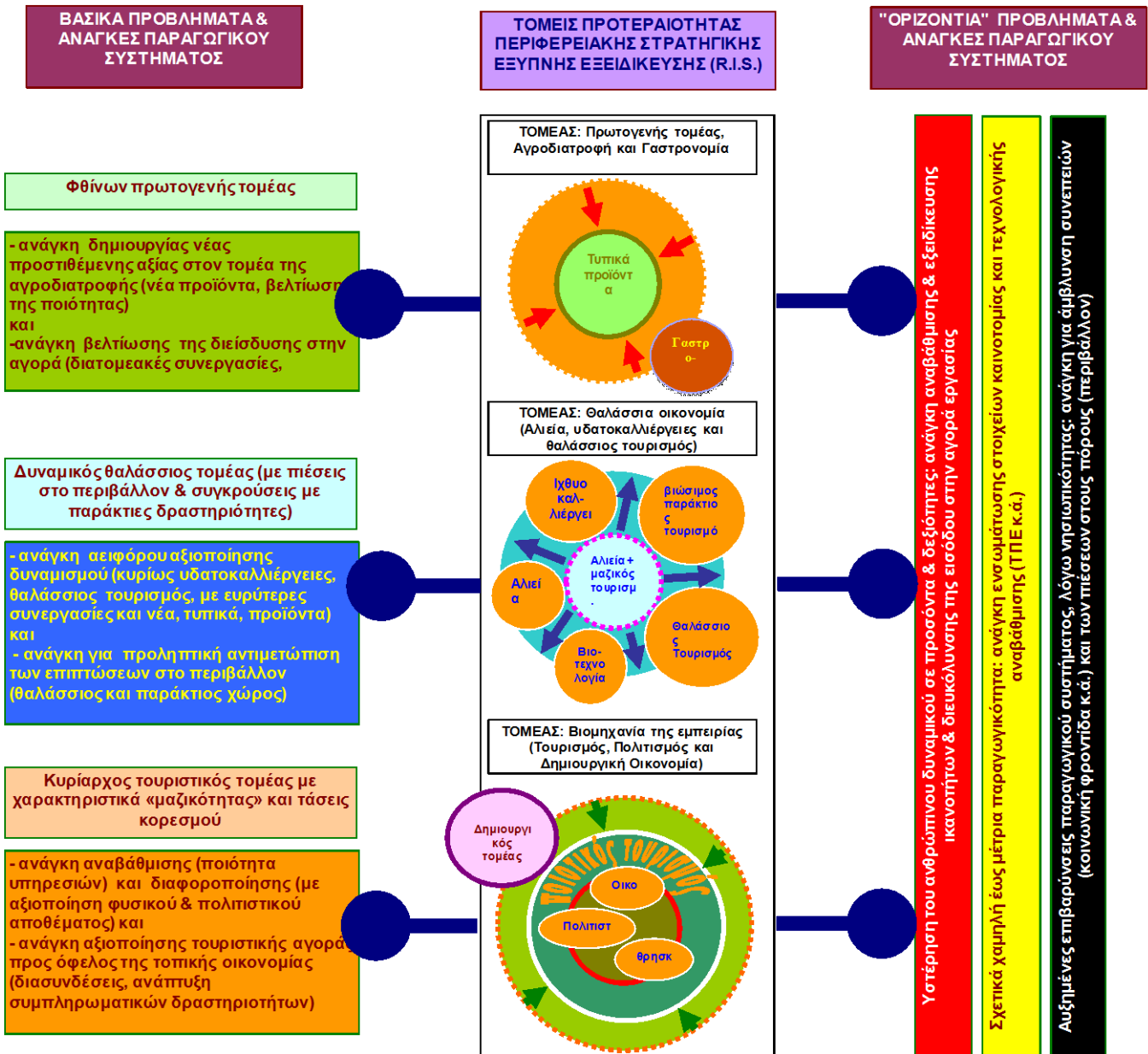
Μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης

Η ΠΙΝ οφείλει να ενσωματώσει από την αρχή της χάραξης στρατηγικής, μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης. Η παρακολούθηση θα αφορά στην πρόοδο της εφαρμογής των δράσεων, ενώ η αξιολόγηση θα εξετάζει κατά πόσο προσεγγίζονται οι επιμέρους στρατηγικοί στόχοι, βάσει μετρήσιμων δεικτών σε κάθε στάδιο υλοποίησης και στο πλαίσιο της έξυπνης εξειδίκευσης (RIS 3). Η στρατηγική της Περιφέρειας θα πρέπει να έχει διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να δίνει τη δυνατότητα να εξελίσσεται, να προσαρμόζεται στις μεταβολές του οικονομικού περιβάλλοντος (ιδιαίτερα λαμβάνοντας υπόψη τη μεταβλητότητα που προκαλεί η οικονομική κρίση), αλλά και να προσαρτεί τα νέα δεδομένα που θα προκύπτουν από τους μηχανισμούς αξιολόγησης. Τέλος, στη διαδικασία αξιολόγησης των υπό εξέλιξη δράσεων, συμβάλλει σημαντικά η εξέταση των εμπειριών και των προβλημάτων από τις πολιτικές που ακολουθήθηκαν σε 'παρόμοιες' με την ΠΙΝ Περιφέρειες στη χώρα και στον ευρωπαϊκό χώρο.

3.6. Βασικά προβλήματα και ανάγκες παραγωγικού συστήματος Π.Ι.Ν.

Με βάση την ανάλυση που έχει προηγηθεί στα προηγούμενα κεφάλαια, αλλά και την επιμέρους SWOT Analysis ανά τομέα προτεραιότητας που παρατίθεται σε αυτή την ενότητα, παρουσιάζονται στη συνέχεια με συνοπτικό τρόπο τα βασικά προβλήματα και ανάγκες του περιφερειακού παραγωγικού συστήματος, με βάσεις τους 4 τομείς προτεραιότητας, που έχουν ανιχνευθεί:

Αγροδιατροφή και γαστρονομία:

S

- Ικανός αριθμός τοπικών προϊόντων που συνθέτουν το «Καλάθι Περιφέρειας» (Λάδι – κρασί– μέλι κλπ)
- Αναξιοποίηση γαστρονομική ιδιαιτερότητα και παράδοση , Μεσογειακή Διατροφή
- Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι) με δραστηριοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος και αγροδιατροφής
- Οικονομική εξειδίκευση σε ορισμένες μεταποιητικές δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα (λάδι, κουμάτ, αλλαντικά κλπ)

W

Weaknesses

- Συντήρηση παραδοσιακών προτύπων σε βασικές καλλιέργειες (π.χ. ελαιοκαλλιέργεια, κτηνοτροφία) με συνέπεια τη συρρίκνωση και τη φθίνουσα Προστιθέμενη Αξία
- Ελάχιστη διασύνδεση ερευνητικών κέντρων με παραγωγικούς κλάδους, έλλειψη καινοτομικής κουλτούρας, Χαμηλός βαθμός διάχυσης τεχνολογιών
- Ελάχιστες ενδοτομεακές και διατομεακές συνεργασίες (κάθετες συνεργασίες παραγωγής-μεταποίησης, οριζόντιες συνεργασίες αγροδιατροφής – εστίασης κλπ)
- Χαμηλή εξωστρέφεια (δίκτυα προώθησης), περιορισμένη τυπικότητα προϊόντων (πιστοποίηση, συσκευασία κλπ)
- Νησιωτική περιφέρεια με τα σχετικά μειονεκτήματα (περεταίρω επιβάρυνση σε κόστος α' υλών και προϊόντων)
- Χαμηλό επίπεδο εξειδίκευσης ανθρώπινου δυναμικού, χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας
- Δυσμενής ηλικιακή σύνθεση αγροτικού δυναμικού
- Ελλιπές χωροταξικό πλαίσιο δραστηριοτήτων και χρήσεων, που εντείνει συγκρούσεις και πιέσεις

O

Opportunities

- Αξιοποίηση διεθνών καταναλωτικών τάσεων προς τυπικά, ποιοτικά, ασφαλή προϊόντα
- Δυνατότητα αξιοποίηση της τοπικής τουριστικής αγοράς & γαστρονομίας για την προώθηση τοπικών προϊόντων
- Νέες καλλιεργητικές μέθοδοι μη εκτατικής εκμετάλλευσης (βιο-καλλιέργεια, νέες τεχνολογίες στην παραγωγή και μεταποίηση κλπ)
- Νέες δυνατότητες από ενεργειακές και περιβαλλοντικές τεχνολογίες
- Ευρωπαϊκή έμφαση σε περιφερειακές στρατηγικές ευφυούς εξειδίκευσης
- Τάση (επαν) εισροής νέων ηλικιών στην αγροτική παραγωγή

T

Threats

- Δυσμενές οικονομικό περιβάλλον εξαιτίας της κρίσης - φτώχεια
- Σημαντικός διεθνής και εσωτερικός ανταγωνισμός στους κλάδους αγροτικής εξειδίκευσης
- Οικονομική εξειδίκευση σε τομείς χαμηλής τεχνολογίας
- Ανταγωνισμός από οικονομίες χαμηλού κόστους
- Αυξημένοι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι (π.χ. πυρκαγιές) σε συνδυασμό με την ευθραστότητα του περιβάλλοντος

Θαλάσσια οικονομία:

S

- Ευνοϊκές συνθήκες αλίευσης – εκτροφής ιχθυηρών (θαλάσσιο γεωμορφολογία κλπ)
- Υπαρξη τεχνογνωσίας και ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στην ιχθυοκαλλιέργεια
- Εξαγωγικός προσανατολισμός ιχθυοκαλλιέργειας & εγγύτητα με αγορές
- Η γεωμορφολογία & φυσικό κάλλος παράκτιας ζώνης ευνοεί θαλάσσιο τουρισμό (yachting)
- Υπαρξη σημαντικών στοιχείων έλξης στον ευρύτερο παράκτιο χώρο Αδριατικής-Ιονίου που ευνοούν τον θαλάσσιο τουρισμό (κρουαζιέρα)
- Αναβαθμισμένες υποδομές θαλάσσιου τουρισμού (μαρίνες, προβλήτες κρουαζιεροπλοίων)

O

Opportunities

- Ισχυρή προτίμηση καταναλωτών σε ιχθυηρά (ιδιαίτερα ντόπια & νωπά)
- Δυνατότητα αξιοποίησης της αγοράς που προσφέρει ο θαλάσσιος τουρισμός για την προώθηση τοπικών προϊόντων
- Νέες καλλιεργητικές μέθοδοι (βιο-καλλιέργεια,, «ανοικτή θάλασσα») & νέες τεχνολογίες που στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και τη διασφάλιση ποιότητας
- Νέες δυνατότητες από ενεργειακές και περιβαλλοντικές τεχνολογίες
- Ευρωπαϊκή έμφαση σε στρατηγικές θαλάσσιας οικονομίας & χωροταξίας
- Ευρωπαϊκή έμφαση σε Στρατηγική Μακρο-Περιφέρειας Αδριατικής-Ιονίου
- Αυξητικές τάσεις – προτιμήσεις για θαλάσσιο τουρισμό στην Ευρώπη και Μεσόγειο

W

Weaknesses

- Εκτατικής μορφής εκμετάλλευση & παραδοσιακές μέθοδοι αλιείας (ειδικά παράκτιος χώρος), περιορισμένη διαφοροποίηση προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας
- Ελάχιστη διασύνδεση ερευνητικών κέντρων με παραγωγικούς κλάδους, αλλά διάθεση για καινοτομία
- Ελάχιστες ενδο και διατομεακές συνεργασίες (π.χ. συνεργασίες αγροδιατροφής – εστίασης, - κρουαζιέρας, συνεργασίες σε επίπεδο θαλάσσιας λεκάνης κλπ)
- Νησιωτική περιφέρεια με τα σχετικά μειονεκτήματα (περεταίρω επιβάρυνση σε κόστος α' υλών και προϊόντων)
- Ανταγωνισμός στη χρήση του αιγιαλού-Ελλειπές χωροταξικό πλαίσιο θαλάσσιων δραστηριοτήτων
- Έλλειψη home-ports στον τομέα της κρουαζιέρας, συγκέντρωση σε 1-2 λιμάνια της Π.Ι.Ν.
- Χαμηλή εγχώρια ζήτηση για θαλάσσιο τουρισμό
- Ελλείψεις σε υποδομές των τουριστικών και αλιευτικών καταφυγίων

T

Threats

- Δυσμενές οικονομικό περιβάλλον εξαιτίας της κρίσης
- Σημαντικός (διεθνής) ανταγωνισμός, ιδιαίτερα στον κλάδο της ιχθυοκαλλιέργειας
- Μείωση ιχθυοαποθεμάτων, ιδιαίτερα αυτών που προορίζονται για ιχθυοτροφές
- Αυξημένοι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι (π.χ. ρύπανση θαλάσσιων υδάτων)
- Ισχυρός ανταγωνισμός (ειδικά στο yachting) από γειτονικές χώρες (Ιταλία, Κροατία)

«Βιομηχανία της εμπειρίας» (τουρισμός & δημιουργική οικονομία):

S

- Σημαντική παρουσία αξιόλογων πολιτιστικών στοιχείων (μνημεία, εκκλησίες, πόλη-UNESCO) & πολιτιστική παράδοση που λειτουργούν ως πόλος έλξης
- Σημαντική τάση καλλιτεχνικής δημιουργίας
- Θαλάσσια και γενικότερη γεωμορφολογία που συνθέτει μία ποικιλία τοπίων & ακτών, ελκτικών για τους επισκέπτες
- Ήδη αναγνωρισμένος διεθνώς, σημαντικός τουριστικός προορισμός
- Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α..Ε.Ι & Τ.Ε.Ι.) με δραστηριοποίηση σε θέματα ιστορίας και πολιτισμού
- Ύπαρξη μικρών επιχειρήσεων που επιτρέπει «προσωποποίηση» φιλοξενίας

O

Opportunities

- Αξιοποίηση διαφοροποιημένων προτιμήσεων τουριστών για ειδικές μορφές «μη μαζικού» τουρισμού (πολιτιστικός, οικολογικός κλπ) και η εμφάνιση νέων αγορών (Ρωσία κλπ)
- Δυνατότητα αξιοποίηση της τοπικής τουριστικής αγοράς σε συνδυασμό με άλλους τοπικούς παραγωγικούς κλάδους (τρόφιμα, τοπικά προϊόντα, ενθυμήματα κλπ)
- Νέες τεχνολογικές εξελίξεις κυρίως στην ψηφιακή οικονομία, που παρέχουν τη δυνατότητα αξιοποίησης του πολιτιστικού και αξιοποίηση του τουριστικού προϊόντος γενικότερα
- Νέες δυνατότητες από ενεργειακές και περιβαλλοντικές τεχνολογίες για ενεργειακή εξοικονόμηση στο χώρο των τουριστικών επιχειρήσεων
- Ευρωπαϊκή έμφαση σε περιφερειακές στρατηγικές ευφυούς εξειδίκευσης
- Αναδυόμενος τομέας δημιουργικής / πολιτιστικής οικονομίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο

W

Weaknesses

- Επικράτηση «μαζικών» τουριστικών προτύπων, με έντονη εποχική συγκέντρωση που φαίνεται να εξαντλούν τη δυναμική τους (3S)- μειούμενος βαθμός αυθεντικότητας
- Ελάχιστη διασύνδεση ερευνητικών κέντρων με παραγωγικούς κλάδους, έλλειψη καινοτομικής κουλτούρας, Χαμηλός βαθμός διάχυσης τεχνολογιών
- Ελάχιστες (δια) τομεακές συνεργασίες (π.χ. οριζόντιες συνεργασίες αγροδιατροφής – εστίασης-φιλοξενίας κλπ)
- Χαμηλή ποιότητα προσφερομένων ανωδομών (μεγάλος αριθμός ενοικιαζομένων δωματίων και ξενοδοχείων με μέση και χαμηλή κατηγορία κλινών) και μη επαρκώς πιστοποιημένων υπηρεσιών
- Ανεπάρκειες στην τουριστική προβολή και τη δημιουργία brand
- Νησιωτική περιφέρεια με τα σχετικά μειονεκτήματα (περεταίρω επιβάρυνση σε κόστος & χρόνο μετακίνησης επισκεπτών)
- Χαμηλό επίπεδο εξειδίκευσης ανθρώπινου δυναμικού, χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας
- Υπέρβαση φέρουσας τουριστικής ικανότητας ορισμένων προορισμών

T

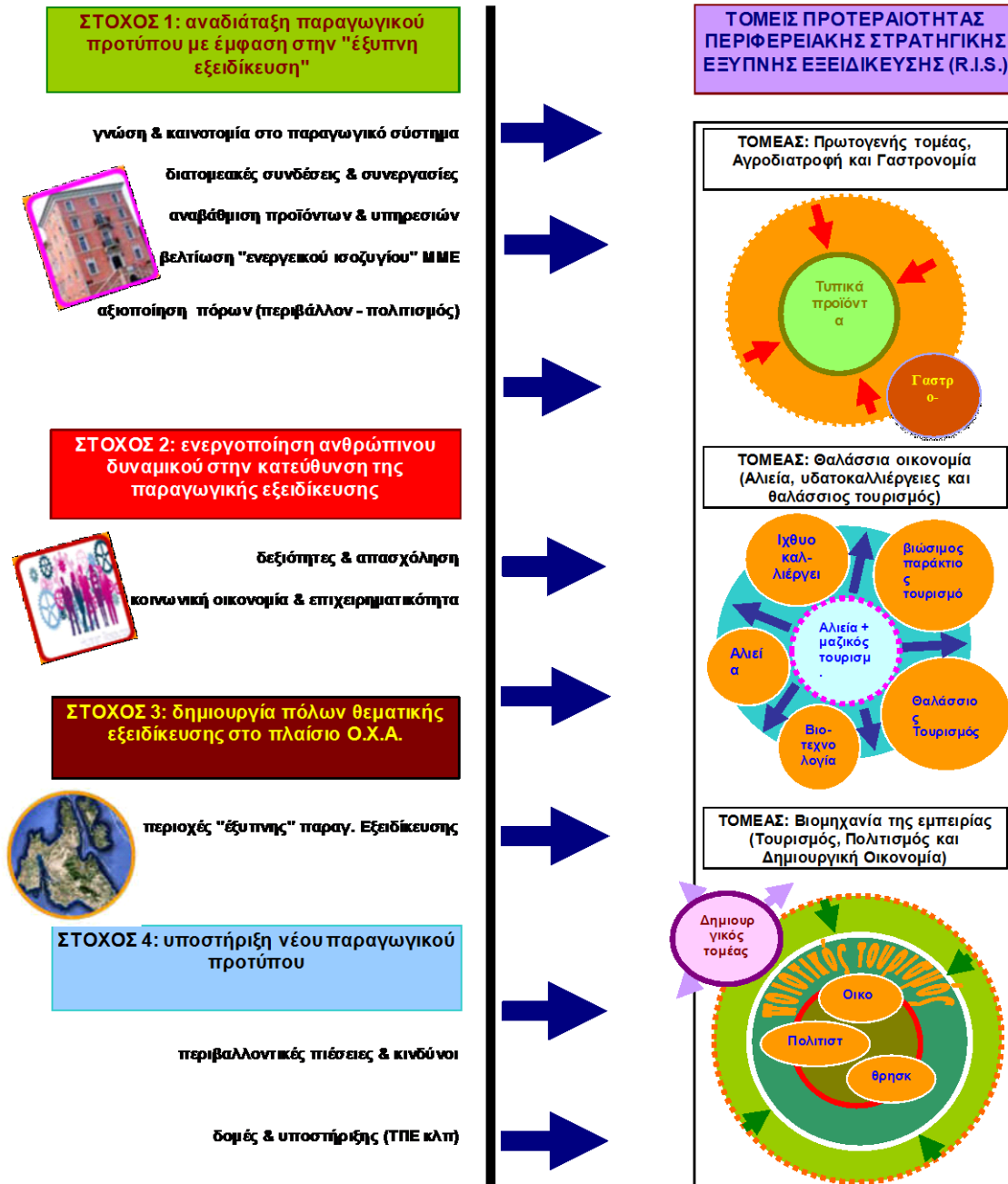
Threats

- Δυσμενές οικονομικό περιβάλλον εξαιτίας της κρίσης
- Σημαντικός διεθνής κυρίως ανταγωνισμός στο υφιστάμενο τουριστικό μοντέλλο
- Χαμηλή εξειδίκευση τουριστικού ανθρώπινου δυναμικού
- Αυξημένες περιβαλλοντικές πιέσεις στον παράκτιο χώρο και συνθήκες κορεσμού
- Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι (π.χ. παράκτια ρύπανση, σεισμικότητα κλπ)

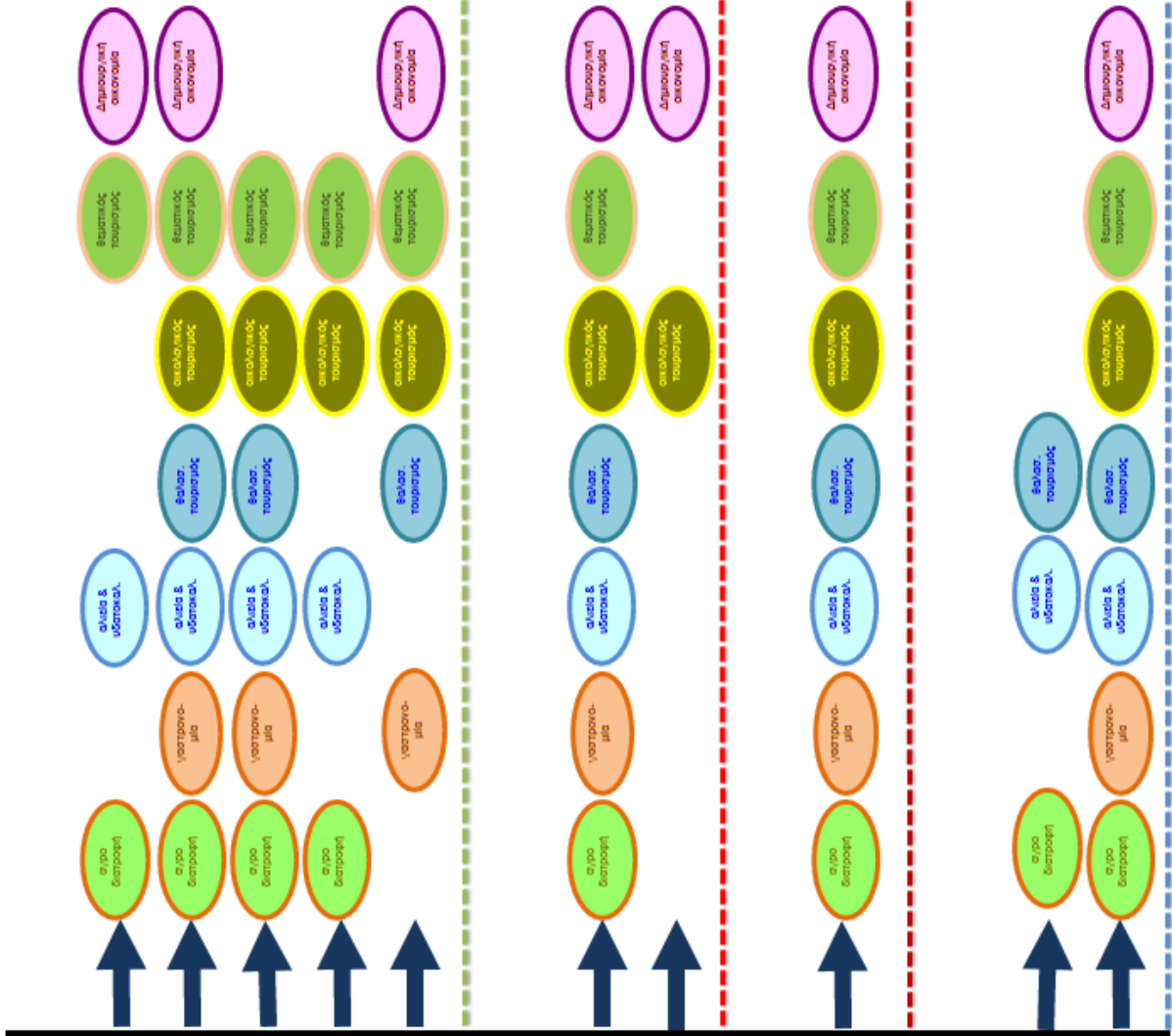
Σύνοψη της Στρατηγικής, Στόχων και Προτεραιοτήτων

Στα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζονται οι γενικοί στόχοι και οι επιμέρους επιδιώξεις της Περιφερειακής Στρατηγικής για την «Έξυπνη Εξειδίκευση της Π.Ι.Ν.», με συνοπτική και αναλυτική αναφορά στους 4 τομείς προτεραιότητας.

..... στόχοι & προτεραιότητες στρατηγικής "έξυπνης εξειδίκευσης" Π.Ι.Ν.

..... στόχοι & προτεραιότητες στρατηγικής "έξυπνης εξειδίκευσης" Π.Ι.Μ.

ΣΤΟΧΟΣ 1: αναδιάρθση παραγωγικού προτύπου με έμφαση στην "έξυπνη εξειδίκευση"

νύση & καινοτομία στο παραγωγικό σύστημα
 Σηματομετρικές συσκευές & συνεργασίες

αναβάθμιση προϊόντων & υπηρεσιών
 βελτίωση "ενεργειακού ισοζυγίου" ΜΜΕ

χρησιμοποίηση πόρων (περιβάλλον - πολιτισμός)

ΣΤΟΧΟΣ 2: ενεργοποίηση ανθρώπινου δυναμικού στην κατεύθυνση της παραγωγικής εξειδίκευσης
 δεξιότητες & απασχόληση

οικονομική οικονομία & επιχειρηματικότητα
ΣΤΟΧΟΣ 3: δημιουργία πύλων θεματικής εξειδίκευσης στο πλαίσιο Ο.Σ.Α.

επιχειρηματικότητα
 προηγές "έξυπνης" παραγ. Εξειδίκευσης

ΣΤΟΧΟΣ 4: υποστήριξη νέου παραγωγικού προτύπου

περιβαλλοντικές πιέσεις & κινδύνοι
 δομές και υποδομές υποστήριξης (ΠΤΕ κλπ)

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η συσχέτιση των παρατίθενται συνοπτικά οι Άξονες του Σχεδίου Δράσης, οι επιμέρους προτεραιότητες και οι προτεινόμενες Δράσεις.

Άξονας 1: Πρωτογενής τομέας, Αγροδιατροφή και Γαστρονομία

Παραγωγή και νέα προϊόντα στην αγροδιατροφή

Προτεραιότητα 1.1 Δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών με την αξιοποίηση της γνώσης

Δράση 1.1.1 Αξιοποίηση της έρευνας & καινοτομίας στο αγροδιατροφικό σύστημα

Προτεραιότητα 1.2: Διαφοροποίηση του αγροδιατροφικού προϊόντος με βελτίωση των χαρακτηριστικών της ποιότητας

Δράση 1.2.1: Βελτίωση καλλιεργητικών & εκτροφικών μεθόδων και τεχνογνωσίας παραγωγών

Προτεραιότητα 1.3 : Πιστοποίηση, τυποποίηση, δικτύωση και εξωστρέφεια

Δράση 1.3.1: Τυποποίηση, πιστοποίηση και ανάπτυξη δικτύων

Ανάδειξη της επτανησιακής γαστρονομίας

Προτεραιότητα 1.4 : Ανάδειξη και Προώθηση της Τοπικής Διατροφής και της Επτανησιακής Γαστρονομίας

Δράση 1.4.1 Ενίσχυση της γαστρονομικής τοπικότητας

Δράση 1.4.2 Προώθηση & ανάδειξη τοπικής γαστρονομίας

Προτεραιότητα 1.5: Γαστρονομική πιστοποίηση και δικτύωση

Δράση 1.5.1: Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης

Δράση 1.5.2: Πιστοποίηση υπηρεσιών εστίασης

Άξονας 2: Θαλάσσια οικονομία: Αλιεία, υδατοκαλλιέργειες και θαλάσσιος τουρισμός

Αλιεία & υδατοκαλλιέργειες

Προτεραιότητα 2.1: Βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και καλλιέργεια νέων ειδών

Δράση 2.1.1: Βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και αλίευση - εκτροφή νέων ειδών

Προτεραιότητα 2.2: Εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία αλίευσης - εκτροφής

Δράση 2.2.1 Εκσυγχρονισμός και εφαρμογή νέων μεθόδων εκτροφής & αλίευσης

Δράση 2.2.2 Ανάπτυξη της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας

Προτεραιότητα 2.3 Ποιότητα και ασφάλεια στη μεταποίηση προϊόντων

Δράση 2.3.1: Πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση αλιευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας

Προτεραιότητα 2.4: Ανάπτυξη σε αρμονία με το περιβάλλον

Δράση 2.4.1: Αειφόρα διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας

Θαλάσσιος Τουρισμός

Προτεραιότητα 2.5. Υποστήριξη Θαλάσσιου Τουρισμού (κρουαζιέρα – ιστιοπλοΐα)

Δράση 2.5.1: Διαμόρφωση στρατηγικής στον θαλάσσιο τουρισμό

Δράση 2.5.2: Υποστήριξη δραστηριοτήτων ιστιοπλοΐας και κρουαζιέρας

Προτεραιότητα 2.6. Ανάπτυξη συμπληρωματικών θαλάσσιων τουριστικών δραστηριοτήτων

Δράση 2.6.1. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας σε συμπληρωματικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού

Δράση 2.6.2 Υποστήριξη δραστηριότητας θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου

Προτεραιότητα 2.7. Βιώσιμη ανάπτυξη παράκτιου τουρισμού

Δράση 2.7.1: Ολοκληρωμένη διαχείριση του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος

Άξονας 3 : Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία

Διαφοροποίηση του Τουριστικού Προϊόντος

Προτεραιότητα 3.1: Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας με την προώθηση διασυνδέσεων

Δράση 3.1.1: Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης

Προτεραιότητα 3.2: Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος

Δράση 3.2.1: Ανάπτυξη βιο-πληροφορικής με σκοπό την τουριστική αξιοποίηση

Δράση 3.2.2 Ανάπτυξη νέων (λοιπών) τουριστικών υπηρεσιών με τη συνδρομή της γνώσης

Δράση 3.2.3 Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας

Δράση 3.2.4 Αναβάθμιση τουριστικών ΜΜΕ και υπηρεσιών

Δράση 3.2.5 Ανάπτυξη υποδομών για επιλεγμένες μορφές τουρισμού

Προτεραιότητα 3.3 Ψηφιακή προβολή και πληροφόρηση

Δράση 3.3.1 Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για την τουριστική προβολή και ενημέρωση

Συσχέτιση τουρισμού και δημιουργικής βιομηχανίας

Προτεραιότητα 3.4 : Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στη δημιουργική βιομηχανία

Δράση 3.4.1 : Δημιουργία «Εκκολαπτηρίου Πολιτιστικών & Δημιουργικών Επιχειρήσεων»

Δράση 3.4.2 : Ενθάρρυνση της παραγωγικής αξιοποίησης του πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού

Δράση 3.4.3 : Παραγωγή νέου πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού με τη συνδρομή της έρευνας

Άξονας 4 : «Οριζόντιες» δράσεις υποστήριξης τομέων προτεραιότητας

Προτεραιότητα 4.1 : Παραγωγική εξειδίκευση ανθρώπινου δυναμικού

Δράση 4.1.1 : Ενίσχυση δεξιοτήτων και απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας

Δράση 4.1.2 : Ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στους τομείς προτεραιότητας

Προτεραιότητα 4.2. : Βελτίωση παραγωγικότητας & κοινωνικής ωφελιμότητας με τη χρήση Τ.Π.Ε.

Δράση 4.2.1. Χρήση και Υιοθέτηση ΤΠΕ στον Αγροδιατροφικό Τομέα

Δράση 4.2.2: Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας και ποιότητας υπηρεσιών τουρισμού

Δράση 4.2.3: Ψηφιακές Υπηρεσίες βελτιστοποίησης υποδομών, εγκαταστάσεων & υπηρεσιών (σε περιβάλλον & υπηρεσίες)

Δράση 4.2.4: Ψηφιακές Υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Δράση 4.2.5: Υποδομές ευρυζωνικότητας

Προτεραιότητα 4.3.: Χρήση πράσινων και ενεργειακών τεχνολογιών

Δράση 4.3.1.: Χρήση πράσινων τεχνολογιών στην αγροτική παραγωγή και μεταποίηση

Δράση 4.3.2. Επενδύσεις μικρής κλίμακας για παραγωγή ενέργειας σε παραγωγικές μονάδες και εκμεταλλεύσεις

Δράση 4.3.3: Ανάπτυξη και χρήση πράσινων τεχνολογιών ιδίως στον τομέα του τουρισμού

Δράση 4.3.4: Ανάπτυξη και χρήση συστημάτων ενεργειακής εξοικονόμησης

Προτεραιότητα 4.4.: Υποστήριξη των τομέων προτεραιότητας

Δράση 4.4.1 : Δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης & παρακολούθησης της περιφερειακής στρατηγικής «έξυπνης εξειδίκευσης»

Άξονας 5 : «Έξυπνη» Χωρική Ανάπτυξη περιφέρειας Ιονίων Νήσων (smart territories)

4. Ανάπτυξη των Στρατηγικών Προτεραιοτήτων & Δράσεων

4.1. Άξονας 1: Πρωτογενής τομέας, Αγροδιατροφή και Γαστρονομία

Ο Άξονας προτεραιότητας περιλαμβάνει 2 τομείς παρέμβασης :

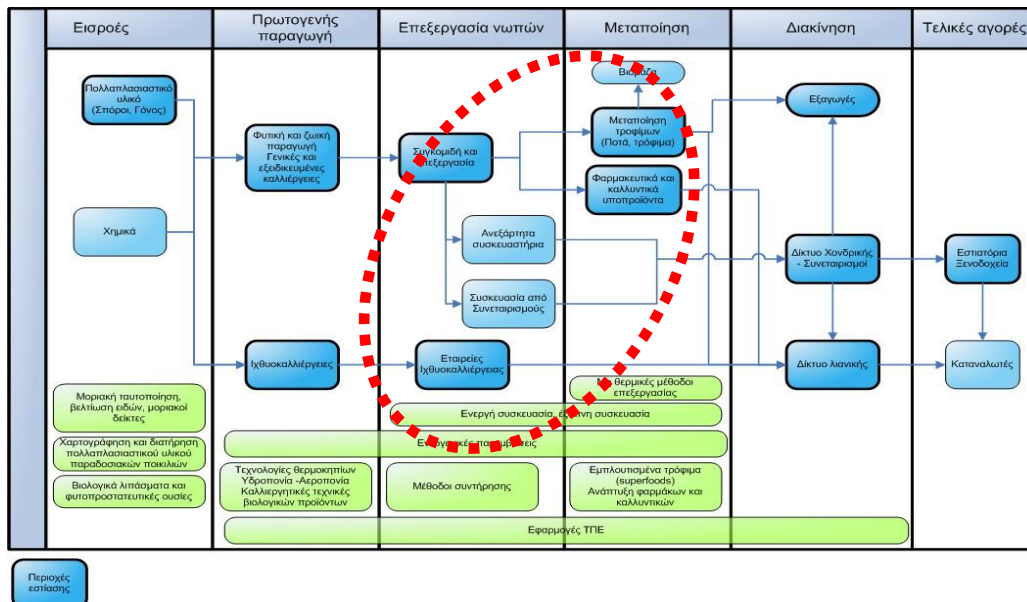
Τον 4.1.1 Παραγωγή και νέα προϊόντα στην Αγροδιατροφή και τον 4.1.2 Ανάδειξη της τοπικής γαστρονομίας

4.1.1 Παραγωγή και νέα προϊόντα στην αγροδιατροφή

Ο αγροτικός τομέας της Περιφέρειας εξακολουθεί να υφίσταται τα διαρθρωτικά προβλήματα που χαρακτηρίζουν γενικότερα τον ελληνικό αγροτικό χώρο (μικρό μέγεθος εκμεταλλεύσεων, πολυ-τεμαχισμός του κλήρου κλπ).

Η ανάπτυξη των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων του πρωτογενή τομέα και της σχετιζόμενης μεταποίησης θα βασιστεί τόσο στα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει η περιοχή, όπως η φύση, οι πρώτες ύλες και η καλλιεργητική και μεταποιητική παράδοση, όσο και στην αξιοποίηση της γνώσης και της τεχνολογίας. Έμφαση θα δοθεί στα προϊόντα που έχουν ενταχθεί στο Καλάθι των Ιονίων Νήσων και στις συναφείς μεταποιητικές δραστηριότητες.

Η παρέμβαση σε συγκεκριμένα σημεία της αλυσίδας αξίας της αγροδιατροφής είναι κρίσιμης σημασίας ζήτημα για την Περιφέρεια (Σχήμα 4.1.)

Σχήμα : Αλυσίδα αξίας της βιομηχανίας Αγροδιατροφής

Προτεραιότητα 1.1 Δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών με την αξιοποίηση της γνώσης

Η δημιουργία νέων προϊόντων αγροδιατροφής θα προέλθει αφενός μέσα από την επιχειρηματική αξιοποίηση της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών και αφετέρου μέσα από τη συνεργασία των παραγωγικών και επιχειρηματικών φορέων με το ερευνητικό σύστημα (Ακαδημαϊκά και Ερευνητικά Ιδρύματα). Βάση για αυτό αποτελεί η τοπική βιοποικιλότητα και η μεταποιητική παράδοση, όπως εκφράζονται στο «Καλάθι της Περιφέρειας»

Πίνακας : Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 1.1

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις/Ενέργειες
Ανάγκη για τη δημιουργία νέας προστιθέμενης αξίας (παραγωγή νέων προϊόντων & υπηρεσιών) στον τομέα της αγροδιατροφής,	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία Νέας Γνώσης σε τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης Δημιουργία νέας προστιθέμενης αξίας από την ενσωμάτωση της ΕΤΑΚ στην περιφερειακή επιχειρηματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> Δράση 1.1.1.: Αξιοποίηση της έρευνας & καινοτομίας στο αγροδιατροφικό σύστημα

Δράση 1.1.1 Αξιοποίηση της έρευνας & καινοτομίας στο αγροδιατροφικό σύστημα

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η υποστήριξη της δημιουργίας νέων τυπικών προϊόντων στον τομέα της αγροδιατροφής μέσα από τη βελτίωση των παραγωγικών μεθόδων και την αξιοποίηση/ ενσωμάτωση στοιχείων καινοτομίας & αποτελεσμάτων έρευνας, με τη σύμπραξη ΑΕΙ/ερευνητικών κέντρων.

Ειδικότερα ενισχύονται:

- η ανίχνευση ιδιαίτερων αναγκών των καταναλωτών, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς ΜΜΕ,
- η ενίσχυση ερευνητικών υποδομών και κέντρων αριστείας ΑΕΙ/Ερευνητικών Κέντρων στο πλαίσιο ενός επιχειρησιακού σχεδίου στον τομέα της αγροδιατροφής (π.χ. για τη δημιουργία νέων γεύσεων -χρήση φυσικών ζυμομυκήτων, μείξη με αρωματικά φυτά- ή νέων χρήσεων προϊόντων -π.χ. φαρμακευτικές ιδιότητες αρωματικών και θαλάσσιων φυτών, φυσικά συντηρητικά αλλαντικών- κλπ)
- η δημιουργία τοπικών δικτύσεων με τη συμμετοχή ΑΕΙ/Ερευνητικών Κέντρων και (μεταποιητικών) επιχειρήσεων («συστάδες»), καθώς και απευθείας συνεργασία επιχειρήσεων με ΑΕΙ ΑΕΙ/Ερευνητικά Κέντρα (μέσω «κουπονιών»)
- η ενίσχυση της καινοτόμου (νεανικής κυρίως) επιχειρηματικότητας στον αγροδιατροφικό τομέα
- η δημιουργία Τράπεζας τοπικών ποικιλιών και 1-2 πρότυπων αγροκτημάτων για την προαγωγή των τοπικών ποικιλιών.

Αντίστοιχη **Επενδυτική προτεραιότητα** ΕΣΠΑ 1α και 1β, καθώς και με Προτεραιότητα νέας Αγροτικής Πολιτικής για την «προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και της καινοτομίας στη γεωργία, στη δασοπονία και στις αγροτικές περιοχές (άρθρο 35)»

Τύπος Δράσεων: δημόσιες δράσεις και κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων, κρατικές ενισχύσεις

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ Ι.Ν., ΕΠΑΝΕΚ, Π.Α.Α.

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ και ΕΓΓΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: (κυρίως) επιστήμονες/ ερευνητές που δραστηριοποιούνται σε ερευνητικούς τομείς εξειδίκευσης της Περιφέρειας και ΜΜΕ & παραγωγοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αγροδιατροφής

Δικαιούχοι: Ακαδημαϊκά/Ερευνητικά Ιδρυμάτων (Α/Ε.Ι.), Επιχειρηματικοί συνεργατισμοί, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Προτεραιότητα 1.2: Διαφοροποίηση του αγροδιατροφικού προϊόντος με βελτίωση των χαρακτηριστικών της ποιότητας

Η διαφοροποίηση των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων θα βασιστεί στην ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των τοπικών ποικιλιών και φυλών και στη βελτίωση των καλλιεργητικών και εκτροφικών μεθόδων, έτσι ώστε ιδιαίτερα η ποιότητα, αλλά και η υγιεινή και ασφάλεια των παραγόμενων γεωργικών, κτηνοτροφικών και συναφών μεταποιητικών προϊόντων να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς.

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 1.2

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις/Ενέργειες
Ανάγκη για τη δημιουργία νέας προστιθέμενης αξίας στον τομέα της αγροδιατροφής,	<ul style="list-style-type: none"> Ανάδειξη των τοπικών ποικιλιών και προϊόντων και ενίσχυση των ποιοτικών ιδίως χαρακτηριστικών τους ως παράγοντες διαφοροποίησης και ενίσχυσης της τοπικής ταυτότητας	<ul style="list-style-type: none"> Δράση 1.2.1 Βελτίωση καλλιεργητικών & εκτροφικών μεθόδων και τεχνογνωσίας παραγωγών

Δράση 1.2.1: Βελτίωση καλλιεργητικών & εκτροφικών μεθόδων και τεχνογνωσίας παραγωγών

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η εισαγωγή Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης σύμφωνα με τα πρότυπα AGRO 2-1, AGRO 2-2 και AGRO 2-2/3 και βιολογικών μεθόδων καλλιέργειας. Ειδικότερα ενισχύονται ενέργειες ενημέρωσης των αγροτών για τα οφέλη της πιστοποίησης, παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για την υιοθέτηση προτύπων και νέων τεχνικών καλλιέργειας συμβατών με τα πρότυπα ολοκληρωμένης διαχείρισης και της βιολογικής καλλιέργειας καθώς και η πραγματοποίηση των αναγκαίων προσαρμογών στις καλλιέργειες .
- η εισαγωγή Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης & βιολογικής εκτροφής στην κτηνοτροφία. Ειδικότερα ενισχύονται ενέργειες ενημέρωσης των αγροτών για τα οφέλη της εφαρμογής ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης εκτροφής ζώων και βιολογικών μεθόδων εκτροφής, η πραγματοποίηση των αναγκαίων προσαρμογών στις παραγωγικές μονάδες (περιλαμβανομένης της διαχείρισης των αποβλήτων), καθώς και η υλοποίηση σχεδίων βιολογικής κτηνοτροφίας.
- Αντιμετώπιση ασθενειών (π.χ. ελαιοκαλλιέργειας) με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών μεθόδων
- Παραγωγή και μεταποίηση τυπικών προϊόντων ενταγμένων στο «καλάθι» της Περιφέρειας, με προτεραιότητα την υιοθέτηση καινοτομικών στοιχείων διαφοροποίησης
- η προώθηση συναφών δράσεων δημόσιου χαρακτήρα, όπως η δημιουργία κτηνοτροφικών ζωνών, και η χαρτογράφηση των αυτοχθόνων ποικιλιών και φυλών

Αντίστοιχη Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3α και νέας Αγροτικής Πολιτικής για την «ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας & της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων & διαχείριση κινδύνων» (άρθρα 17, 19) και Ε.Π. 3-α-ΕΣΠΑ

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις & δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων, κρατικές ενισχύσεις

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΑΑ & ΠΕΠ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΓΤΑΑ, ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: Αγρότες, κτηνοτρόφοι, αγροτικές, κτηνοτροφικές, και μεταποιητικές επιχειρήσεις, ΕΘΙΑΓΕ, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, άλλα ΑΕΙ, ΤΕΙ Ιονίων Νήσων

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, ΑΕΙ, αρμόδιοι Δημόσιοι Φορείς & Αυτοδιοίκηση

Προτεραιότητα 1.3 : Πιστοποίηση, τυποποίηση, δικτύωση και εξωστρέφεια

Η εξωστρέφεια των κλάδων της γεωργικής και ζωικής παραγωγής & συναφούς μεταποίησης, προϋποθέτει τη διασφάλιση της ποιότητας και απαιτεί δυναμική προσέγγιση στο μάρκετινγκ και την οργάνωση των δικτύων πώλησης. Υπάρχουν ήδη καλά παραδείγματα Γεωργικών Συνεταιρισμών της Περιφέρειας με σημαντικές προσπάθειες στο ενεργητικό προώθησης των τοπικών προϊόντων. Επίσης η συνεργασία παραγωγών και επιχειρήσεων σε «οριζόντιο» και «κάθετο» επίπεδο, προσθέτει δυνατότητες διείσδυσης και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Οι καλές πρακτικές θα πρέπει να διαχυθούν και να οργανωθούν νέες προσπάθειες με συγκεκριμένη στόχευση ανά προϊόν.

Πίνακας : Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 1.3

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις/Ενέργειες
Αύξηση της διείσδυσης των προϊόντων αγροδιατροφής στην (τοπική, ελληνική & διεθνή) αγορά	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη της εξωστρέφειας του αγροδιατροφικού τομέα παραγωγής ενίσχυση των δεσμών αγροτικού τομέα & της παραγωγής τροφίμων προς διευκόλυνση της προώθησης στην αγορά	Δράση 1.3.1 Τυποποίηση, πιστοποίηση και ανάπτυξη δικτύων

Δράση 1.3.1: Τυποποίηση, πιστοποίηση και ανάπτυξη δικτύων

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- ο σχεδιασμός και η υλοποίηση καινοτόμων τρόπων συσκευασίας, αποθήκευσης και διακίνησης, που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των χρηστών του διαδικτύου και στις διεθνείς πρακτικές σχετικά με τους τρόπους πληρωμής, χρόνους παράδοσης, ακυρώσεις & επιστροφές.
- η προσαρμογή σε συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων (πιστοποίηση παραδοσιακών προϊόντων με σήματα ΠΟΠ, ΠΓΕ και Νησιωτικής Γεωργίας)
- η δημιουργία δικτύων πώλησης (ηλεκτρονικού εμπορίου μέσω ψηφιακών καταστημάτων ανά νησί ή ομάδες νησιών) και υλοποίηση λοιπών προωθητικών ενεργειών (συμμετοχή σε εκθέσεις και αποστολές, εκπόνηση σχεδίων marketing, ηλεκτρονική κ.α. προβολή)
- δίκτυα συνεργασίας αγροτικών εκμεταλλεύσεων και μεταποιητικών μονάδων παραγωγής τυπικών προϊόντων (π.χ. δικτύωση τυροκόμων και κτηνοτρόφων ορεινής Κεφαλονιάς, δίκτυο οινοποιών, άτυπο δίκτυο «Η Κέρκυρα Παράγει» κλπ), για τη δημιουργία κοινών υπηρεσιών και υποδομών μικρής κλίμακας με σκοπό τη διευκόλυνση της προώθησή τους στην αγορά (κοινή προβολή προϊόντων, συσκευαστήρια, «αγορές βιολογικών προϊόντων», δημοπρατήρια κλπ)

Αντίστοιχη **Επενδυτική προτεραιότητα** ΕΣΠΑ -3α- και Προτεραιότητες νέας Αγροτικής Πολιτικής για την «προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και της καινοτομίας στη γεωργία, στη δασοπονία και στις αγροτικές

περιοχές» (άρθρο 35) και την «ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας & της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων» (άρθρο 16) και για την «προώθηση της οργάνωσης της αλυσίδας τροφίμων, περιλαμβανομένης της επεξεργασίας και εμπορίας γεωργικών προϊόντων» (άρθρο 16)

Τύπος Δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Αυτεπιστασία, Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: κυρίως ΠΑΑ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΓΤΑΑ

Τελικοί αποδέκτες: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, Επιμελητήρια, ΜΜΕ & αγροτικές εκμεταλλεύσεις

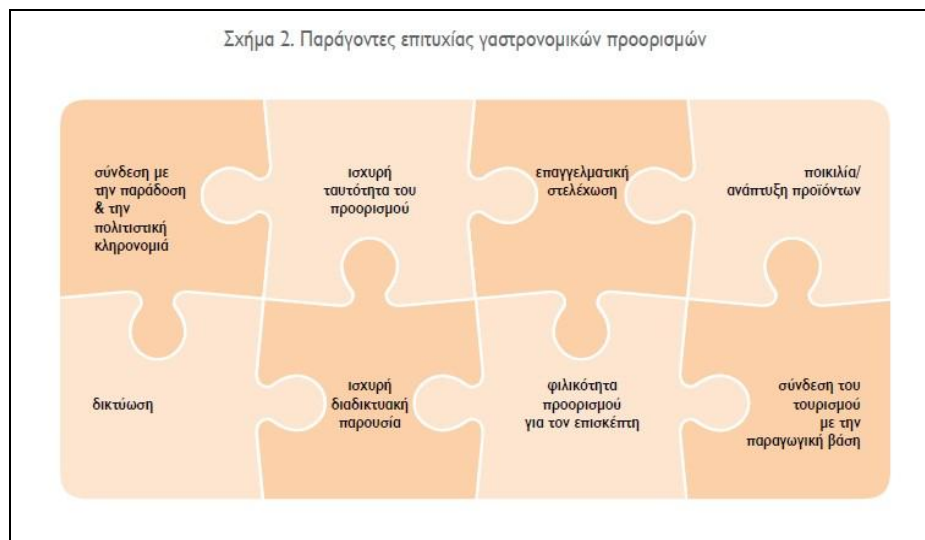
Δικαιούχοι: Γεωργικοί συνεταιρισμοί, Επιμελητήρια, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

4.1.2 Ανάδειξη της επανησιακής γαστρονομίας

Η γαστρονομία συνδέει τον αγροδιατροφικό τομέα με τον τουρισμό, αφού αφενός αναβαθμίζει την ταξιδιωτική εμπειρία και αφετέρου αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης για τουρίστες ειδικού ενδιαφέροντος, οι οποίοι συνθέτουν μια εξειδικευμένη ζήτηση².

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων έχει την δυνατότητα να κεφαλαιοποιήσει τον γαστρονομικό της πολιτισμό σχεδιάζοντας, αναπτύσσοντας και υλοποιώντας μια ολοκληρωμένη και ολιστική πολιτική για την σύνδεση του αγροδιατροφικού τομέα με τον τουρισμό, με όχημα τη γαστρονομία. Αυτό αναμένεται να επιτευχθεί σταδιακά, και σε συνάρτηση με την παραγωγή τυπικών αγροτικών προϊόντων & τροφίμων.

Η δε ανάπτυξη γαστρονομικού τουρισμού, θεωρείται μακροπρόθεσμος στόχος αφού προϋποθέτει σειρά παραγόντων και πρωτίστως στηρίζεται στην πολύ καλή και ιδιαίτερη πρώτη ύλη, και απαιτεί ειλικρίνεια, γνησιότητα και ιδιαιτερότητα³.

Προτεραιότητα 1.4 : Ανάδειξη και Προώθηση της Τοπικής Διατροφής και της Επανησιακής Γαστρονομίας

Η αξία της γαστρονομίας⁴ έγκειται στο γεγονός ότι συνδυάζει και τροφοδοτεί τον τουριστικό τομέα με τον αγροδιατροφικό και συναφή μεταποιητικό. Στο βαθμό δε που «ωριμάσει», αναβαθμίζει την ταξιδιωτική εμπειρία και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για «γαστρονομικό τουρισμό», που αποτελεί απώτερο στόχο.

² «Η Γαστρονομία στο Μάρκετινγκ του ελληνικού Τουρισμού» (ΣΕΤΕ, 2009)

³ «Πρωτογενής τομέας, αγροδιατροφή και γαστρονομία» - Παντελιός (2013)

Ειδικότερα, εκτιμάται ότι η σύνδεση της αγροτικής παραγωγής με τον τουρισμό με άξονα την επτανησιακή γαστρονομία, θα επεκτείνει τις τουριστικές προοπτικές και παράλληλα θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη ποιοτικής αγροτικής παραγωγής και τροφίμων, δημιουργώντας πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στο εισόδημα και διαφυλάσσοντας το περιβάλλον.

Πίνακας : Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 1.4

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις/Ενέργειες
Διείσδυση τοπικών προϊόντων αγροδιατροφής στην τουριστική αγορά	<ul style="list-style-type: none"> ανάδειξη τοπικής γαστρονομίας για τη διευκόλυνση της προώθησης των τοπικών προϊόντων μέσω του τομέα της εστίασης 	<ul style="list-style-type: none"> Δράση 1.4.1 Ενίσχυση γαστρονομικής τοπικότητας Δράση 1.4.2: Ανάπτυξη και εφαρμογή τοπικών σημάτων ποιότητας

Δράση 1.4.1 Ενίσχυση της γαστρονομικής τοπικότητας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η εισαγωγή της αγροδιατροφικής τοπικότητας στο χώρο της εστίασης μέσα από την κατάλληλη προσαρμογή των επιχειρήσεων και με τη συνέργεια παραγόντων που αναφέρονται σε άλλες προτεραιότητες και δράσεις (πιστοποίηση και δικτύωση)

Ειδικότερα ενισχύονται

-οι ΜΜΕ της εστίασης για την προώθηση της επτανησιακής γαστρονομικής ιδιαιτερότητας με ενδεικτικές δράσεις για την προώθηση της τοπικής κουζίνας & προϊόντων (π.χ. «πρωινό Ιονίου», «θαλάσσια κουζίνα», θεματικά μενού εστιατορίων, παραδοσιακά εδέσματα, τοπικότητα υλικών κ.ά.), αλλά και τη δημιουργία εξειδικευμένων χώρων (π.χ. οινολογικό μουσείο, χώροι γευσιγνωσίας, μάθησης και επίδειξης),

Αντίστοιχη **Επενδυτική προτεραιότητα** ΕΣΠΑ: -3α-

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: ΜΜΕ, Επιμελητήρια

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Δράση 1.4.2 Προώθηση & ανάδειξη τοπικής γαστρονομίας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η υποστήριξη του γαστρονομικού τουριστικού προϊόντος των Επτανήσων με απώτερο σκοπό τη δημιουργία ενός ποιοτικού γαστρονομικού - τουριστικού χαρτοφυλακίου, μέσα από την γαστρονομική τεκμηρίωση, και την ανάπτυξη υποστηρικτικών ενεργειών για την προώθηση της γαστρονομικής τοπικότητας

⁴ Σε παράρτημα περιλαμβάνεται έκθεση για την ανάπτυξη της γαστρονομίας που εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση.

Ειδικότερα προβλέπεται:

-η υλοποίηση προωθητικών δράσεων, όπως η καταγραφή της γαστρονομικής προσφοράς (προϊόντα, υπηρεσίες, μέθοδοι, επιχειρήσεις), η καθιέρωση τοπικών γαστρονομικών εκδηλώσεων (π.χ. τοπικές γιορτές, ανάδειξη παλιών συνταγών, τεχνικών και μεθόδων παραγωγής, φεστιβάλ γεύσεων, διαδρομές γευσιγνωσίας κλπ) , καθώς και η **ενημέρωση & ευαισθητοποίηση για διατροφική αξία τοπικών προϊόντων – υλικών.**

Αντίστοιχη **Επενδυτική προτεραιότητα** ΕΣΠΑ: -6γ-

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: ΜΜΕ και Συνεταιρισμοί του αγροδιατροφικού τομέα και της εστίασης

Δικαιούχοι: Επιμελητήρια, ΑΕΙ, Φορείς Αυτοδιοίκησης

Προτεραιότητα 1.5: Γαστρονομική πιστοποίηση και δικτύωση

Η δικτύωση αποτελεί ένα πολύ δυνατό αναπτυξιακό εργαλείο για μικρές, απομονωμένες και διασπασμένες γεωγραφικά περιοχές όπως τα Επτάνησα, καθώς με την συσπείρωση επιχειρηματιών μπορεί να δημιουργηθεί μια κρίσιμη μάζα από οικονομικούς παράγοντες που θα αναδείξουν διαφορετικές πτυχές της τοπικής οικονομίας – πχ στον τομέα των τοπικών προϊόντων, του εναλλακτικού τουρισμού, της γαστρονομίας κλπ. Η συσπείρωση αυτή λειτουργεί με τους όρους του «Συν-ανταγωνισμού» και μπορεί να δημιουργήσει όφελος τόσο στο επίπεδο του προορισμού, όσο και σε αυτό των επιχειρήσεων.

Η μικρή κλίμακα της παραγωγής στα Ιόνια Νησιά σε σειρά προϊόντων π.χ. στο μέλι, το κρασί, το λάδι, τα αλλαντικά κλπ. απαιτεί την συγκέντρωση δυνάμεων για την εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας στην παραγωγή και απόκτηση διαπραγματευτικής δύναμης απέναντι στους προμηθευτές, δίκτυα διανομής και μεταφοράς. Επίσης, η ανάπτυξη συνεργασιών και συμφωνιών με τον τομέα του τουρισμού και ειδικότερα της εστίασης, δημιουργεί προϋποθέσεις αξιοποίησης της τουριστικής αγοράς.

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 1.5

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις/Ενέργειες
Δημιουργία δια-τομεακών διασυνδέσεων στην αλυσίδα της αγροδιατροφής	<ul style="list-style-type: none"> • Επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην τοπική παραγωγή μέσω δικτύωσης • Διευκόλυνση της προώθησης αγροτικών προϊόντων στην τουριστική αγορά	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 1.5.1 Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης • Δράση 1.5.2: Πιστοποίηση υπηρεσιών εστίασης

Δράση 1.5.1: Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- Η υποστήριξη της γαστρονομικής τοπικότητας με ενέργειες δικτύωσης, παραγωγικών μονάδων και επιχειρήσεων, δηλαδή την ανάπτυξη «κάθετων» (αγροδιατροφικός τομέας με εστίαση) και «οριζόντιων» (τομέας εστίασης) συνεργασιών.

Ειδικότερα ενισχύονται:

-η δικτύωση των πιστοποιημένων επιχειρήσεων εστίασης μεταξύ τους, αλλά και με πιστοποιημένες μονάδες παραγωγής τοπικών προϊόντων αγροδιατροφής (π.χ. δίκτυα & σύμφωνα συνεργασίας εστιατορίων θεματικής κουζίνας, εστιατορίων & ομάδων τοπικών παραγωγών κλπ) για την ανάπτυξης κοινών υπηρεσιών και υποδομών μικρής κλίμακας (συμβουλευτικές υπηρεσίες, προβολή & προώθηση, κοινές υποστηρικτικές ενέργειες κλπ)

Αντίστοιχη **Επενδυτική προτεραιότητα** ΕΣΠΑ 3α, καθώς και Προτεραιότητα νέας Αγροτικής Πολιτικής για την «προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και της καινοτομίας στη γεωργία, στη δασοπονία και στις αγροτικές περιοχές (άρθρο 35)»

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: Π.Α.Α., ΠΕΠ Ιονίων Νήσων

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΓΤΑΑ, ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: Αγρότες, κτηνοτρόφοι, αγροτικές και κτηνοτροφικές επιχειρήσεις, ΜΜΕ τροφίμων

Δικαιούχοι: Αγροτικοί Συνεργατισμοί, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Δράση 1.5.2: Πιστοποίηση υπηρεσιών εστίασης

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- *Η συνδρομή της γαστρονομικής τοπικότητας με ενέργειες πιστοποίησης που εγγυώνται την προέλευση και ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών εστίασης,*

Ειδικότερα ενισχύονται:

-οι ΜΜΕ της εστίασης για την προσαρμογή και πιστοποίησή τους στις απαιτήσεις περιφερειακού σήματος ποιότητας και «επτανησιακής κουζίνας» (Σήμα Ποιότητας Ιονίου, Ionian Cuisine)

-η δημιουργία, προβολή & απονομή περιφερειακού σήματος σε συνδυασμό με ενέργειες ευαισθητοποίησης του κοινού & των επισκεπτών για τα τοπικά προϊόντα και τη μεταφορά «καλών πρακτικών»

Αντίστοιχη **Επενδυτική προτεραιότητα** ΕΣΠΑ: -3α-

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις και Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: κυρίως ΕΠΑΝΕΚ (ενδεχομένως και ΠΕΠ Ιονίων Νήσων)

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: ΜΜΕ τουριστικού τομέα (με έμφαση στην εστίαση)

Δικαιούχοι: Επιμελητήρια, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

4.2 Άξονας 2: Θαλάσσια οικονομία: Αλιεία, υδατοκαλλιέργειες και θαλάσσιος τουρισμός

Ο Άξονας προτεραιότητας περιλαμβάνει 2 ενότητες-τομείς παρέμβασης, με αναφορά στην : ανάπτυξη της Αλιείας & Υδατοκαλλιέργειας (4.2.1) και στην ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού σε συσχέτιση με τις λοιπές μορφές Θεματικού Τουρισμό (4.2.2).

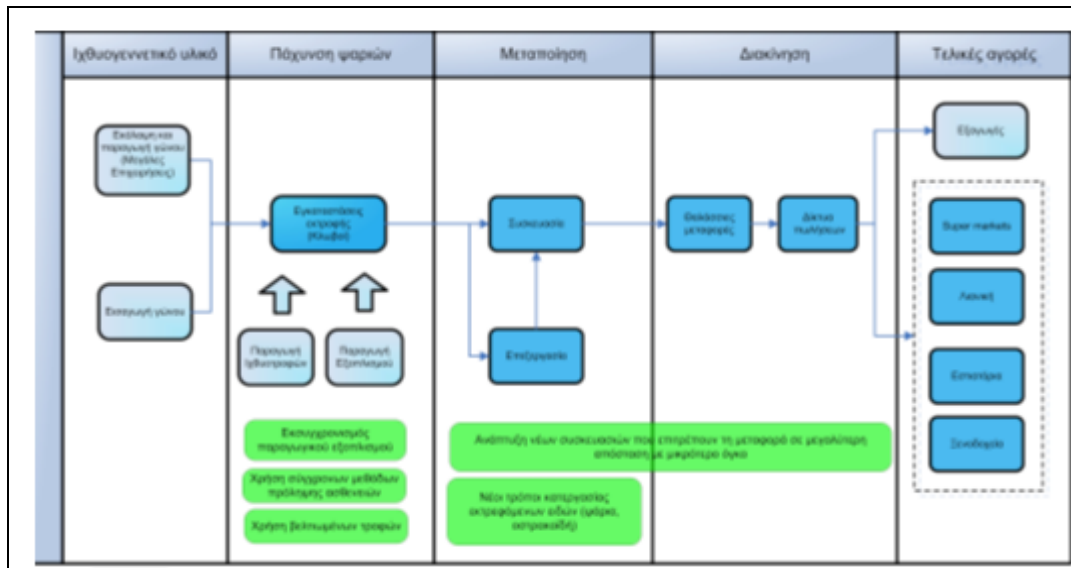
4.2.1. Αλιεία & υδατοκαλλιέργειες

Οι υδατοκαλλιέργειες στην Περιφέρεια αποτελούν τμήμα μιας ευρύτερης αλυσίδας αξίας (σχήμα 4.2) η οποία επεκτείνεται σε αρκετές περιφέρειες της Ελλάδας. Ο τομέας στην Περιφέρεια εξαρτάται από τις εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο τόσο εξαιτίας της παρουσίας μονάδων εκτροφής μεγάλων ομίλων, όσο και της απουσίας από την Περιφέρεια σημαντικών τμημάτων της αλυσίδας αξίας όπως η παραγωγή γόνων, τροφών και εξοπλισμού.

Η αλιεία επικεντρώνεται κυρίως στην τοπική αγορά. Παρόλα αυτά το τμήμα τη το οποίο στοχεύει σε αγορές εκτός Περιφέρειας μοιράζεται μέρος της αλυσίδας αξίας του με τις υδατοκαλλιέργειες, όπως για παράδειγμα τη μεταποίηση και συσκευασία και τις μεταφορές.

Με δεδομένη την ένταξη των δυο αυτών τμημάτων σε μια ευρύτερη και εθνικής εμβέλειας αλυσίδας αξίας, η στρατηγική ανάπτυξης του κλάδου επιδιώκει να κεφαλαιοποιήσει τις ενέργειες και παρεμβάσεις σε εθνικό επίπεδο μέσα από την αξιοποίηση συνεργιών, επικεντρώνοντας στη:

- Διαφοροποίηση προϊόντων** με την εισαγωγή νέων για την περιφέρεια ειδών και την επεξεργασία των εκτρεφόμενων ή αλιευόμενων ιχθύων και λοιπών θαλάσσιων ειδών.
- Μείωση τους κόστους παραγωγής** με την αύξηση της παραγωγικότητας και τη μείωση του κόστους μεταφορών.
- Άνοδο της ποιότητας** με τη βελτίωση των εκτρεφόμενων ειδών και την πιστοποίηση.
- Διατήρηση και προστασία** των θαλάσσιων πόρων, καθώς και στη συμβίωση και ανάπτυξη της συνεργασίας με άλλες οικονομικές δραστηριότητες όπως ο τουρισμός.

Σχήμα: Αλυσίδα αξίας Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας

Προτεραιότητα 2.1: Βελτίωση ιχθυογεννητικού υλικού και καλλιέργεια νέων ειδών

Η βελτίωση του ιχθυογεννητικού υλικού και η υιοθέτηση νέων ειδών απαιτεί σημαντική τεχνογνωσία και ερευνητική προσπάθεια. Με δεδομένα τα χαρακτηριστικά των τοπικών επιχειρήσεων η έμφαση θα δοθεί στην ενημέρωση των επιχειρήσεων και τη μεταφορά τεχνογνωσίας για την επιλογή βελτιωμένων γόνων και την καλλιέργεια νέων ειδών.

Πίνακας : Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 2.1

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Βελτίωση του ιχθυογεννητικού υλικού και διαφοροποίηση προϊόντων	<ul style="list-style-type: none"> Μεταφορά τεχνογνωσίας για πλήρη εκτροφή νέων ειδών Μεταφορά τεχνογνωσίας για τη γενετική επιλογή πολλαπλασιαστικού υλικού 	Δράση 2.1.1: Βελτίωση ιχθυογεννητικού υλικού και αλίευση - εκτροφή νέων ειδών.

Δράση 2.1.1: Βελτίωση ιχθυογεννητικού υλικού και αλίευση - εκτροφή νέων ειδών

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η ανάπτυξη τεχνογνωσίας για την εκτροφή νέων θαλάσσιων ειδών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας μέσα από τη βελτίωση των παραγωγικών μεθόδων και την αξιοποίηση/ ενσωμάτωση στοιχείων καινοτομίας & αποτελεσμάτων έρευνας, με τη σύμπραξη ΑΕΙ/ερευνητικών κέντρων. Πρόκειται για είδη που διαφοροποιούν την αγορά (πχ φαγκρί, συναγρίδα, αλιεύματα «βαθείας θάλασσας»), που μπορούν να παράξουν πρώτη ύλη για μεταποίηση και παραγωγή προϊόντων προστιθέμενης αξίας (φέτες, φιλέτα, κλπ) και έχουν διαφορετικές διατροφικές απαιτήσεις (π.χ. φυτοφάγα είδη).

Ειδικότερα, ενισχύονται:

- η ανίχνευση ιδιαίτερων αναγκών των καταναλωτών, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς ΜΜΕ (μέσω κουπονιών)
- οι δράσεις διάχυσης και ενημέρωσης επιχειρήσεων για τα πλεονεκτήματα υιοθέτησης νέων ειδών.

-η προαγωγή της έρευνας, καθώς και η δημιουργία συνεργασιών με τη συμμετοχή ΑΕΙ/Ερευνητικών Κέντρων και επιχειρήσεων («συστάδες»), καθώς και απευθείας συνεργασία επιχειρήσεων με ΑΕΙ ΑΕΙ/Ερευνητικά Κέντρα (μέσω «κουπονιών») για την **ερευνητική υποστήριξη** ιδίως σε πεδία όπως η ανάπτυξη νέων προϊόντων, η εκτροφή (πρόληψη ασθενειών, χρήση εναλλακτικών τοπικών α' υλών, πρακτικές σίτισης κλπ), ο προσδιορισμός νέων περιοχών («ανοικτή» & «βαθεία» θάλασσα κλπ), η θαλάσσια βιοτεχνολογία (αξιοποίηση θαλάσσιων οργανισμών)

Αντίστοιχη Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 1β, καθώς και αντίστοιχη Προτεραιότητα του ΕΤΘΑ

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις, Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΠΑΝΕΚ, Π.Θ.Α.

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ, ΕΤΘΑ

Τελικοί αποδέκτες: Υδατοκαλλιεργητικές επιχειρήσεις, Σύνδεσμοι και συνεταιρισμοί υδατοκαλλιεργητών, ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα

Δικαιούχοι: Συνεργατισμοί στους τομείς αλιείας % υδατοκαλλιέργειας, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα

Προτεραιότητα 2.2: Εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία αλίευσης - εκτροφής

Η εκτροφή ψαριών αποτελεί την κατεξοχήν δραστηριότητα των τοπικών επιχειρήσεων και η βελτίωσή της σχετίζεται με την παραγωγικότητα και το κόστος παραγωγής, αλλά πρωτίστως με την ποιότητα του προϊόντος και με την προστασία του περιβάλλοντος. Η βελτίωση θα επιδιωχθεί μέσα από τη μεταφορά τεχνολογίας και επενδύσεων εκσυγχρονισμού του εξοπλισμού και των μεθόδων. Η δε αλίευση στον παράκτιο χώρο (αβαθή) δέχεται πιέσεις από την τουριστική δραστηριότητα. Και στις δύο περιπτώσεις είναι αναγκαία η αναζήτηση βέλτιστων θέσεων και λύσεων, για τη δημιουργία συνθηκών συνύπαρξης με τις λοιπές παραγωγικές δραστηριότητες.

Πίνακας : Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 2.2

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Αύξηση παραγωγικότητας μονάδων υδατοκαλλιέργειας και βελτίωση ποιότητας προϊόντων	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση του τεχνολογικού εξοπλισμού και των πρωτόκολλων εκτροφής Βελτίωση εκτροφής	<ul style="list-style-type: none"> Δράση 2.2.1 Εξυγχρονισμός και εφαρμογή βιώσιμων μεθόδων εκτροφής Δράση 2.2.2 Ανάπτυξη της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας

Δράση 2.2.1 Εκσυγχρονισμός και εφαρμογή νέων μεθόδων εκτροφής & αλίευσης

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η βελτίωση των μεθόδων εκτροφής και αλίευσης σε υφιστάμενα και νέα είδη, καθώς και η βελτίωση της υγιεινής και ποιότητας των παραγομένων προϊόντων, μέσω ενεργειών που αφορούν στην:
  - παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις αλιείας και υδατοκαλλιέργειας
  - ενίσχυση των ΜΜΕ του τομέα για καινοτομία και τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των μονάδων (συστήματα αυτοματοποίησης, αυτοελέγχου & έγκαιρης προειδοποίησης, νέα υλικά, πλατφόρμες, εργαλεία, μεθόδους & συστήματα «ανοικτής θάλασσας» κλπ)
  - ενίσχυση των ΜΜΕ του τομέα για τη βελτίωση της υγιεινής, την ιχνηλασιμότητα, την ποιότητα και την πιστοποίηση

Αντίστοιχη Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3α, καθώς και αντίστοιχη Προτεραιότητα του ΕΤΘΑ

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΠΘΑ, ή/και ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΘΑ, ή/και ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: Υδατοκαλλιεργητικές και αλιευτικές επιχειρήσεις

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης

Δράση 2.2.2 Ανάπτυξη της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται

- η ανάπτυξη βιολογικής υδατοκαλλιέργειας.

Ειδικότερα ενισχύονται οι ΜΜΕ του τομέα για :

-τη μετάβαση σε συστήματα και μεθόδους οικολογικής παραγωγής, διαχείρισης και ελέγχου, τη συμμετοχή τους στο σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και για

-την υλοποίηση πιλοτικής εκτροφής σε ανοικτή θάλασσα σε συνδυασμό με την επίλυση συναφών τεχνολογικών προβλημάτων και τη βελτίωση της εκτροφής (“κουπονιών καινοτομίας”).

Αντίστοιχη Προτεραιότητα του ΕΤΘΑ

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: Ε.Π.Θ.Α.

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΘΑ

Τελικοί αποδέκτες: Υδατοκαλλιεργητικές και αλιευτικές επιχειρήσεις

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης

Προτεραιότητα 2.3 Ποιότητα και ασφάλεια στη μεταποίηση προϊόντων

Η επεξεργασία των εκτρεφόμενων ή αλιευμένων ιχθύων αυξάνει την προστιθέμενη αξία και δημιουργεί νέα προϊόντα τα οποία μπορούν να διεισδύσουν σε νέες και πιο δύσκολες αγορές. Επίσης οι μη θερμικές κατεργασίες μπορούν να αυξήσουν το χρόνο διατήρησης των προϊόντων. Η βελτίωση της συσκευασίας και η υιοθέτηση ενεργών συσκευασιών μπορεί επίσης να παρατείνει το χρόνο ζωής των προϊόντων, να αυξήσει την ασφάλεια και να διατηρήσει την αρχική ποιότητα τους. Τέλος η μείωση του όγκου και του βάρους μπορεί να συμβάλει στη μείωση τους μεταφορικού κόστους το οποίο είναι ιδιαίτερα υψηλό για τις επιχειρήσεις της περιφέρειας.

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 2.3

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Βελτίωση παραγωγικότητας ποιότητας και ασφάλειας στη μεταποίηση αλιευμάτων και υδατοκαλλιεργειών	<ul style="list-style-type: none"> • Εισαγωγή καινοτομιών στις διαδικασίες μεταποίησης & συσκευασίας	Δράση 2.3.1: Πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση αλιευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας

Δράση 2.3.1: Πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση αλιευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η βελτίωση των μεθόδων μεταποίησης και η παραγωγή νέων μεταποιημένων προϊόντων μεγαλύτερης προτιθέμενης αξίας, η βελτίωση των μεθόδων τυποποίησης και συσκευασίας η

δημιουργία νέας επιχειρηματικότητας στον τομέα της μεταποίησης για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων με βάση τα προϊόντα της θάλασσας ή υποπροϊόντα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και η πιστοποίηση της ποιότητας του προϊόντος.

Η επιχειρούμενη ενίσχυση αφορά στην:

- παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στις ΜΜΕ για το σύνολο των αναγκών, τεχνολογικών και μη αλλαγών,
- ενίσχυση των μεταποιητικών ΜΜΕ για την ανάπτυξη νέων προϊόντων που βασίζονται στο ψάρι (φέτα & φιλέτο) και σε θαλάσσιους οργανισμούς με τη χρήση καινοτόμων τεχνικών επεξεργασίας (μη θερμικών) και «ενεργών» συσκευασιών, καθώς και η χρήση φυσικών αντιοξειδωτικών,
- δημιουργία νέων επιχειρήσεων (start-ups) στον τομέα της μεταποίησης για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων
- ενίσχυση ΜΜΕ για τη βελτίωση της υγιεινής, της ποιότητας, της ιχνηλασιμότητας, καθώς και της απόκτηση σημάτων ποιότητας στο στάδιο της μεταποίησης.
- η ανάπτυξη τοπικών συνεργασιών με *τουριστικό τομέα, αλλά και ευρύτερων συνεργασιών-δικτύσεων (Μακρο-περιφέρεια Α-Ι) για την προώθηση των προϊόντων*

Αντίστοιχη Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3α, καθώς και αντίστοιχη Προτεραιότητα ΕΤΘΑ

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: κυρίως ΕΠΘΑ & (μερικώς) ΠΕΠ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ, ΕΤΘΑ

Τελικοί αποδέκτες: Υδατοκαλλιεργητικές & αλιευτικές επιχειρήσεις, ΜΜΕ μεταποίησης,

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης

Προτεραιότητα 2.4: Ανάπτυξη σε αρμονία με το περιβάλλον

Η ανάπτυξη της οικονομίας της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο φυσικό περιβάλλον που διαθέτει. Επομένως η βιωσιμότητά της εξαρτάται άμεσα από την προστασία του από τις επιπτώσεις των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων και τη διαρκή βελτίωσή του. Στην προσπάθεια αυτή ιδιαίτερη σημασία αποκτά η προστασία του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος το οποίο δέχεται και το μεγαλύτερο βάρος των ανθρωπογενών επιπτώσεων τόσο από τον τουρισμό όσο και από την αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες. Η ανάπτυξη μιας περιβαλλοντικά βιώσιμης αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και η συμβίωση σε αρμονία με άλλες ανταγωνιστικές δραστηριότητες όπως ο τουρισμός, αποτελούν τη βασική επιλογή της Περιφέρειας.

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 2.4

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Αντιμετώπιση ανθρωπογενών επιπτώσεων στο περιβάλλον, σε αρμονία με τις ανάγκες της οικονομικής ανάπτυξης	<ul style="list-style-type: none"> • Η άμβλυση των πιέσεων στο θαλάσσιο & παράκτιο περιβάλλον σε συνδυασμό με τη μείωση των συγκρούσεων δραστηριοτήτων	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 2.4.1: Αειφόρα διαχείριση της αλιείας & υδατοκαλλιέργειας • Δράση 2.4.2: Ολοκληρωμένη διαχείριση του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος

Δράση 2.4.1: Αειφόρα διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας

Με την προτεινόμενη δράση προωθείται:

- η εφαρμογή καινοτόμων διαχειριστικών εργαλείων για την αειφόρο ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών & της αλιείας, καθώς και η παρακολούθηση-μετριάσμος των επιπτώσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Ειδικότερα προωθούνται δράσεις όπως:

- η βέλτιστη χωροθέτηση των ιχθυομονάδων και η δημιουργία θαλάσσιων προστατευμένων περιοχών περιορισμένης αλιείας,
- ο υπολογισμός της φέρουσας ικανότητας και των ιχθυοαποθεμάτων,
- η ανάπτυξη προγραμμάτων περιβαλλοντικής παρακολούθησης, η ανίχνευση και καταγραφή τοξινών κατά τη διάρκεια επιβλαβών φυτοπλαγκτονικών εξάρσεων σε περιοχές υδατοκαλλιέργειας,
- η αποκατάσταση των πληθυσμών (π.χ. με τη δημιουργία τεχνικών υφάλων),
- η αντιμετώπιση & αξιοποίηση των ανθρωπογενών απορριμμάτων στο θαλάσσιο χώρο κλπ

Αντίστοιχη Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 6α & 6δ καθώς και αντίστοιχη Προτεραιότητα του ΕΤΘΑ

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: κυρίως ΕΠΑΘ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΘΑ

Τελικοί αποδέκτες: επιχειρήσεις αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Δικαιούχοι: ΑΕΙ/ ερευνητικά κέντρα

4.2.2. Θαλάσσιος Τουρισμός

Ο Θαλάσσιος Τουρισμός αποτελεί προνομιακό πεδίο για την Ελλάδα και τα Ιόνια., η δε ορθολογική αξιοποίησή του μπορεί να αποτελέσει κινητήριο μοχλό για την οικονομική ανάπτυξη και φυσικά την απασχόληση.

Η γεωμορφολογία, η θέση, το θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον και ο πολιτισμός δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την περεταίρω ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας, που άπτεται του θαλάσσιου χώρου

Ο Θαλάσσιος Τουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί περεταίρω σε διάφορα πεδία, όπως αυτά της κρουαζιέρας, της ιστιοπλοΐας & των σκαφών αναψυχής, του καταδυτικού και αλιευτικού τουρισμού, του θαλάσσιου αθλητικού τουρισμού, που δημιουργούν συναφείς επαγγελματικές δραστηριότητες (τροφοδοσίας, εξυπηρέτησης, υποστήριξης, ψυχαγωγίας κλπ).

Βασικό πρόβλημα για την περεταίρω ανάπτυξή του αποτελεί η σχετική υστέρηση στο δίκτυο υποδομών (μαρίνες & καταφύγια Τουριστικών Σκαφών).

Συνάφεια με τη θαλάσσια τουριστική δραστηριότητα έχει ο τουρισμός που αναπτύσσεται στην παράκτια ζώνη. Στην περίπτωση αυτή έχει κυριαρχήσει το μαζικό πρότυπο τουρισμού, που δημιουργεί πιέσεις στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον και τείνει να χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλή προστιθέμενη αξία.

Προτεραιότητα 2.5. Υποστήριξη Θαλάσσιου Τουρισμού (κρουαζιέρα – ιστιοπλοΐα)

Ο τουρισμός κρουαζιέρας αποτελεί ήδη μια αναπτυσσόμενη δραστηριότητα με δυναμική για τα Ιόνια Νησιά, που επικεντρώνεται κυρίως στην Κέρκυρα και δευτερευόντως στην Κεφαλονιά και με προοπτικές ανάπτυξης και στα άλλα νησιά της Περιφέρειας. Λόγω της θέσης τους τα νησιά εντάσσονται σε ευρύτερα δρομολόγια κρουαζιέρας που διέρχονται τους θαλάσσιους χώρους Αδριατικής, Ιονίου, Ανατολικής και δυτικής Μεσογείου. Κρίσιμος παράγοντας για την ένταξη των νησιών στα «διεθνή» αυτά δρομολόγια είναι η δυνατότητα του προορισμού-σταθμού να προσφέρει φυσικούς και πολιτιστικούς πόλους έλξης και οργανωμένες δραστηριότητες μικρής διάρκειας (εκδρομές, ξεναγήσεις, θεματικές διαδρομές κλπ).

Επίσης, η γεωμορφολογία (φυσικοί κόλποι-λιμάνια, νησιωτικό σύμπλεγμα, κοντινές ηπειρωτικές ακτές) και οι ήπιες κλιματολογικές συνθήκες έχουν δημιουργήσει ένα θετικό περιβάλλον για την ανάπτυξη της ιστιοπλοΐας και των σχετικών με αυτήν δραστηριοτήτων.

Κρίσιμος παράγοντας εκτός από την ελκυστικότητα της διαδρομής (Hotspots), αποτελεί η ύπαρξη υποδομών και η προσφορά υπηρεσιών υποστήριξης.

Πίνακας : Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 2.6

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Αξιοποίηση ελκυστικότητας & συγκριτικών πλεονεκτημάτων του θαλάσσιου χώρου	<ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση & προώθηση υφιστάμενων θαλάσσιων τουριστικών δραστηριοτήτων	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 2.5.1: Διαμόρφωση στρατηγικής στον θαλάσσιο τουρισμό • Δράση 2.5.2: Υποστήριξη δραστηριοτήτων ιστιοπλοΐας και κρουαζιέρας

Δράση 2.5.1: Διαμόρφωση στρατηγικής στον θαλάσσιο τουρισμό

Με την προτεινόμενη δράση προωθείται:

- η εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου-μελέτης για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού (με έμφαση στην κρουαζιέρα, ιστιοπλοΐα και λοιπές μορφές θάλασσας τουριστικής δραστηριότητας) σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες της παράκτιας ζώνης

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ (Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ)

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: συναφείς επιχειρηματικοί κλάδοι Περιφέρειας

Δικαιούχοι: Φορείς Αυτοδιοίκησης

Δράση 2.5.2: Υποστήριξη δραστηριοτήτων ιστιοπλοΐας και κρουαζιέρας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού κρουαζιέρας και ιστιοπλοΐας, μέσω της δημιουργίας δικτύωσης και συνεργατικών σχηματισμών (clusters) για την βελτίωση και τον εμπλουτισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών. Τα πρώτα καλύπτουν τη διασύνδεση των λιμανιών κρουαζιέρας και μαρινών με αναφορά στον ευρύτερο χώρο του Ιονίου και της Μακροπεριφέρειας, ενώ τα δεύτερα είναι τοπικού χαρακτήρα, με αναφορά στο σταθμό και την επισκέψιμη ενδοχώρα.

Ειδικότερα προωθείται:

-η ενίσχυση συναφών επιχειρήσεων και οργανισμών για τη δημιουργία τοπικού cluster κρουαζιέρας⁵ και ιστιοπλοΐας με σκοπό τη δικτύωση των προορισμών, τη διαδικτυακή προβολή και διασύνδεση με άλλα γεγονότα, την από κοινού συμμετοχή στην δημιουργία ιστιοπλοϊκών διαδρομών, την προώθηση τοπικών προϊόντων κλπ

-η ενίσχυση λιμενικών επιχειρήσεων και οργανισμών για τη δημιουργία ή ένταξη σε δίκτυα με σκοπό την προβολή, πληροφόρηση, εξυπηρέτηση (κοινές πλατφόρμες & e-υπηρεσίες πληροφόρησης- ενημέρωσης επισκεπτών για εκδρομές, αγκυροβόλια κ.ά.) κλπ

⁵ με τη συμμετοχή του Λιμένα, του Δήμου, των Επιμελητηρίων, ιδιωτικών επιχειρήσεων διακίνησης τουριστών, εμπορικών καταστημάτων, επιχειρήσεων εστίασης, κλπ και πιθανή συμμετοχή των εταιρειών κρουαζιέρας για την αποδοτικότερη διαχείριση των επισκεπτών κρουαζιέρας όσο και για την δημιουργία συνθηκών βιωσιμότητας (αποφυγή συνωστισμού, αύξηση της εμπειρίας των επισκεπτών)

-η ενίσχυση ΜΜΕ για την ανάπτυξη (κυρίως καινοτόμου) επιχειρηματικότητας σε συναφή πεδία (εφοδιασμός, κατασκευή/συντήρηση σκαφών, ανακύκλωση υλικών κλπ).
 - η προβολή και προώθηση του yachting της περιοχής μέσω ειδικών εντύπων και ηλεκτρονικού/ψηφιακού υλικού, ιστοσελίδες, κ.α.

Επίσης για την προσφορά διαφοροποιημένων τουριστικών υπηρεσιών προς τους επισκέπτες κρουαζιέρας (εναλλακτικές, θεματικές διαδρομές κατά την παραμονή τους στο λιμάνι προορισμού, γαστρονομία, κ.α.) (βλ. 3.2.2.κατωτέρω).

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3.α, Πυλώνας Στρατηγικής για τη Μακροπεριφέρεια Α-Ι «Βιώσιμος Τουρισμός»

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ, Πρόγραμμα Εδαφικής συνεργασίας

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: ΜΜΕ, Επαγγελματικοί φορείς και συναφείς οργανισμοί

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Προτεραιότητα 2.6. Ανάπτυξη συμπληρωματικών θαλάσσιων τουριστικών δραστηριοτήτων

Ο θαλάσσιος χώρος και γενικότερα η ποικιλομορφία του θαλάσσιου και υπο-θαλάσσιου περιβάλλοντος προσφέρουν τις προϋποθέσεις ανάπτυξης συναφών τουριστικών δραστηριοτήτων, που σήμερα έχουν περιορισμένη παρουσία.

Η ποικιλία των ακτών και οι ιδανικές καιρικές συνθήκες ευνοούν την ανάπτυξη των θαλασσιών σπόρ (πέραν της ιστιοπλοΐας), όπως η ιστιοσανίδα, το σκι, το κανώ και τη δημιουργία σχετικών γεγονότων (π.χ. Φεστιβάλ θαλασσιών αθλημάτων Βασιλικής).

Επίσης, η καθαρότητα των θαλασσιών υδάτων και η ποικιλομορφία του βυθού προσφέρουν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη άλλων ειδών θαλάσσιου τουρισμού, όπως ο καταδυτικός τουρισμός που συνδυάζεται με στοιχεία του ενάλιου πολιτισμού και βιοποικιλότητας, ο αλιευτικός ή ο θαλάσσιος οικοτουρισμός (π.χ. κόλπος Λαγανά)⁶

Πίνακας : Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 2.6

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων του θαλάσσιου χώρου	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη συμπληρωματικών θαλάσσιων τουριστικών δραστηριοτήτων 	Δράση 2.6.1: Ενίσχυση επιχειρηματικότητας σε συμπληρωματικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού <ul style="list-style-type: none"> Δράση 2.6.2: Υποστήριξη δραστηριότητας Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου

⁶ Η αξία των ψυχαγωγικών επισκέψεων σε τόπους Natura 2000, εκτιμάται 5-9 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως, με βάση την προθυμία των επισκεπτών να πληρώσουν. Οι συνολικές δαπάνες που σχετίζονται με τον τουρισμό και την αναψυχή που υποστηρίζονται από το δίκτυο Natura 2000 κυμαίνονται 50 - 85 δισεκατομμύρια ευρώ για το 2006- (Estimating the Overall Economic Value of the Benefits provided by the Natura 2000 Network (Institute for European Environmental Policy (IEEP, 2011)

Δράση 2.6.1. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας σε συμπληρωματικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η περαιτέρω ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το χώρο και το περιβάλλον της θάλασσας, όπως ο καταδυτικός, ο αθλητικός, ο αλιευτικός, οι θαλάσσιοι περιηγητικός και οικολογικός τουρισμός.

Ειδικότερα προβλέπεται:

-η ενίσχυση ΜΜΕ για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού, καθώς και για τη δημιουργία παρατηρητηρίων ναυαγίων, θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας (π.χ. ενυδρεία με χρήση δυνατοτήτων ΤΠΕ), πολυχώρων ναυτικού πολιτισμού (ναυτικά μουσεία, ψηφιακή αναπαράσταση ναυτικών γεγονότων κλπ) και για τη διατήρηση της ναυπηγικής τεχνικής, με ενέργειες προβολής, συμβουλευτικής υποστήριξης, προμήθειας ειδικού εξοπλισμού, τεχνολογιών και μέσων κ.ά.

-η δημιουργία συνεργατικού σχηματισμού με τη συμμετοχή επιχειρήσεων, ΑΕΙ/ερευνητικών κέντρων και σχετικών φορέων με αντικείμενο την οργάνωση θαλάσσιων πολιτιστικών διαδρομών (π.χ. περίπλους Οδυσσέα),

- διοργάνωση θαλάσσιων αγώνων και λοιπών γεγονότων, που ενδεχομένως επεκτείνονται στη διάσταση της Μακρο-Περιφέρειας Α-Ι.

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 1β, 3.α, Πυλώνας Στρατηγικής για τη Μακροπεριφέρεια Α-Ι «Βιώσιμος Τουρισμός».

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ, Πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: επιχειρήσεις και συνεργατικοί σχηματισμοί

Δικαιούχοι: ΕΛΚΕΘΕ, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Επιμελητήρια, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Δράση 2.6.2 Υποστήριξη δραστηριότητας Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου

Με την προτεινόμενη δράση προωθείται:

- η ανάδειξη και αξιοποίηση του Θαλάσσιου Πάρκου ως πόλου θεματικού τουρισμού, με σεβασμό στις προϋποθέσεις προστασίας του.

Ειδικότερα ενισχύονται δράσεις, όπως ενδεικτικά:

- παρατήρησης και παρακολούθησης κυρίως της θαλάσσιας χελώνας (π.χ. κέντρο περίθαλψης κλπ)

- εκπόνηση και υλοποίηση Σχεδίου Διαχείρισης της περιοχής του Θαλάσσιου Πάρκου

-η ψηφιακή χαρτογράφηση θαλάσσιων & παράκτιων οικοτόπων

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 6.δ

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: κυρίως ΕΠΥΜΕΠΕΡ, ΠΕΠ ΠΙΝ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: ΕΘΠΖ

Δικαιούχοι: ΕΘΠΖ, ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα, ΕΛΚΕΘΕ

Προτεραιότητα 2.7. Βιώσιμη ανάπτυξη παράκτιου τουρισμού

Ο παράκτιος χώρος (κυρίως ανατολικές ακτές μεγάλων νησιών) χαρακτηρίζεται από έντονη τουριστική δραστηριότητα που σε αρκετές περιπτώσεις έχει δημιουργήσει συνθήκες κορεσμού και πιέσεις στο περιβάλλον.

Η κατάσταση αυτή δημιουργεί την ανάγκη διαχείρισης των δραστηριοτήτων και του χώρου στην κατεύθυνση της αειφορίας, αλλά και των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή.

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 2.8

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Μείωση «επιβάρυνσης» παράκτιου χώρου	• Αειφόρος διαχείριση παράκτιας ζώνης	• Δράση 2.7.1: Ολοκληρωμένη διαχείριση του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος

Δράση 2.7.1: Ολοκληρωμένη διαχείριση του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος

Με την προτεινόμενη δράση προωθούνται:

- η διαμόρφωση (αρχικά σε πιλοτική βάση) Σχεδίων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Παράκτιων Ζωνών (ΣΟΔΠΖ) η οποία θα επιτρέψει την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων με τρόπο που θα σέβεται το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον
- η υλοποίηση συναφών με την ΟΔΠΖ, δράσεων, όπως η οικολογική πιστοποίηση πόλεων-λιμένων κλπ.
- έρευνες διερεύνησης, σχέδια διαχείρισης επιπτώσεων από κλιματική αλλαγή, συστήματα παρακολούθησης περιβαλλοντικών κινδύνων

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 5.α, 5.β & 6.δ, Πυλώνας Στρατηγικής Μακροπεριφέρειας Α-Ι «Βιώσιμος Τουρισμός», αντίστοιχες προτεραιότητες ΕΤΘΑ,

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

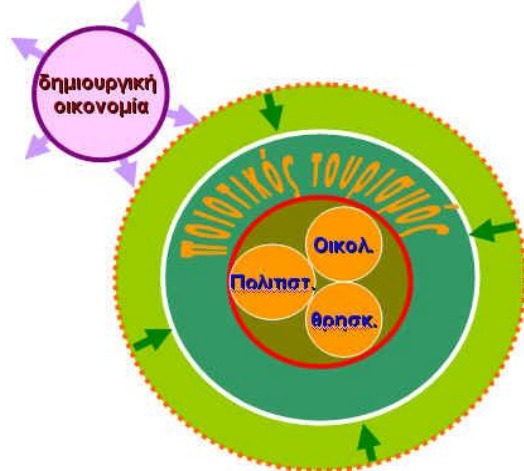
Πηγή χρηματοδότησης: ΕΠΑΘ, Πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας, ΠΕΠ ΠΙΝ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ, ΕΤΘΑ

Τελικοί αποδέκτες: επιχειρήσεις, κάτοικοι και επισκέπτες παράκτιας ζώνης

Δικαιούχοι: ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα, Φορείς Αυτοδιοίκησης, Λιμενικά Ταμεία

4.3. Άξονας 3 : Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία

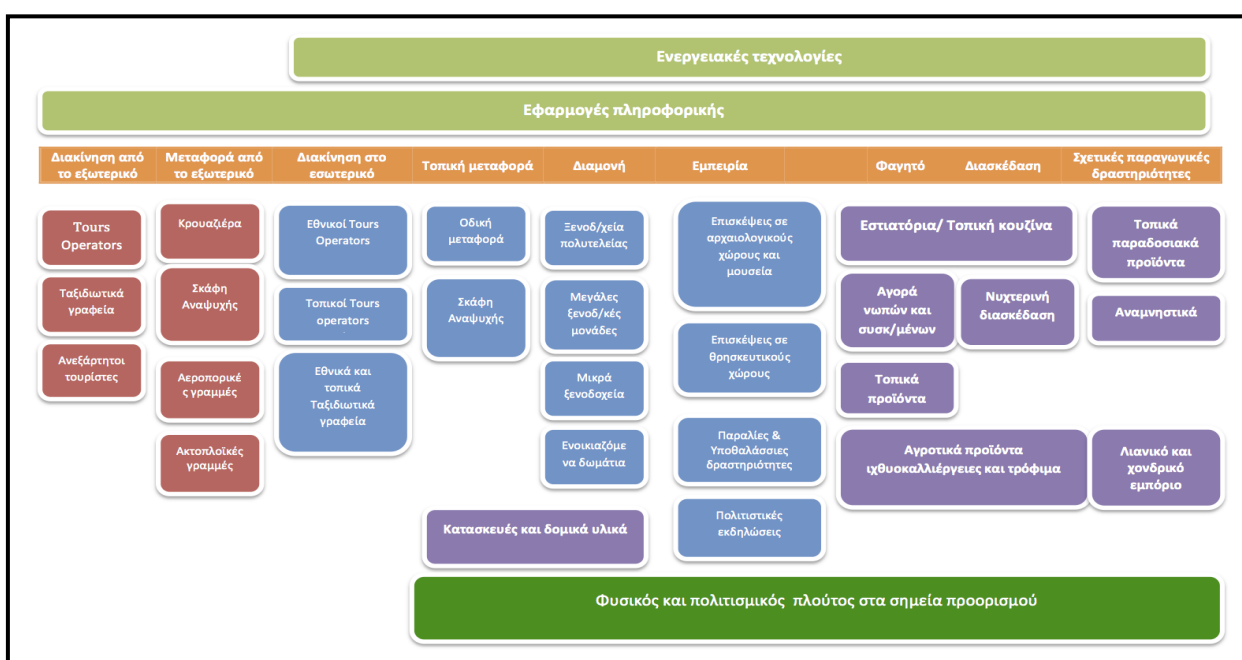
Ο Άξονας προτεραιότητας περιλαμβάνει 2 ενότητες-τομείς παρέμβασης, με αναφορά στη : Διαφοροποίηση του Τουριστικού Προϊόντος (4.3.1) και στην ανάπτυξης της πολιτιστικής/ δημιουργικής οικονομίας σε συσχέτιση με τον Τουρισμό (4.3.2).

4.3.1. Διαφοροποίηση του Τουριστικού Προϊόντος

Στρατηγική για την ανάπτυξη του τομέα

Η βιομηχανία της εμπειρίας και ιδιαίτερα ο τουρισμός είναι μια διεθνοποιημένη βιομηχανία και επομένως οι δραστηριότητες στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αποτελούν τμήματα μιας παγκόσμιας αλυσίδας αξίας (βλ. Σχήμα 4.3). Κομβικό σημείο στην προσέγγιση του οράματος της Περιφέρειας είναι η βιώσιμη αναβάθμιση του τουρισμού και των συσχετιζόμενων κλάδων (περιλαμβανομένης της δημιουργικής βιομηχανίας), δηλαδή η μετακίνηση των επιχειρήσεων σε δραστηριότητες και αγορές οι οποίες είναι περισσότερο κερδοφόρες, μεγαλύτερης έντασης δεξιοτήτων και τεχνολογίας και αναπτύσσονται σε αρμονία με το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον.

Σχήμα: Αλυσίδα αξίας της βιομηχανίας της Εμπειρίας

Η στρατηγική της αναβάθμισης θέτει τις εξής προτεραιότητες:

Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας: Επιδιώκεται η προσέλκυση περισσότερων δραστηριοτήτων στην αλυσίδα αξίας της βιομηχανίας της εμπειρίας με την ανάπτυξη των διασυνδέσεων του τουρισμού με την αγροτική οικονομία και τη μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, την αξιοποίηση του πολιτισμού και τη διασύνδεση των επιχειρήσεων πολιτιστικών προϊόντων με τον τουρισμό, τον προσανατολισμό της τοπικής βιοτεχνίας στην παραγωγή προϊόντων που αξιοποιούνται από τις τουριστικές επιχειρήσεις (π.χ. εξοπλισμός) ή την παραγωγή προϊόντων για τους τουρίστες (κοσμήματα, χειροτεχνήματα κ.λπ.)

Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος: Διαφοροποίηση από το μοντέλο «ήλιος και θάλασσα» και το «μαζικό τουρισμό» αξιοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρει ο φυσικός, γαστρονομικός και πολιτισμικός πλούτος της Περιφέρειας. Η σημαντική διαφοροποίηση της υλικής και άυλης “περιουσίας” (assets) των νησιών δίνει τη δυνατότητα αφενός της ανάδειξης μια μοναδικής ταυτότητας για κάθε νησί ή ομάδα νησιών, και αφετέρου της ανάπτυξης ενός μοναδικού μείγματος νέων ή ανανεωμένων τουριστικών προϊόντων που ενδεικτικά περιλαμβάνουν: φυσιολατρικό/ οικολογικό τουρισμό, πολιτιστικό/ καλλιτεχνικό τουρισμό και θρησκευτικό τουρισμό, συνεδριακό τουρισμό, μαθητικό, τουρισμό «city breaks» (π.χ. Κέρκυρα), αλλά και άλλες μορφές όπως ο θαλάσσιος ή ο γαστρονομικός που αναφέρονται στους άλλους άξονες, ή ο ιατρικός σε μεσοπρόθεσμη βάση

Αναβάθμιση των καταλυμάτων σε ανώτερο επίπεδο υπηρεσιών: Η αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών από τα καταλύματα (ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια) σχετίζεται τόσο με την αναβάθμιση των καταλυμάτων και την άνοδό τους σε μεγαλύτερη κατηγορία (αστέρια ή κλειδιά) όσο και με την απόκτηση σημάτων ποιότητας π.χ. τοπικό σήμα ποιότητας, eco-labels κλπ.

Χρήση ΤΠΕ και καθαρών τεχνολογιών: Η χρήση των ΠΕ επιτρέπει την αύξηση στην παραγωγικότητα, την ταχύτερη προώθηση των υπηρεσιών, την απεξάρτηση από τους ενδιάμεσους (tours operators και γραφεία ταξιδιών) και την άμεση διαχείριση των κρατήσεων. Επίσης η υιοθέτηση καθαρών τεχνολογιών και τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας επιτρέπει τη μείωση του κόστους, την μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον και τη δημιουργία φύλαξη προς το περιβάλλον εικόνας ή οποία στη συνέχεια μπορεί να αποτελέσει το μηχανισμό για την είσοδο σε αγορές οικολογικά ευαίσθητων τουριστών.

Στην εφαρμογή τους, τα παραπάνω μπορούν να **συνδυαστούν και να αλληλοϋποστηριχθούν**. Για παράδειγμα η διαφοροποίηση του προϊόντος μπορεί να συνδυαστεί με την διεύρυνση της αλυσίδας του τουρισμού όπως συμβαίνει στον γαστρονομικό τουρισμό, ή στον καλλιτεχνικό τουρισμό. Επίσης η διαφοροποίηση με την ανάδειξη του οικοτουρισμού ή του φυσιολατρικού τουρισμού μπορεί να υποστηριχθεί με την προώθηση πράσινων τεχνολογιών.

Προτεραιότητα 3.1: Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας με την προώθηση διασυνδέσεων

Η αλυσίδα αξίας του τουρισμού διασταυρώνεται με τις αλυσίδες αξίας μεγάλου αριθμού κλάδων. Η αξιοποίηση των συνεργιών τροφοδοτεί την ανάπτυξη όχι μόνο του τουρισμού αλλά και των συνεργαζόμενων κλάδων. Η ανάπτυξη της συνεργασίας είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για αναδυόμενες δραστηριότητες οι οποίες είτε άρχισαν να αναπτύσσονται εξαιτίας του τουρισμού είτε η διασύνδεση τους με τον τουρισμό μπορεί να δημιουργήσει την αναγκαία αρχική αγορά για την καθιέρωσή τους.

Πίνακας: Λογική Παρέμβασης Προτεραιότητας 3.1

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικόί στόχοι	Δράσεις
ανάπτυξη διασυνδέσεων με επίκεντρο τον τουριστικό τομέα για πολλαπλασιαστικό όφελος	<ul style="list-style-type: none"> • Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας μέσω της ανάπτυξης συνεργασιών	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 3.1.1: Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης

Δράση 3.1.1: Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η προώθηση συνεργασιών με στόχο την ενδυνάμωση των διασυνδέσεων και της συνεργασίας πάνω στην αλυσίδα αξίας . Ειδικότερα, πρόκειται για δίκτυα «κάθετα» (τουριστικός τομέας-περιβάλλον-πολιτισμός-αγροδιατροφή) & «οριζόντια» (π.χ. πιστοποιημένες τουριστικές επιχειρήσεις, ή τουριστικές επιχειρήσεις οικολογικού και γενικά θεματικού τουρισμού)

Ειδικότερα, ενισχύονται:

-η δημιουργία δικτύων ΜΜΕ και φορέων (π.χ. δίκτυο eco-τουριστικών επιχειρήσεων – μουσείων φύσης & ΦΔ οικοσυστημάτων – τοπικών βιοτεχνιών/παραγωγών, δίκτυα eco-label ξενοδοχείων & εστιατορίων , τουριστικών πρακτορείων – πολιτιστικών φορέων- επαγγελματικές ενώσεις / ΜΜΕ κλπ) για την ανάπτυξη κοινών υπηρεσιών και υποδομών μικρής κλίμακας (συμβουλευτικές υπηρεσίες, προβολή και προώθηση, κοινές υποστηρικτικές ενέργειες κλπ)

- η ενθάρρυνση επιχειρηματικών συνεργασιών ανάμεσα στον τουριστικό και αγροδιατροφικό & μεταποιητικό τομέα και σύναψη μνημονίων συνεργασίας για την απορρόφηση συμφωνημένων ποσοτήτων (ιδιαίτερα) τοπικών προϊόντων ή ανάμεσα στον τουριστικό και δημιουργικό τομέα κλπ

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3α

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις μέσω ΕΦΔ

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: ΜΜΕ, Συνεταιρισμοί / Επιμελητήρια,

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Προτεραιότητα 3.2: Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος

Η διαφοροποίηση από το μαζικό τουρισμό απαιτεί την κατανόηση και ανάδειξη των τοπικών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και την υποβοήθηση των τοπικών επιχειρήσεων να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις των νέων μορφών τουρισμού, σε συνδυασμό με την αναβάθμιση της ποιότητας.

Η πολιτική της Περιφέρειας εστιάζει, αφενός στον εντοπισμό νέων αγορών θεματικού τουρισμού και αφετέρου στη δημιουργία της αναγκαίας υλικής υποστήριξης (υποδομές μικρής κλίμακας) για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στους νέους τομείς.

Η δε υιοθέτηση από την πλευρά των τουριστικών κλπ επιχειρήσεων (καταλύματα, οργανωτές δραστηριοτήτων, εστιατόρια, κλπ.), νέων μοντέλων τουρισμού απαιτεί τον σχεδιασμό ή τον επανασχεδιασμό των λειτουργιών και διεργασιών των επιχειρήσεων έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και στα πρότυπα της διεθνούς αγοράς.

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 3.2

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Διαφοροποίηση προϊόντος και εμπλουτισμός της παρεχόμενης εμπειρίας	<ul style="list-style-type: none"> • Διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος με την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού και καινοτομίας	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 3.2.1: Ανάπτυξη βιο-πληροφορικής με σκοπό την τουριστική αξιοποίηση • Δράση 3.2.2: Ανάπτυξη νέων (λοιπών) τουριστικών υπηρεσιών με τη συνδρομή της γνώσης • Δράση 3.2.3 Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων

- υπηρεσιών εμπειρίας
- Δράση 3.2.4 Αναβάθμιση τουριστικών ΜΜΕ και υπηρεσιών
- Δράση 3.2.5 Ανάπτυξη υποδομών για επιλεγμένες μορφές τουρισμού

Δράση 3.2.1: Ανάπτυξη βιο-πληροφορικής με σκοπό την τουριστική αξιοποίηση

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται

- η ανάπτυξη της έρευνας σε πεδία της βιο-πληροφορικής, προκειμένου σε μεσοπρόθεσμη βάση να υποστηριχτεί η ανάπτυξη σχετικού ιατρικού τουρισμού, με τη συνδρομή της έρευνας.

Ειδικότερα ενισχύεται:

-η συνέχιση & επέκταση των εξελισσόμενων από το εργαστήριο «Βιοπληροφορικής και Ανθρώπινης Ηλεκτροφυσιολογίας» του Τμήματος Πληροφορικής του Ιονίου Πανεπιστημίου» ερευνητικών δραστηριοτήτων στο πεδίο της βιο-πληροφορικής, για την έγκαιρη διάγνωση νευρο-εκφυλιστικών ασθενειών (ολοκλήρωση των υποδομών έρευνας με παράλληλη ενίσχυση των δυνατοτήτων αριστείας στο πλαίσιο επιχειρησιακού σχεδίου)

- η αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων με τη δημιουργία δικτύου υποστήριξης της ανάπτυξης της ερευνητικής δραστηριότητας με τη συμμετοχή ΑΕΙ/Ερευνητικών Κέντρων και συναφών επιχειρήσεων

- η εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου μεσοπρόθεσμης ανάπτυξης ιατρικού τουρισμού

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 1.α , 1.β & Τεχνική Βοήθεια

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις και (ενδεχομένως) Κρατική ενίσχυση

Τρόπος υλοποίησης: Αυτεπιστασία, πρόσκληση υποβολής

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Νοσηλευτικά ιδρύματα, επιστημονική και επιχειρηματική κοινότητα.

Δικαιούχοι: Ιόνιο Πανεπιστήμιο, λοιποί ερευνητικοί οργανισμοί, συνεργατικοί σχηματισμοί, Νοσηλευτικά Ιδρύματα Δ.Δ.,

Δράση 3.2.2: Ανάπτυξη νέων (λοιπών) τουριστικών υπηρεσιών με τη συνδρομή της γνώσης

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται

- η ανάπτυξη σε μεσοπρόθεσμη βάση νέων μορφών τουρισμού με τη συνδρομή της έρευνας, όπως ο εκπαιδευτικός & ο γεωλογικός τουρισμός.

Ειδικότερα ενισχύεται:

-η συνεργασία ερευνητικών κέντρων (δικτύωση) με αυτοδιοίκηση και παραγωγικούς φορείς για την προώθηση εκπαιδευτικού & γεωλογικού τουρισμού βασισμένου στη γνώση (διαρκές φόρουμ θετικών επιστημών, παρατηρητήριο αστρονομίας, σεισμικών φαινομένων κλπ)

-η συνεργασία (τουριστικών) επιχειρήσεων με ΑΕΙ ΑΕΙ/Ερευνητικά Κέντρα (μέσω «κουπονιών») σε πεδία όπως η ταυτοποίηση τουριστικού προϊόντος κλπ

-η μελέτη των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που προσφέρονται σε κάθε νησί και επιχειρησιακός σχεδιασμός για την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού και ανάδειξη του τρόπου με τους οποίους αυτά θα ενσωματωθούν στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν

-η διάχυση και ενημέρωση των εμπλεκόμενων στον τουρισμό για τις δυνατότητες που προσφέρει κάθε νησί με βάση τα συμπεράσματα τη προηγούμενης δράσης. Ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων του τουρισμού για τις δυνατότητες που προσφέρει η διαφοροποίηση.

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 1.β & Τεχνική Βοήθεια

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις και (ενδεχομένως) Κρατική ενίσχυση

Τρόπος υλοποίησης: Αυτεπιστασία, πρόσκληση υποβολής

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ και ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: Ιόνιο Πανεπιστήμιο, επιστημονική και επιχειρηματική κοινότητα,

Δικαιούχοι: Ιόνιο Πανεπιστήμιο, λοιποί ερευνητικοί οργανισμοί, συνεργατικοί σχηματισμοί, Επιμελητήρια

Δράση 3.2.3 Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η προώθηση **θεματικού τουρισμού**, όπως ο οικολογικός, ο θρησκευτικός,, ο πολιτιστικός, κλπ μορφές
- η διασύνδεση των παραπάνω διαφοροποιημένων υπηρεσιών θεματικού τουρισμού με τον τουρισμό κρουαζιέρας για διεύρυνση των επιλογών (εμπειριών) των επισκεπτών που καθιστά ελκυστικότερο τον προορισμό για τις εταιρείες κρουαζιέρας.

Ειδικότερα ενισχύονται:

-ΜΜΕ για την δραστηριοποίηση και είσοδό τους σε αγορές ειδικού τουρισμού με την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών

-ΜΜΕ για την πραγματοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων & την υλοποίηση των επιχειρηματικών σχεδίων (οικολογικές υποδομές φιλοξενίας («πράσινες» επιχειρήσεις), εξωστρεφής φιλοξενία (συμμετοχή & εκπαίδευση τουριστών σε συγκομιδή κα «πράσινες» δραστηριότητες, «πράσινοι τρόποι» μετακίνησης / περιήγησης, προσφορά ήπιων εναλλακτικών δραστηριοτήτων), θρησκευτικές διαδρομές - γεγονότα, πολιτιστικά, θεματικά, ιστορικά κλπ δίκτυα & διαδρομές (π.χ.«περίπλους Οδυσσέα»), κλπ)

- Επιχειρηματικά σχέδια που συνδυάζουν την αξιοποίηση αργούτος πολιτιστικού & αρχιτεκτονικού αποθέματος (π.χ. εγκαταλεημένες μεταποιητικές εγκαταστάσεις, κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας).

-η δημιουργία νέων επιχειρήσεων (start-ups) για την προσφορά καινοτόμων τουριστικών υπηρεσιών, με έμφαση στις νέες μορφές τουρισμού

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3.α & 4β.

Τύπος Δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ, ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: τουριστικές επιχειρήσεις, Επιμελητήρια,

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Δράση 3.2.4 Αναβάθμιση τουριστικών ΜΜΕ και υπηρεσιών

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η δημιουργία πιστοποιημένων τουριστικών υπηρεσιών με βάση τοπικά ή άλλα σύμφωνα ποιότητας (eco-label κλπ)

Ειδικότερα ενισχύονται:

-η δημιουργία περιφερειακού σήματος ποιότητας τουριστικών επιχειρήσεων και τουριστικών υπηρεσιών

-οι ΜΜΕ για την υλοποίηση των αναγκαίων παρεμβάσεων προσαρμογής και απόκτησης σημάτων ποιότητας (τοπικό σήμα ποιότητας, «πράσινα ξενοδοχεία & εστιατόρια», οικολογική πιστοποίηση κλπ) μέσω της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για το σχεδιασμό της αναβάθμισης και για τη βελτίωση των υπηρεσιών, καθώς και των αναγκαίων επενδύσεων σε υποδομές και εξοπλισμό, καθώς επίσης και για την απόκτηση του σήματος.

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3.α , 4.β

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις και Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Αυτεπιστασία, Πρόσκληση υποβολής προσφορών μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: κυρίως ΕΠΑΝΕΚ
Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ
Τελικοί αποδέκτες: ΜΜΕ, Επιμελητήρια,
Δικαιούχοι: Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης, Επιμελητήρια, Φορείς Αυτοδιοίκησης

Δράση 3.2.5 Ανάπτυξη υποδομών για επιλεγμένες μορφές τουρισμού

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η δημιουργία των απαραίτητων για την ανάπτυξη των νέων μορφών τουρισμού, ειδικές υποδομές
- Ειδικότερα ενισχύεται:
- η ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών (π.χ. θεματικές διαδρομές, παρατηρητήρια, καταφύγια σκαφών, μαρίνες ανάδειξη μνημείων και στοιχείων ευρύτερης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς), ειδικού εξοπλισμού (π.χ. αστρονομικής παρατήρησης, σεισμολογικών ερευνών) και δομών (π.χ. φόρουμ ευρωπαϊκών ερευνητικών κέντρων)
  - η δημιουργία ιστορικών μυθολογικών και θρησκευτικών διαδρομών (π.χ. περίπλους Οδυσσέα κλπ), διάσωση άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς κλπ.
  - η δικτύωση (με ανάδειξη) φυσικών οικοτόπων & βιοποικιλότητας, & περιοχών /τοπίων φυσικού κάλλους, καθώς και μνημείων κλπ στοιχείων της ευρύτερης πολιτιστικής κληρονομιάς

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 6.γ, 6.δ

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις και ΣΔΙΤ

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προσφορών,

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: κάτοικοι, επισκέπτες/τουρίστες και επιχειρήσεις

Δικαιούχοι: Φορείς Αυτοδιοίκησης κλπ ΝΠΔΔ μκχ

Προτεραιότητα 3.3 Ψηφιακή προβολή και πληροφόρηση

Η εισαγωγή των ΤΠΕ σε όλα τα σημεία της αλυσίδας αξίας του τουρισμού μπορεί να αυξήσει σημαντικά την παραγωγικότητα, την αυτονομία και την ευελιξία των τουριστικών επιχειρήσεων.

Ειδικά οι τομείς της τουριστικής προβολής και της ενημέρωσης/πληροφόρησης κατοίκων και επισκεπτών, είναι δυνατόν να ωφεληθούν από τις δυνατότητες που προσφέρει η ψηφιακή οικονομία και τεχνολογία.

Τα ΑΕΙ της Περιφέρειας διαθέτουν τμήματα με σχετικά εκπαιδευτικά αντικείμενα και μπορούν να συμβάλουν σχετικά.

Πίνακας : Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 3.3

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Ανάδειξη τουριστικού προϊόντος σε συνδυασμό με την πληροφόρηση των επισκεπτών	<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην τουριστική προβολή και ενημέρωση	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 3.3.1 Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για την τουριστική προβολή & ενημέρωση

Δράση 3.3.1 Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για την τουριστική προβολή και ενημέρωση

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- Η δημιουργία e-υπηρεσιών και e-περιεχομένου για χρήση από «έξυπνες συσκευές» (προσωπικοί Η/Υ, ταμπλέτες και έξυπνα τηλέφωνα), που θα υποστηρίζουν και θα προβάλλουν ειδικές μορφές τουρισμού

(θαλάσσιος, οικολογικός/περιβαλλοντικός, θρησκευτικός, χερσαία και θαλάσσια πολιτιστική κληρονομιά) και συναφείς υπηρεσίες και θα παρέχουν υπηρεσίες ενημέρωσης (π.χ. μαρίνες, επισκέπτες κρουαζιέρας κ.ά.) κλπ. Το παραγόμενο υλικό και οι σχετικές βάσεις δεδομένων θα πρέπει να είναι σε θέση να τροφοδοτήσουν και διεθνείς υπηρεσίες διαμοίρασης περιεχομένου.

Ειδικότερα, ενισχύεται:

-η ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών που εστιάζουν στην συνδυασμένη ανάδειξη στοιχείων του τοπικού υλικού και άυλου πολιτιστικού αποθέματος, του τοπίου και των οικοσυστημάτων, της γαστρονομίας και των θεματικών μορφών τουρισμού. Ενδεικτικά αναφέρονται: ανάδειξη στοιχείων ιδιαίτερης οικολογικής (χερσαία, θαλάσσια και υπο-θαλάσσια φυσική κληρονομιά), πολιτιστικής & αρχιτεκτονικής αξίας (εικονικά θεματικά δίκτυα, διαδρομές & περιηγήσεις, σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία & τέχνη, πλατφόρμες καταγραφής εκδηλώσεων, ψηφιακοί οδηγοί μουσείων & αρχαιολογικών χώρων καθώς και σημαντικά τοπικά έθιμα), πληροφορίες & υπηρεσίες που αφορούν στις μαρίνες και τους λιμενίσκους, την ποιότητα των υδάτων και του πυθμένα, τη γαστρονομία, τις ειδικές μορφές τουρισμού (θαλάσσιος, περιηγητικός-οικολογικός, θρησκευτικός κλπ) κ.ά. Αρκετά από τα παραπάνω στοιχεία συνθέτουν την «Πλατφόρμα Διαχείρισης Προορισμού», όσον αφορά στον Θεματικό Τουρισμό.

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 2.γ

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: κυρίως ΠΕΠ ΠΙΝ ή /και ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: επισκέπτες/ τουρίστες, ΑΕΙ

Δικαιούχοι: Φορείς Αυτοδιοίκησης, Επιμελητήρια, και ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ μκχ.

4.3.2 Συσχέτιση τουρισμού και δημιουργικής βιομηχανίας

Προτεραιότητα 3.4 : Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στη δημιουργική βιομηχανία

Η πολιτιστική βιομηχανία και οι σχετικές με αυτήν δημιουργικές επιχειρήσεις (creative industries) αποτελούν για την χώρα και την Ευρώπη γενικότερα, ένα σημαντικό στοιχείο «ενεργητικού – asset». Η προώθηση της «Δημιουργικής Επιχειρηματικότητας» προτάθηκε για εφαρμογή στις νέες πολιτικές και προγράμματα της Ε.Ε για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020 και ήδη αρχίζει να εξειδικεύεται σε επίπεδο κρατών μελών και των περιφερειών τους.

Επιδίωξη της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων είναι να συμβάλει σε μεσοπρόθεσμη βάση, στη δημιουργία ενός πόλου δραστηριότητας που να αξιοποιεί το πολιτιστικό δυναμικό & απόθεμα, καθώς και την σχετική με αυτό ενασχόληση των περιφερειακών Ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, σε συνδυασμό με τις ευκαιρίες που προσφέρει η τουριστική αγορά .

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 3.4

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Παραγωγική αξιοποίηση πολιτισμικού αποθέματος & δημιουργίας, σε διασύνδεση με την τουριστική δραστηριότητα	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη νέας δραστηριότητας στο πλαίσιο της «πολιτιστικής-δημιουργικής» οικονομίας	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 3.4.1: Δημιουργία Εκκολαπτηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Επιχειρήσεων • Δράση 3.4.2: Ενθάρρυνση της παραγωγικής αξιοποίησης του πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού • Δράση 3.4.3: Παραγωγή νέου πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού με τη συνδρομή της έρευνας

Δράση 3.4.1 : Δημιουργία «Εκκολαπτηρίου Πολιτιστικών & Δημιουργικών Επιχειρήσεων»

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η δημιουργία «εκκολαπτηρίου επιχειρήσεων του δημιουργικού τομέα», που θα αποτελέσει μια **ανοικτή πλατφόρμα συνεργασίας για νέους δημιουργούς από την ευρύτερη περιοχή του Ευρω-Μεσογειακού χώρου, με διεθνή ακτινοβολία.**

Για το σκοπό αυτό προβλέπεται και η σύμπραξη με διεθνείς φορείς για μεταφορά τεχνογνωσίας και δικτύωση. Στόχος είναι οι επιχειρήσεις να προσελκύσουν χρηματοδότηση και βιωσιμότητα, με έμφαση κυρίως στο συνδυασμό νέων καινοτομικών εργαλείων /τεχνολογιών στις τέχνες (μουσική, τα εικαστικά κ.ά), στις παραδοσιακές χειροτεχνίες που προωθούν τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην ψηφιακή δημιουργία (π.χ. δημιουργία παιγνίων, *εικονική «αναπαράσταση» γεγονότων, πιστών αντιγράφων κλπ*)

Παράλληλα, το εκκολαπτήριο θα προσφέρει υπηρεσίες δικτύωσης και συνεργατικής ανάπτυξης προϊόντων μέσω διαδικτύου (ιδεατό εκκολαπτήριο – virtual incubator), ενώ θα αναπτύσσει παράλληλες υποστηρικτικές δραστηριότητες («κατασκηνώσεις εκκόλαψης ιδεών» - incubation camps, θερινά σχολεία, επιδείξεις, διαλέξεις, εκπαιδευτικά σεμινάρια κ.ά.).

Θα λειτουργεί δε, σε συνεργασία με τα Α.Ε.Ι./ερευνητικά κέντρα της Περιφέρειας, που διαθέτουν τμήματα σχετικού γνωστικού αντικείμενου και επιπλέον θα αποτελεί ένα μέσο δικτύωσης στον πολιτιστικό & τουριστικό τομέα.

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3α ή 8α

Τύπος δράσεων: Δημόσια Δράση (ή Κρατική ενίσχυση)

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ και ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικός αποδέκτης: ανεξάρτητοι δημιουργοί πολιτισμού, μέλη ΔΕΠ Πανεπιστημίου, ΤΕΙ και άλλων σχολών (ωδεία, χορωδίες, φιλαρμονικές), ερευνητές, εξειδικευμένοι επιχειρηματίες

Δικαιούχοι: Επιμελητήρια, Δήμοι, Πανεπιστήμια, ΝΠΙΔ μκχ (σύμπραξη)

Δράση 3.4.2 : Ενθάρρυνση της παραγωγικής αξιοποίησης του πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η παραγωγική αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος των Ιονίων Νήσων, αφενός μέσω ψηφιακών (κατά κύριο λόγο) εφαρμογών (π.χ. ψηφιακή αναπαράσταση, παραγωγή ψηφιακών αντιγράφων, η ανάπτυξη ψηφιακών ψυχαγωγικών παιγνίων (πολιτισμός, εκπαίδευση, διαφήμιση), «έξυπνων συστημάτων» εικόνας, ήχου, μετάφρασης, animation κ.ά.) και αφετέρου με την ανάπτυξη της τοπικής παραδοσιακής χειροτεχνίας, των τουριστικών ενθυμημάτων (κατά προτεραιότητα με προηγμένες τεχνικές, όπως 3D-printing), καθώς επίσης και των τεχνών (μουσική, εικαστικά κ.ά.)

Ειδικότερα επιδιώκεται

-η ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας (κυρίως της νεανικής) ιδίως στον τομέα της δημιουργικής & πολιτιστικής οικονομίας, με τη χρήση προηγμένων τεχνολογικών εργαλείων, αλλά και την εισαγωγή προηγμένων & καινοτόμων τεχνολογικών εφαρμογών στο περιφερειακό παραγωγικό σύστημα.

-η ενίσχυση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων (start-ups) με δραστηριοποίηση ιδίως στον τομέα της δημιουργικής οικονομίας, προκειμένου να λειτουργήσουν στο περιβάλλον του «εκκολαπτηρίου»

- (μέσω δημόσιων δράσεων) η δημιουργία «νησίδων» εικονικής αναπαράστασης πολιτιστικών και ιστορικών γεγονότων, η ανάπτυξη καινοτόμων εφαρμογών προστασίας πολιτιστικής κληρονομιάς επικεντρωμένων σε μνημεία UNESCO, η αξιοποίηση στοιχείων της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας (επτανησιακή τέχνη κλπ)

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3α, 2β & 6.γ

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις και Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ και ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικός αποδέκτης: ανεξάρτητοι δημιουργοί πολιτισμού, μέλη ΔΕΠ Πανεπιστημίου, ΤΕΙ και άλλων σχολών, επιχειρηματίες, πολιτιστικοί φορείς και οργανισμοί

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, Φορείς Αυτοδιοίκησης

Δράση 3.4.3 : Παραγωγή νέου πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού με τη συνδρομή της έρευνας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η προώθηση της έρευνας και της εισαγωγής τεχνογνωσίας για τη δημιουργία τεχνολογικά προηγμένων, καινοτόμων νέων προϊόντων δημιουργικής οικονομίας, με έμφαση στον ψηφιακό τομέα.

Ειδικότερα, ενισχύεται:

-η έρευνα και η μεταφορά προηγμένης τεχνογνωσίας / τεχνολογίας μέσω των ΑΕΙ/ερευνητικών κέντρων σε «δημιουργικούς» τομείς (εικονική αναπαράσταση γεγονότων «ανοικτού χώρου» («ολογράμματα» κλπ), εξειδικευμένες εφαρμογές ήχου & εικόνας, «έξυπνα» συστήματα μετάφρασης & ξενάγησης, τεχνικές (3D, 2½D, κ.ά.) αξιοποίησης αρχαιακού υλικού, παιχνιδιών, παραγωγής ειδωλίων κ.ά. ενθυμημάτων (με 3D-printing κλπ τεχνικές)

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 1.β

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: κυρίως ΕΠΑΝΕΚ (και δευτερευόντως ΠΕΠ)

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικός αποδέκτης: ανεξάρτητοι δημιουργοί πολιτισμού, μέλη ΔΕΠ Πανεπιστημίου, ΤΕΙ και άλλων σχολών, επιχειρηματίες

Δικαιούχοι: ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα

4.4. Άξονας 4 : «Οριζόντιες» δράσεις υποστήριξης τομέων προτεραιότητας

Με βάση το συγκριτικό πλεονέκτημα, οι τομείς προτεραιότητας της «Στρατηγικής για την έξυπνη εξειδίκευση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων», που έχουν ήδη εντοπιστεί είναι ο «αγροδιατροφικός», «η οικονομία της θάλασσας», ο «ποιοτικός/θεματικός τουρισμός» και η «δημιουργικός/πολιτιστικός».

Οι τομείς αυτοί, που συνθέτουν το πλαίσιο της νέας περιφερειακής στρατηγικής με έμφαση στην «έξυπνη ανάπτυξη» χρήζουν «οριζόντιας υποστήριξης σε μια σειρά θεμάτων, όπως:

- το ανθρώπινο δυναμικό
- οι Τ.Π.Ε.
- οι «πράσινες τεχνολογίες»
- οι λοιπές υποδομές υποστήριξης

Προτεραιότητα 4.1 : Παραγωγική εξειδίκευση ανθρώπινου δυναμικού

Το ανθρώπινο δυναμικό, αποτελεί έναν από τους πλέον κρίσιμους και αποφασιστικής σημασίας παράγοντες στην υλοποίηση ειδικά της στρατηγικής «έξυπνης εξειδίκευσης». Το επιστημονικό, το επιχειρηματικό και το

εργατικό δυναμικό, συνθέτουν τους ανθρώπινους πόρους της Περιφέρειας που συνδέονται άμεσα με το παραγωγικό της σύστημα.

Η δε έμφαση στη γνώση, είτε με τη μορφή της έρευνας, είτε με τη μορφή της καινοτομίας και των τεχνολογιών, ακόμη δε και των δικτύων, καθιστά αναγκαία την παροχή εφοδίων, την προετοιμασία και ενίσχυση των ανθρώπινων πόρων, προκειμένου να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους.

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 4.1.

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Κάλυψη της υστέρησης του ανθρώπινου δυναμικού σε προσόντα & δεξιότητες	<ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση των δεξιοτήτων και των δυνατοτήτων απασχόλησης • Δημιουργία συνθηκών βελτίωσης της απασχολησιμότητας ευπαθών ομάδων	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 4.1.1: Ενίσχυση δεξιοτήτων και απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας • Δράση 4.1.2: Ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στους τομείς προτεραιότητας

Δράση 4.1.1 : Ενίσχυση δεξιοτήτων και απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- Αφενός η ενίσχυση των παραγωγικών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με βάσει τα απαιτούμενα της «έξυπνης εξειδίκευσης» και αφετέρου η ενθάρρυνση της δημιουργίας απασχόλησης και νέας επιχειρηματικότητας στους τομείς αιχμής

Ειδικότερα επιδιώκεται

- ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων του πληθυσμού με «οριζόντιου» τύπου δράσεις

-η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης και κατάρτισης με έμφαση στο νέο παραγωγικό δυναμικό και τους ανέργους (αυτο-απασχολούμενοι, εργαζόμενοι, άνεργοι) σε πεδία που σχετίζονται με :

- τον αγροδιατροφικό τομέα (περιλαμβανομένης της εστίασης) για την απόκτηση δεξιοτήτων σε θέματα τοπικής γαστρονομίας (προώθηση τοπικής κουζίνας), σύγχρονων τεχνικών παραγωγής και προώθησης ποιοτικών τοπικών προϊόντων, διαχείρισης φυσικών πόρων και οικολογικής καλλιέργειας, καθώς και της δικτύωσης. Ειδικά, όσον αφορά στη γαστρονομία, το κύριο αντικείμενο των προγραμμάτων κατάρτισης θα αφορά στην πρακτική εκμάθηση της εκτέλεσης των παραδοσιακών συνταγών και την χρήση τοπικών προϊόντων στην κουζίνα.
- τον τομέα της αλιείας & υδατοκαλλιέργειας για την απόκτηση δεξιοτήτων σε θέματα νέων μεθόδων παραγωγής, αλίευσης και εκτροφής νέων ειδών, σε δραστηριότητες «ανοικτής θάλασσας», περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης καθώς και στη διαφοροποίηση του επαγγέλματος (αλιευτικός τουρισμός)
- τον τουρισμό και τη δημιουργική οικονομία, για την απόκτηση δεξιοτήτων σε θέματα επιχειρηματικής αξιοποίησης ειδικών μορφών τουρισμού, ειδικευμένης ξενάγησης (π.χ. οικο-ξεναγοί κ.ά.), ψηφιακής δημιουργίας, των παραδοσιακών τεχνών/τεχνικών κλπ.

Για τις παραπάνω προτεινόμενες δράσεις ενθαρρύνεται η χρησιμοποίηση των ΤΠΕ (vocational training e-services)

-η παροχή κινήτρων για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής στρατηγικής

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 8.i, 8.iii, 8.v, καθώς και Προτεραιότητα νέας Αγροτικής Πολιτικής για την «προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και της καινοτομίας στη γεωργία, στη δασοπονία και στις αγροτικές περιοχές (άρθρο 14)»

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: Π.Α.Α., ΕΠΑΝΑΔ, ΠΕΠ Ι.Ν.

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ

Τελικός αποδέκτης: άνεργοι, εργαζόμενοι, αυτο-απασχολούμενοι/ επιχειρηματίες

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, Ομάδες Τοπικής Δράσης

Δράση 4.1.2 : Ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στους τομείς προτεραιότητας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας με έμφαση στους νέους και τις ευπαθείς ομάδες σε πεδία που σχετίζονται κυρίως με τον θεματικό τουρισμό, την πολιτιστική-δημιουργική οικονομία, την αγροδιατροφή και τη θαλάσσια οικονομία.

Ειδικότερα επιδιώκεται

- η παροχή ενισχύσεων για την υλοποίηση του αρχικού επιχειρηματικού σχεδίου (χρηματοδότηση Start-Ups) κοινωνικών επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.ΕΠ.), με ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων

- η ανάπτυξη νέων παραγωγικών δραστηριοτήτων Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.)

-η ανάπτυξη και λειτουργία περιφερειακών κόμβων / μηχανισμών και συνεργασιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας και καινοτομίας και ενδεικτικά θερμοκοιτίδας κοινωνικής επιχειρηματικότητας, συστάδων κοινωνικής επιχειρηματικότητας και συνεργασιών με τοπικούς αναπτυξιακούς οργανισμούς και φορείς,

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 9.v

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ Ι.Ν.

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΚΤ

Τελικός αποδέκτης: άνεργοι, ευπαθείς ομάδες

Δικαιούχοι: Φορείς Αυτοδιοίκησης, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, Ομάδες Τοπικής Δράσης

Προτεραιότητα 4.2. : Βελτίωση παραγωγικότητας & κοινωνικής ωφελιμότητας με τη χρήση Τ.Π.Ε.

Οι υπηρεσίες ΤΠΕ αποτελούν μια αναπτυσσόμενη αγορά, της οποίας οι εφαρμογές μπορούν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη και προώθηση των τομέων προτεραιότητας και μάλιστα στην κατεύθυνση της «έξυπνης εξειδίκευσης και ανάπτυξης».

Επίσης, η εισαγωγή των ΤΠΕ σε όλα τα σημεία των αλυσίδων αξίας, μπορεί να αυξήσει σημαντικά την παραγωγικότητα την αυτονομία και την ευελιξία των παραγωγικών μονάδων.

Ειδικά, οι εφαρμογές και υπηρεσίες ΤΠΕ για χρήση από έξυπνα κινητά και ταμπλέτες ή προσωπικούς υπολογιστές, αποτελούν μια αναπτυσσόμενη διεθνή αγορά της οποίας οι εφαρμογές για τη βιομηχανία της εμπειρίας αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα. Αν και η περιφέρεια δεν διαθέτει βιομηχανία ανάπτυξης ανάλογων εφαρμογών, ειδικά οι επιχειρήσεις της βιομηχανίας της εμπειρίας αποτελούν εν δυνάμει χρήστες για τη βελτίωση των υπηρεσιών τους και της προσφερόμενης εμπειρίας.

Πέραν δε του παραγωγικού συστήματος η ανάπτυξη και επέκταση της χρήσης ΤΠΕ δημιουργεί προϋποθέσεις και συνθήκες κοινωνικής ωφελιμότητας σε μια σειρά πεδίων όπως το περιβάλλον (ατμόσφαιρα, νερό, απορρίμματα, περιβαλλοντικοί & φυσικοί κίνδυνοι), ο κοινωνικός τομέας (υπηρεσίες φροντίδας κλπ) και η διακυβέρνηση (έμφαση στον αστικό χώρο)

Και στους δύο παραπάνω γενικούς τομείς (παραγωγικό σύστημα και κοινωνικο-πολιτικο-περιβαλλοντικός τομέας) αναγκαία προϋπόθεση για την αποκόμιση ωφελειών αποτελεί η υποστήριξη με την ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών και δικτύων.

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 4.2.

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Χαμηλή παραγωγικότητα & ανάγκη βελτίωσης υπηρεσιών παραγωγικού κ.ά. συστημάτων	<ul style="list-style-type: none"> • βελτίωση της παραγωγικότητας με τη εισαγωγή των ΤΠΕ στις αλυσίδες αξίας • αύξηση της κοινωνικής ωφελιμότητας με την εισαγωγή ΤΠΕ εφαρμογών σε πεδία του κοινωνικού, περιβαλλοντικού & διοικητικού συστήματος 	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 4.2.1.: Χρήση και Υιοθέτηση ΤΠΕ Στον Αγροδιατροφικό Τομέα • Δράση 4.2.2: Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας και ποιότητας υπηρεσιών τουρισμού • Δράση 4.2.3: Ψηφιακές Υπηρεσίες βελτιστοποίησης υποδομών, εγκαταστάσεων & υπηρεσιών (σε περιβάλλον & υπηρεσίες) • Δράση 4.2.4: Ψηφιακές Υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης • Δράση 4.2.5: Υποδομές ευρυζωνικότητας

Δράση 4.2.1. Χρήση και Υιοθέτηση ΤΠΕ στον Αγροδιατροφικό Τομέα

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- Η εισαγωγή και αξιοποίηση των τεχνολογιών ΤΠΕ σε διάφορα στάδια της παραγωγικής αλυσίδας, όπως η παρακολούθηση και καταγραφή των μετεωρολογικών & κλιματικών παραμέτρων, παρακολούθηση, καταγραφή και υλοποίηση της εξοικονόμησης νερού (ιδίως των συστημάτων άρδευσης), η παρακολούθηση της παραγωγής και συγκομιδής μέσα από «έξυπνα συστήματα» (ιχνηλασιμότητα αγροτικών και αλιευτικών προϊόντων).

Ειδικότερα, προβλέπεται:

- η ενίσχυση παραγωγικών μονάδων και ΜΜΕ για την υλοποίηση των παραπάνω ενεργειών

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα νέας Αγροτικής Πολιτικής για την «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας & της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (άρθρο 16)»

Τύπος Δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΑΑ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΓΤΠΕ

Τελικοί αποδέκτες: επιχειρήσεις και παραγωγοί, ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Δράση 4.2.2: Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας και ποιότητας υπηρεσιών τουρισμού

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η δημιουργία e-υπηρεσιών για χρήση από «έξυπνες συσκευές», στον τομέα του τουρισμού.

Ειδικότερα, προβλέπεται:

-η ενίσχυση ΜΜΕ για ψηφιακή προβολή υπηρεσιών, επέκταση της διασύνδεσης των μεμονωμένων συστημάτων κρατήσεων με τις μεγάλες διεθνείς υπηρεσίες κρατήσεων, εφαρμογές δημιουργίας τουριστικών πακέτων για μικρές ξενοδοχειακές μονάδες, εφαρμογές διαχείρισης επισκεπτών σε όλα τα στάδια της αλυσίδας αξίας του τουρισμού κλπ

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 2.γ

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: κυρίως ΕΠΕΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικός αποδέκτης: επιχειρήσεις, ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Δράση 4.2.3: Ψηφιακές Υπηρεσίες βελτιστοποίησης υποδομών, εγκαταστάσεων & υπηρεσιών (σε περιβάλλον & υπηρεσίες)

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η δημιουργία «έξυπνων» εφαρμογών για τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας υποδομών και υπηρεσιών δημόσιου ενδιαφέροντος με έμφαση στους τομείς του περιβάλλοντος και των υπηρεσιών

Ειδικότερα, προβλέπεται:

- η δημιουργία «έξυπνων συστημάτων» μεταφορών για τη διαχείριση της κυκλοφορίας και της στάθμευσης εντός των αστικών κέντρων & των πυλών εισόδων, καθώς και για την οδική ασφάλεια, την πληροφόρηση/ ενημέρωση των μετακινούμενων κλπ
- η εγκατάσταση «έξυπνων συστημάτων» για τον έλεγχο και τη μείωση των απωλειών πόσιμου ύδατος σε δημόσιες υποδομές και δίκτυα ύδρευσης
- η εγκατάσταση «έξυπνων συστημάτων» για τη διαχείριση των απορριμμάτων (συλλογή κλπ)
- η πρόσβαση σε «έξυπνες υπηρεσίες» τηλεφροντίδας με έμφαση στις απομονωμένες περιοχές (προϊόντα απομακρυσμένης διαχείρισης κατάστασης υγείας χρονίως πασχόντων και ευπαθών ομάδων)
- η αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων (π.χ. σεισμικότητα, θαλάσσια ρύπανση με συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης με συνδυασμό earth observation, social media, μοντέλα πρόβλεψης εξέλιξης κλπ)

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 7.β, 6.β., 6.ε., 6.α., 5.β. και 2.γ

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ, ΕΠΑΝΕΚ, ΥΠΟΜΕΠΕ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικός αποδέκτης: κάτοικοι και επισκέπτες περιοχής

Δικαιούχοι: Φορείς Αυτοδιοίκησης, ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα

Δράση 4.2.4: Ψηφιακές Υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η δημιουργία «έξυπνων» εφαρμογών στο πλαίσιο ολοκληρωμένης παρέμβασης για τη βελτιστοποίηση της εξυπηρέτησης των πολιτών και τη διευκόλυνση της συμμετοχής τους στις τοπικές υποθέσεις

Ειδικότερα, προβλέπεται:

η δημιουργία «έξυπνων πόλεων», με την ανάπτυξη συστημάτων για την παροχή ηλεκτρονικών διοικητικών κλπ υπηρεσιών προς τους πολίτες (e-government), καθώς και την υποστήριξη διαδικασιών συμμετοχής τους στην τοπική διακυβέρνηση (e-participation)

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 2.γ

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικός αποδέκτης: κάτοικοι περιοχής

Δικαιούχοι: Φορείς Αυτοδιοίκησης, ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα

Δράση 4.2.5: Υποδομές ευρυζωνικότητας

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η βελτίωση και ανάπτυξη νέων υποδομών και δικτύων για την υποστήριξη της ψηφιακής επικοινωνίας και λειτουργίας, με έμφαση στις υψηλές ταχύτητες και στις ανάγκες των απομονωμένων περιοχών

Ειδικότερα, προβλέπεται:

-η δημιουργία ψηφιακών υποδομών «νέφους» («cloud») για την κάλυψη των αναγκών της Π.Ι.Ν., σε συνδυασμό με

- την εγκατάσταση δικτύων υψηλών ταχυτήτων και

-την ευρυζωνική κάλυψη απομονωμένων κλπ περιοχών που δεν καλύπτονται επαρκώς

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 2.α

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις, Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων (και) μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικός αποδέκτης: κάτοικοι, επισκέπτες και επιχειρήσεις περιοχής

Δικαιούχοι: Φορείς Αυτοδιοίκησης, ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Προτεραιότητα 4.3.: Χρήση πράσινων και ενεργειακών τεχνολογιών

Οι οργανωμένες κτηνοτροφικές μονάδες, η μεταποίηση και οι τουριστικές μονάδες με την έντονα εποχική δραστηριότητα, καταναλώνουν σημαντικές ποσότητες ενέργειας. Επίσης η άντληση νερού για γεωργικές εκμεταλλεύσεις απαιτεί σημαντική κατανάλωση ενέργειας που επιβαρύνει το τελικό κόστος παραγωγής. Επίσης, η ανάπτυξη μιας περιβαλλοντικά βιώσιμης αλιείας και ιχθυοκαλλιέργειας αποτελεί βασική πρόκληση για την στρατηγική της Περιφέρειας

Η εισαγωγή συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας, η χρήση τεχνολογιών και πρακτικών που μειώνουν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον (π.χ. ιχθυοκαλλιέργεια), η βελτίωση των μέτρων παρακολούθησης και ελέγχου και η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σε προϊόντα που προέρχονται από βιώσιμες πηγές και πρακτικές που σέβονται το περιβάλλον, θα βοηθήσει στη μείωση του ενεργειακού κόστους και της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης.

Επίσης η ορθολογική χρήση πόρων όπως το νερό και οι πρώτες ύλες, η ανακύκλωση και η χρήση τεχνολογιών και υλικών χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος ενώ συγχρόνως επιτρέπει τη διεύθυνση των προϊόντων της Περιφέρειας σε περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένες αγορές.

Τέλος, η αξιοποίηση των ΑΠΕ σε μικρή τοπική κλίμακα μπορεί να προσφέρει ενέργεια χαμηλού κόστους για τις επιχειρήσεις, τις αγροτικές ή άλλες εκμεταλλεύσεις ή για δραστηριότητες με σημαντικό κοινωνικό όφελος.

Πίνακας: Λογική παρέμβασης Προτεραιότητας 4.3

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Αυξημένες περιβαλλοντικές πιέσεις και συγκρουόμενες δραστηριότητες	<ul style="list-style-type: none"> • Μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της μεταποίησης, της αγροτικής παραγωγής, και του τουρισμού • Ενίσχυση των επενδύσεων σε πράσινες τεχνολογίες • Μείωση του περιβαλλοντικού	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 4.3.1: Χρήση πράσινων τεχνολογιών στην αγροτική παραγωγή και μεταποίηση • Δράση 4.3.2. Επενδύσεις μικρής κλίμακας για παραγωγή ενέργειας σε παραγωγικές

αποτυπώματος σε δημόσια κτίρια & κατοικία

- μονάδες και εκμεταλλεύσεις
- Δράση 4.3.3: Ανάπτυξη και χρήση πράσινων τεχνολογιών στον τουρισμό
  - Δράση 4.3.4: Ανάπτυξη και χρήση συστημάτων ενεργειακής εξοικονόμησης

Δράση 4.3.1: Χρήση πράσινων τεχνολογιών στην αγροτική παραγωγή και μεταποίηση

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η ενθάρρυνση των παραγωγικών μονάδων του πρωτογενή τομέα και της μεταποίησης στην ενσωμάτωση και χρήση πράσινων τεχνολογιών και τεχνολογιών ενεργειακής εξοικονόμησης, που θα επιτρέψει τη μείωση του λειτουργικού κόστους, με παράλληλα οφέλη για το περιβάλλον.

Ειδικότερα:

- ενισχύονται οι επιχειρήσεις του αγροδιατροφικού κυρίως τομέα (περιλαμβανομένης της ιχθυοκαλλιέργειας) όσον αφορά στη χρήση τεχνολογιών εξοικονόμησης και εναλλακτικής παραγωγής ενέργειας (π.χ. εξηλεκτρισμός ορεινών κτηνοτροφικών μονάδων), προωθούνται ενέργειες ευαισθητοποίησης & συμβουλευτικής (κουπόνι πράσινης καινοτομίας)

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3.α, 4.β, καθώς και αντίστοιχη Προτεραιότητα νέας Αγροτικής Πολιτικής για την «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας & της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (άρθρο 17)» και αντίστοιχες προτεραιότητες ΕΠΑΘ

Τύπος Δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ, ΕΠΑΝΕΚ, Π.Α.Α., ΕΠΑΘ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ, ΕΓΤΠΕ, ΕΤΘΑ

Τελικοί αποδέκτες: ΜΜΕ, παραγωγοί

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, Συνεταιρισμοί & Επιμελητήρια (ενέργειες ευαισθητοποίησης)

Δράση 4.3.2. Επενδύσεις μικρής κλίμακας για παραγωγή ενέργειας σε παραγωγικές μονάδες και εκμεταλλεύσεις

Με την προτεινόμενη δράση προωθείται:

- η εισαγωγή συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας & χρήσης ΑΠΕ σε επιχειρήσεις (περιλαμβανομένου του αλιευτικού στόλου).

Ειδικότερα, ενισχύονται:

-οι επιχειρήσεις για την εγκατάσταση συστημάτων μικρής κλίμακας για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (όπως η γεωθερμία, η ηλιακή και αιολική ενέργεια, ο θαλάσσιος κυματισμός καθώς και η παραγωγή ενέργειας από βιομάζα), για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών

-ανάπτυξη δικτυακών συνεργασιών με αντικείμενο την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ μέσω συστημάτων μικρής κλίμακας (π.χ. κυματική ενέργεια)

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3.α, 4.β, καθώς και αντίστοιχη Προτεραιότητα νέας Αγροτικής Πολιτικής για την «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας & της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (άρθρο 17)» και αντίστοιχες προτεραιότητες ΕΠΑΘ

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων, μέσω ΕΦΔ
Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ, ΕΠΑΝΕΚ, Π.Α.Α., ΕΠΑΘ
Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ
Τελικοί αποδέκτες: επιχειρήσεις, παραγωγοί
Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Δράση 4.3.3: Ανάπτυξη και χρήση πράσινων τεχνολογιών στον τουρισμό

Με την προτεινόμενη δράση επιχειρείται:

- η εισαγωγή & χρήση πράσινων τεχνολογιών και τεχνολογιών ενεργειακής εξοικονόμησης, στον τουριστικό τομέα, προκειμένου να μειωθεί το λειτουργικό κόστος και ταυτόχρονα να προστατευθεί το περιβάλλον.

Ειδικότερα ενισχύονται:

- δράσεις ευαισθητοποίησης των τουριστικών ΜΜΕ για τα οφέλη από τη χρήση καθαρών τεχνολογιών και τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών («κουπόνι πράσινης καινοτομίας»)
- οι τουριστικές ΜΜΕ για περιβαλλοντική προσαρμογή (εγκ/ση συστημάτων ενεργειακής εξοικονόμησης κ.ά.) και ιδιαίτερα για την απόκτηση «Eco-label», τη δημιουργία «πράσινων ξενοδοχείων», κλπ.

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 4.β και 3.α

Τύπος δράσεων: Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ ή /και ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικός αποδέκτης: επιχειρήσεις περιοχής

Δικαιούχοι: Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Δράση 4.3.4: Ανάπτυξη και χρήση συστημάτων ενεργειακής εξοικονόμησης

Με την προτεινόμενη δράση προωθείται:

- η εισαγωγή συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια και την κατοικία, προκειμένου να μειωθεί το κόστος ενέργειας και ταυτόχρονα να προστατευθεί το περιβάλλον.

Ειδικότερα ενισχύονται:

- η έρευνα σε πεδία εξοικονόμησης ενέργειας & ενεργειακής απόδοσης κτιρίων σε ιστορικά κέντρα & παραδοσιακούς οικισμούς
- δράσεις ενίσχυσης ενεργειακής απόδοσης στον τομέα της κατοικίας με κοινωνικά κλπ κριτήρια
- δράσεις ενίσχυσης ενεργειακής απόδοσης στα δημόσια κτίρια με προτεραιότητα τα πλέον ενεργοβόρα

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 4.α

Τύπος δράσεων: Δημόσιες δράσεις και Κρατικές ενισχύσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων (και) μέσω ΕΦΔ

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ, ΕΠΑΝΕΚ

Ταμείο χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικός αποδέκτης: κάτοικοι περιοχής

Δικαιούχοι: Φορείς Αυτοδιοίκησης. Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, ΑΕΙ/ερευνητικά κέντρα

Προτεραιότητα 4.4.: Υποστήριξη των τομέων προτεραιότητας

Για τη νησιωτική ιδιαιτερότητα τα ζητήματα της προσπελασιμότητας και των μεταφορών αποκτούν ιδιαίτερη αξία, αφού σχετίζονται με το κόστος, το χρόνο και την ασφάλεια της διακίνησης κατοίκων, επισκεπτών, προϊόντων. Επίσης, το περιβάλλον και οι φυσικοί πόροι, ως συνέπεια της παραγωγικής εξειδίκευσης της Περιφέρειας με επίκεντρο τον τουρισμό, δέχεται σημαντικές εποχιακές πιέσεις, ενώ η προσβασιμότητα σε

κοινωνικές υπηρεσίες αποτελεί παράγοντα σημασίας τόσο για το παραγωγικό, όσο και για το οικονομικό σύστημα..

Τέλος, η νησιωτική φυσιογνωμία σε συνδυασμό με τις νέες προτεραιότητες του παραγωγικού συστήματα με έμφαση στην καινοτομία, καθιστούν αναγκαία την οργανωμένη υποστήριξη του παραγωγικού συστήματος.

Πίνακας : Λογική Παρέμβασης Προτεραιότητας 4.4

Αναπτυξιακές ανάγκες	Ειδικοί στόχοι	Δράσεις
Αντιμετώπιση ελλείψεων σε μηχανισμούς & εργαλεία υποστήριξης της παραγωγικής εξειδίκευση της Περιφέρειας	<ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση της στρατηγικής για την έξυπνη εξειδίκευση	<ul style="list-style-type: none"> • Δράση 4.4.1.: Δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης του περιφερειακού συστήματος «έξυπνης εξειδίκευσης»

Δράση 4.4.1 : Δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης & παρακολούθησης της περιφερειακής στρατηγικής «έξυπνης εξειδίκευσης»

Με την προτεινόμενη δράση προωθείται:

- η εξασφάλιση εξειδικευμένης υποστήριξης προς φορείς του τοπικού παραγωγικού συστήματος για την κινητοποίηση και ενθάρρυνση στην κατεύθυνση της υλοποίησης και παράλληλα της παρακολούθησης της περιφερειακής στρατηγικής «έξυπνης εξειδίκευσης»

Ειδικότερα προωθείται:

-η δημιουργία αποκεντρωμένης δομής υποστήριξης της καινοτομίας (και γενικά της «έξυπνης εξειδίκευσης» στους τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας (Αγροδιατροφική Αλυσίδα, Θαλάσσια Οικονομία, Δημιουργική Οικονομία, Ποιοτικός Τουρισμός), με βασική της δραστηριότητα την «επιχειρηματική ανακάλυψη» και παρακίνηση για καινοτομία και επιχειρηματικότητα στους τομείς προτεραιότητας για την Περιφέρεια, μέσω ενεργειών συμβουλευτικής & πληροφόρησης, εξατομικευμένης προσέγγισης & καθοδήγησης, υποστήριξης της δικτύωσης, της πιστοποίησης & του επιχειρησιακού σχεδιασμού, **επιβράβευσης καινοτόμων σχεδίων** κλπ.

-η δημιουργία Παρατηρητηρίου «έξυπνης», «βιώσιμης» & «χωρίς αποκλεισμούς» περιφερειακής ανάπτυξης, που θα αντιμετωπίζει τις ανάγκες τεκμηρίωσης & παρακολούθησης των επιμέρους διαστάσεων της περιφερειακής στρατηγικής⁷

Αντίστοιχη Επενδυτική Προτεραιότητα ΕΣΠΑ 3.γ και Τεχνική Βοήθεια (Παρατηρητήριο)

Τύπος Δράσεων: Δημόσιες δράσεις

Τρόπος υλοποίησης: Πρόσκληση υποβολής προτάσεων

Πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΠΙΝ,

Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί αποδέκτες: επιχειρήσεις, επιστημονικό δυναμικό

Δικαιούχοι: Φορείς Αυτοδιοίκησης, ΑΕΙ, Επιμελητήρια (συμπράξεις)

⁷ Ακολουθεί σε επόμενο κεφάλαιο εκτενέστερη αναφορά

4.5. Άξονας 5 : «Έξυπνη» Χωρική Ανάπτυξη περιφέρειας Ιονίων Νήσων (smart territories)

Πέραν από την ανάδειξη των τομέων προτεραιότητας στο πλαίσιο της στρατηγικής «έξυπνης εξειδίκευσης» της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, η ανάλυση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων αναδεικνύει και τη χωρική διάσταση της στρατηγικής.

Τα επιμέρους νησιωτικά συμπλέγματα (τα 4 μεγάλα νησιά κυρίως) εμφανίζουν το καθένα μια μεγαλύτερη εξειδίκευση έναντι των άλλων σε κάποιον από τους 4 τομείς προτεραιότητας: Αγροδιατροφή, Θαλάσσια οικονομία, Θεματικός/Οικολογικός τουρισμός, Δημιουργική/Πολιτιστική οικονομία.

Έτσι, λαμβάνοντας υπόψη τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, τις χωρικές ιδιαιτερότητες, αλλά και τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία των Διαρθρωτικών Ταμείων, προτείνεται η παράλληλη υλοποίηση Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Χωρικής Ανάπτυξης με έμφαση στην «έξυπνη εξειδίκευση» των περιοχών με το συγκριτικό πλεονέκτημα.

A. η αξιοποίηση και η προώθηση πρωτοβουλιών **Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων**, από τις τοπικές κοινωνίες σε περιοχές της ενδοχώρας (π.χ. ορεινή Κεφαλονιά), που χαρακτηρίζονται από τοπικά δυναμικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά στον πρωτογενή τομέα και στην παραγωγή διακριτών ποιοτικών τοπικών προϊόντων. Ειδικότερα, κρίνεται ότι οι επαγγελματικές και οι κοινωνικές ομάδες, που θα διαμορφώσουν τις ομάδες τοπικής δράσης, δύνανται να επενδύσουν στην ανάπτυξη της αγροδιατροφικής αλυσίδας και στην ανάδειξη της τοπικής γαστρονομίας. Η συγκεκριμένη τοπική στρατηγική μπορεί να υλοποιηθεί μέσω Δράσεων:

Ειδικότερα, προτείνεται ο σχεδιασμό και η υλοποίηση:

- παραγωγής και μεταποίησης τυπικών προϊόντων (τεχνολογικός εκσυγχρονισμός ΜΜΕ)
- τυποποίησης, πιστοποίησης και marketing των προϊόντων
- ενσωμάτωσης στοιχείων καινοτομίας – τεχνολογίας (σύμπραξη με ερευνητικά κέντρα)
- δημιουργίας «κάθετων» και «οριζόντιων» παραγωγικών δικτύων (π.χ. δίκτυα οινοποιών, κτηνοτρόφων-τυροκόμων, τυπικών προϊόντων, κλπ)
- καταγραφής και πιστοποίησης της τοπικής γαστρονομίας και εμπλουτισμού της με προσθήκη φήμης και brand (π.χ. «πρωινό Ιονίου», «θαλάσσια κουζίνα», θεματικά μενού εστιατορίων, παραδοσιακά εδέσματα, τοπικότητα υλικών κλπ)
- δικτύωσης και προώθησης της τοπικής γαστρονομίας (π.χ. επισκέψιμοι χώροι, τοπικές γιορτές, παλιές συνταγές, διαδρομές, φεστιβάλ γεύσεων κτλ.)
- κατάρτισης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης

B. η αξιοποίηση και η προώθηση Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ), μέσω της αξιοποίησης κοινών δυνατοτήτων για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων, όσο και την αξιοποίηση επενδυτικών προτεραιοτήτων και θεματικών στόχων που παρουσιάζουν καινοτόμο χαρακτήρα, σε συνδυασμό με τις τοπικές ανάγκες και τη λογική της έξυπνης εξειδίκευσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, αλλά και τις ιδιαιτερότητες των επιμέρους περιοχών της Περιφέρειας, προτείνεται η προώθηση παρεμβάσεων Ολοκληρωμένης Εδαφικής επένδυσης σε επιλεγμένα τμήματα και ειδικότερα:

B.1. Για τις παράκτιες περιοχές (π.χ. θαλάσσια – παράκτια ζώνη ανατολικής Λευκάδας (ενδεχομένως) σε συνδυασμό με ορεινή ενδοχώρα), με αναπτυξιακή δυναμική στη θαλάσσια οικονομία, θεωρείται ότι η εδαφική επένδυση δύναται να αφορά σε δράσεις θαλάσσιου τουρισμού και την ανάδειξη του πολιτιστικού & περιβαλλοντικού θαλάσσιου & παράκτιου αποθέματος, παράλληλα με την προώθηση της ενίσχυσης του αλιευτικού τομέα. Σε αυτό το εγχείρημα, κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία και η διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς που εκπροσωπούν τις τοπικές κοινωνικές και επαγγελματικές ομάδες.

Η συγκεκριμένη τοπική στρατηγική μπορεί να υλοποιηθεί μέσω Δράσεων:

- προώθησης διαφόρων μορφών θαλάσσιου τουρισμού (ιστιοπλοϊκός, καταδυτικός, αλιευτικός κτλ.) με επενδυτικές δραστηριότητες και υποδομές
- αναβάθμισης του παράκτιου τουρισμού και προώθησης της δικτύωσης με την ενδοχώρα
- προβολής και διάσωσης της θαλάσσιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
- ενίσχυσης της παραγωγής – αλίευσης νέων ειδών αλιείας και της ιχθυοκαλλιέργειας
- δικτύωσης με τον τουριστικό κλάδο (προώθηση προϊόντων) και τον αγροτικό τομέα (χρήση αγροτικών προϊόντων ως α' ύλη)
- κατάρτισης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης

B.2. Για τις περιοχές οικολογικού και τουριστικού ενδιαφέροντος, που με αφητηρία τμήματα του παράκτιου χώρου επεκτείνονται προς την ενδοχώρα (π.χ. νότια Ζάκυνθος με προέκταση στην ενδοχώρα), προκύπτουν πολύ σημαντικές δυνατότητες διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος και προώθησης του θεματικού ποιοτικού τουρισμού και ειδικότερα του οικολογικού τουρισμού

Η συγκεκριμένη τοπική στρατηγική μπορεί να υλοποιηθεί μέσω Δράσεων(ενδεικτικά):

- πιστοποίησης («πράσινα ξενοδοχεία και εστιατόρια», οικολογική πιστοποίηση κλπ),
- σχεδιασμού ταυτότητας, προώθησης θεματικού τουρισμού (ψηφιακή προβολή, e-υπηρεσίες κρατήσεων, συμμετοχή σε ειδικές εκθέσεις, κλπ)
- δημιουργίας δικτύων οικολογικού και θεματικού τουρισμού
- δημιουργία υποδομών μικρής κλίμακας για την υποστήριξη του οικολογικού τουρισμού(διαδρομές στη φύση, οικο-μουσεία κλπ)
- ανάδειξη και ήπια αξιοποίηση σημαντικών περιβαλλοντικών πόρων

- κατάρτισης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης

Β.3. Για τις περιοχές με πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα, κυρίως στις μεγαλύτερες αστικές συγκεντρώσεις (π.χ. πόλη Κέρκυρας – μνημείο UNESCO), προτείνεται ως εδαφική επένδυση, η εμβάθυνση στο πλαίσιο της δημιουργικής οικονομίας, δηλαδή η διασύνδεση του πολιτιστικού αποθέματος και της ιδιαίτερης ταυτότητας με επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η συγκεκριμένη αναπτυξιακή στρατηγική μπορεί να υλοποιηθεί μέσω Δράσεων:

- δημιουργίας δικτύου «εκκολαπτηρίων πολιτιστικών και δημιουργικών επιχειρήσεων» (πολιτισμός, τέχνες και ψηφιακή τεχνολογία, παραγωγή ψηφιακών και χειροποίητων ενδυμημάτων, εικονική «αναπαράσταση» γεγονότων, πιστών αντιγράφων, κλπ)
- προώθησης έρευνας και ψηφιακών εφαρμογών σε «δημιουργικούς» τομείς, (π.χ. εικονική αναπαράσταση γεγονότων «ανοικτού χώρου», εξειδικευμένες εφαρμογές ήχου και εικόνας, «έξυπνα» συστήματα μετάφρασης και ξενάγησης, τεχνικές 3D, 2½D, αξιοποίηση αρχαιακού υλικού, κλπ)
- δημιουργίας δικτύων τουριστικού και πολιτιστικού / δημιουργικού τομέα.
- αποκατάστασης & ανάδειξης στοιχείων της ιστορικής κληρονομιάς και σύγχρονης δημιουργίας
- κατάρτισης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης

Η υλοποίηση των παραπάνω ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων, που εντάσσονται στην περιφερειακή στρατηγική της «έξυπνης εξειδίκευσης» μπορεί να προωθηθεί **ΜΟΝΟ** μέσα από την αξιοποίηση της πλειοψηφίας των ΕΔΕΤ (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ), αι κατά συνέπεια μέσω της συνέργειας Περιφερειακού και Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, στοχεύοντας σε μη αποσπασματικές, αλλά συμπληρωματικές και συνεκτικές αναπτυξιακές παρεμβάσεις.

Ιδιαίτερα επισημαίνεται ότι η συμπλήρωση των δράσεων του ΠΕΠ με δράσεις ενισχυόμενες από ΕΤΠΑ (δημιουργική οικονομία και τουρισμός), ΕΓΤΑΑ (οικολογικός τουρισμός), ΕΤΘΑ (θαλάσσια οικονομία), Π.Α.Α. (αγροδιατροφή), μέσω των αντίστοιχων Τομεακών Προγραμμάτων (δράσεις ψηφιακού περιεχομένου για δημιουργική οικονομία, ποιοτική αναβάθμιση τουριστικών κλπ ΜΜΕ, δράσεις πράσινης επιχειρηματικότητας, βιοκλιματικών αναπλάσεων & εξοικονόμησης κλπ για τον οικολογικό τουρισμό, ποιοτική γεωργία και αγροδιατροφή, καθώς και δράσεις απασχόλησης-κατάρτισης για όλες τις περιπτώσεις ολοκληρωμένων παρεμβάσεων), αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την υλοποίηση των προτεινόμενων Προγραμμάτων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης.

5. «Μόχλευση» Ιδιωτικών Πόρων

Στον Πίνακα που ακολουθεί σημειώνονται οι δράσεις της Στρατηγικής που αναμένεται να «μοχλεύσουν» πόρους από τον ιδιωτικό τομέα.

ΜΟΧΛΕΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ		
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ & ΔΡΑΣΕΙΣ	Δημόσιοι πόροι	Ιδιωτικοί πόροι
Άξονας 1: Πρωτογενής τομέας, Αγροδιατροφή και Γαστρονομία		
1.1. Παραγωγή και νέα προϊόντα στην αγροδιατροφή		
Προτεραιότητα 1.1 Δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών με την αξιοποίηση της γνώσης		
Δράση 1.1.1 Αξιοποίηση της έρευνας & καινοτομίας στο αγροδιατροφικό σύστημα	❖	❖
Προτεραιότητα 1.2: Διαφοροποίηση του αγροδιατροφικού προϊόντος με βελτίωση των χαρακτηριστικών της ποιότητας		
Δράση 1.2.1: Βελτίωση καλλιεργητικών & εκτροφικών μεθόδων και τεχνογνωσίας παραγωγών	❖	❖
Προτεραιότητα 1.3: Πιστοποίηση, τυποποίηση, δικτύωση και εξωστρέφεια		
Δράση 1.3.1: Τυποποίηση, πιστοποίηση και ανάπτυξη δικτύων		❖
1.2. Ανάδειξη της επανησιακής γαστρονομίας		
Προτεραιότητα 1.4 : Ανάδειξη και Προώθηση της Τοπικής Διατροφής και της Επανησιακής Γαστρονομίας		❖
Δράση 1.4.1 Ενίσχυση της γαστρονομικής τοπικότητας		
Δράση 1.4.2 Προώθηση & ανάδειξη τοπικής γαστρονομίας	❖	
Προτεραιότητα 1.5: Γαστρονομική πιστοποίηση και δικτύωση		
Δράση 1.5.1: Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης		❖
Δράση 1.5.2: Πιστοποίηση υπηρεσιών εστίασης	❖	❖
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ & ΔΡΑΣΕΙΣ		
Άξονας 2: Θαλάσσια οικονομία: Αλιεία, υδατοκαλλιέργειες και θαλάσσιος τουρισμός		
2.1. Αλιεία & υδατοκαλλιέργειες		
Προτεραιότητα 2.1: Βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και καλλιέργεια νέων ειδών		
Δράση 2.1.1: Βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και αλίευση - εκτροφή νέων ειδών	❖	❖
Προτεραιότητα 2.2: Εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία αλίευσης - εκτροφής		
Δράση 2.2.1 Εκσυγχρονισμός και εφαρμογή νέων μεθόδων εκτροφής & αλίευσης		❖
Δράση 2.2.2: Ανάπτυξη της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας		❖
Προτεραιότητα 2.3 Ποιότητα και ασφάλεια στη μεταποίηση προϊόντων		
Δράση 2.3.1: Πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση αλευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας		❖
Προτεραιότητα 2.4: Ανάπτυξη σε αρμονία με το περιβάλλον		
Δράση 2.4.1: Αειφόρα διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας	❖	
2.2. Θαλάσσιος Τουρισμός		
Προτεραιότητα 2.5. Υποστήριξη Θαλάσσιου Τουρισμού (κρουαζιέρα – ιστιοπλοΐα)		
Δράση 2.5.1: Διαμόρφωση στρατηγικής στον θαλάσσιο τουρισμό	❖	
Δράση 2.5.2: Υποστήριξη δραστηριότητα ιστιοπλοΐας και κρουαζιέρας		❖
Προτεραιότητα 2.6. Ανάπτυξη συμπληρωματικών θαλάσσιων τουριστικών δραστηριοτήτων		
Δράση 2.6.1. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας σε συμπληρωματικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού		❖
Δράση 2.6.2 Υποστήριξη δραστηριότητας Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου	❖	
Προτεραιότητα 2.7. Βιώσιμη ανάπτυξη παράκτιου τουρισμού		
Δράση 2.7.1: Ολοκληρωμένη διαχείριση του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος	❖	

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ & ΔΡΑΣΕΙΣ	Δημόσιοι πόροι	Ιδιωτικοί πόροι
Άξονας 3 : Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία		
3.1. Διαφοροποίηση του Τουριστικού Προϊόντος		
Προτεραιότητα 3.1: Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας με την προώθηση διασυνδέσεων		
<i>Δράση 3.1.1: Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης</i>		❖
Προτεραιότητα 3.2: Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος		
<i>Δράση 3.2.1: Ανάπτυξη βιο-πληροφορικής με σκοπό την τουριστική αξιοποίηση</i>	❖	
<i>Δράση 3.2.1: Ανάπτυξη νέων (λοιπών) τουριστικών υπηρεσιών με τη συνδρομή της γνώσης</i>	❖	❖
<i>Δράση 3.2.2 Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας</i>		❖
<i>Δράση 3.2.3 Αναβάθμιση τουριστικών ΜΜΕ και υπηρεσιών</i>	❖	❖
<i>Δράση 3.2.4 Ανάπτυξη υποδομών για επιλεγμένες μορφές τουρισμού</i>	❖	❖
Προτεραιότητα 3.3 Ψηφιακή προβολή και πληροφόρηση		
<i>Δράση 3.3.1 Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για την τουριστική προβολή και ενημέρωση</i>	❖	
3.2.Συσχέτιση τουρισμού και δημιουργικής βιομηχανίας		
Προτεραιότητα 3.4 : Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στη δημιουργική βιομηχανία		
<i>Δράση 3.4.1 : Δημιουργία «Εκκολαπτηρίου Πολιτιστικών & Δημιουργικών Επιχειρήσεων»</i>	❖	❖
<i>Δράση 3.4.2 : Ενθάρρυνση της παραγωγικής αξιοποίησης του πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού</i>	❖	❖
<i>Δράση 3.4.3 : Παραγωγή νέου πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού με τη συνδρομή της έρευνας</i>	❖	
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ & ΔΡΑΣΕΙΣ	Δημόσιοι πόροι	Ιδιωτικοί πόροι
Άξονας 4 : «Οριζόντιες» δράσεις υποστήριξης τομέων προτεραιότητας		
Προτεραιότητα 4.1 : Παραγωγική εξειδίκευση ανθρώπινου δυναμικού		
<i>Δράση 4.1.1 : Ενίσχυση δεξιοτήτων και απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας</i>	❖	
<i>Δράση 4.1.2 : Ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στους τομείς προτεραιότητας</i>	❖	
Προτεραιότητα 4.2. : Βελτίωση παραγωγικότητας με τη χρήση Τ.Π.Ε.		
<i>Δράση 4.2.1. Χρήση και Υιοθέτηση ΤΠΕ στον Αγροδιατροφικό Τομέα</i>		❖
<i>Δράση 4.2.2: Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας και ποιότητας υπηρεσιών τουρισμού</i>		❖
<i>Δράση 4.2.3: Ψηφιακές Υπηρεσίες βελτιστοποίησης υποδομών, εγκαταστάσεων & υπηρεσιών (σε περιβάλλον & υπηρεσίες)</i>	❖	
<i>Δράση 4.2.4: Ψηφιακές Υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης</i>	❖	
<i>Δράση 4.2.5: Υποδομές ευρυζωνικότητας</i>	❖	❖
Προτεραιότητα 4.3.: Χρήση πράσινων και ενεργειακών τεχνολογιών		
<i>Δράση 4.3.1: Χρήση πράσινων τεχνολογιών στην αγροτική παραγωγή και μεταποίηση</i>		❖
<i>Δράση 4.3.2. Επενδύσεις μικρής κλίμακας για παραγωγή ενέργειας σε παραγωγικές μονάδες και εκμεταλλεύσεις</i>		❖
<i>Δράση 4.3.3: Ανάπτυξη και χρήση πράσινων τεχνολογιών ιδίως στον τομέα του τουρισμού</i>		❖
<i>Δράση 4.3.4: Ανάπτυξη και χρήση συστημάτων ενεργειακής εξοικονόμησης</i>	❖	❖
Προτεραιότητα 4.4.: Υποστήριξη των τομέων προτεραιότητας		
<i>Δράση 4.4.1 : Δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης & παρακολούθησης της περιφερειακής στρατηγικής «έξυπνης εξειδίκευσης»</i>	❖	
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ & ΔΡΑΣΕΙΣ	Δημόσιοι πόροι	Ιδιωτικοί πόροι
Άξονας 5 : «Έξυπνη» Χωρική Ανάπτυξη περιφέρειας Ιονίων Νήσων (smart territories)	❖	❖

6. Σύστημα διακυβέρνησης της πολιτικής καινοτομίας

6.1. Επισκόπηση του συστήματος διακυβέρνησης

Το υφιστάμενο σύστημα διακυβέρνησης αποτελείται αποκλειστικά από αιρετές πολιτικές οντότητες (π.χ. Περιφερειακό Συμβούλιο, Περιφερειάρχης) και δημόσιους λειτουργούς (η Διοίκηση της Περιφέρειας) ενώ η συμμετοχή των κοινωνικών πρωταγωνιστών θεωρητικά επιτυγχάνεται εμμέσως διαμέσου των αιρετών οργάνων και άμεσα διαμέσου των κατά περίπτωση διαβουλεύσεων.

Ο επιτυχημένος σχεδιασμός και υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης απαιτεί την κινητοποίηση και συμμετοχή όλων των κοινωνικών πρωταγωνιστών και ιδιαίτερα του επιχειρηματικού κόσμου. Επομένως το σύστημα διακυβέρνησης θα πρέπει να εμπλουτιστεί έτσι ώστε να εξασφαλίζει με τρόπο συστηματικό αυτή τη βασική προϋπόθεση.

Οι βασικές υποθέσεις-στόχοι πάνω στις οποίες αναπτύχθηκε το προτεινόμενο σύστημα διακυβέρνησης είναι:

- η μεγιστοποίηση της δυνατότητας κινητοποίησης των κοινωνικών πρωταγωνιστών
- η αποφυγή αύξησης της πολυπλοκότητας στο σύστημα διακυβέρνησης
- η αποφυγή δημιουργίας επικαλύψεων αρμοδιοτήτων στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης
- η αξιοποίηση των υφιστάμενων οργάνων
- η ενσωμάτωση της εμπειρίας και τεχνογνωσίας στα θεσμοθετημένα όργανα διακυβέρνησης.

Ακολουθώντας τη δομή ενός ολοκληρωμένου συστήματος διακυβέρνησης δημιουργούνται τρία διακριτά επίπεδα λειτουργιών:

- Συντονισμός και χάραξη πολιτικής
- Τεκμηρίωση και λεπτομερής σχεδιασμός
- Υλοποίηση της πολιτικής - διαχείριση δράσεων

Σε κάθε επίπεδο δημιουργούνται μηχανισμοί συντονισμού με τα αντίστοιχα εθνικά επίπεδα διακυβέρνησης.

6.2 Επίπεδο 1: Συντονισμός και Χάραξη Πολιτικής

Το επίπεδο του “Συντονισμού και χάραξης πολιτικής” αποτελεί το επιτελικό επίπεδο διακυβέρνησης και συγκροτείται από τα πολιτικά όργανα της Περιφέρειας δηλαδή:

- το Περιφερειακό Συμβούλιο
- τον Περιφερειάρχη
- την Εκτελεστική Επιτροπή

Κατά τη φάση του σχεδιασμού της Στρατηγικής για την «Έξυπνη Εξειδίκευση» συγκροτήθηκε και λειτούργησε το «Δίκτυο Έξυπνης Εξειδίκευσης της Π.Ι.Ν.» με εκπροσώπους των παραγωγικών, ακαδημαϊκών και αυτοδιοικητικών φορέων από κάθε νησί, το οποίο τροφοδότησε με προτάσεις το επίπεδο χάραξης πολιτικής (Περιφερειακό Συμβούλιο, Περιφερειάρχης, Εκτελεστική Επιτροπή)

Κατά τη φάση της υλοποίησης το Δίκτυο θα αναβαθμιστεί σε **Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας (ΠΣΚ)** το οποίο έχει ως **στόχο**: την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου και συναίνεσης ανάμεσα στους κύριους πρωταγωνιστές του συστήματος καινοτομίας της Περιφέρειας, δηλαδή τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς, την Περιφέρεια και την τοπική αυτοδιοίκηση, για το σχεδιασμό και το συντονισμό της πολιτικής για την καινοτομία και την έρευνα στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. Συγκεκριμένα ο **ρόλος** του

ΠΣΚ, στο πλαίσιο των συμβουλευτικών του καθηκόντων, είναι η επεξεργασία των ζητημάτων που σχετίζονται με την προώθηση της καινοτομίας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Ιονίων Νήσων. Το Συμβούλιο θα προτείνει και θα γνωμοδοτεί για το σχεδιασμό δράσεων καινοτομίας για την ενίσχυση των αναπτυξιακών στόχων της Περιφέρειας και την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Επιπλέον, παρακολουθεί την υλοποίηση της Στρατηγικής και προτείνει αλλαγές και αναθεωρήσεις σε περίπτωση που οι υλοποιούμενες δράσεις δεν είναι αποτελεσματικές. Τέλος το ΠΣΚ θα αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την κινητοποίηση του παραγωγικού και ερευνητικού-εκπαιδευτικού δυναμικού της Περιφέρειας επιδιώκοντας την ενεργή συμμετοχή τους στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων της Περιφέρειας.

Το Συμβούλιο θα αποτελείται από ένα σχετικά μικρό αριθμό προσωπικοτήτων και ειδικών με εκπροσώπηση από τον ακαδημαϊκό/ερευνητικό και επιχειρηματικό κόσμο. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου ορίζονται από τον Περιφερειάρχη ή εναλλακτικά μπορεί να είναι ο Περιφερειάρχης και ένας Αντιπεριφερειάρχης. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία συγκρότησης και θεσμοθέτησης του, το Συμβούλιο θα επεξεργαστεί ένα Κανονισμό Λειτουργίας που θα εγκριθεί από το Περιφερειακό Συμβούλιο. Ο Κανονισμός θα περιγράφει αναλυτικά τη δομή του και τον τρόπο λειτουργίας του και θα μπορεί να αναθεωρηθεί μετά από πρόταση του Συμβουλίου στον Περιφερειάρχη. **Μέλη** του Συμβουλίου μπορεί να είναι:

- Εκπρόσωπος της Περιφέρειας (εάν ο Πρόεδρος η/και αντιπρόεδρος δεν είναι ο Περιφερειάρχης / Αντιπεριφερειάρχης)
- Εκπρόσωποι των Επιμελητηρίων της Περιφέρειας
- Εκπρόσωποι λοιπών επιχειρηματικών Ενώσεων
- Εκπρόσωποι Ενώσεων/αγροτικών συνεταιρισμών
- Εκπρόσωποι της Αυτοδιοίκησης της Περιφέρειας
- Εκπρόσωποι των Ακαδημαϊκών/ ερευνητικών Ιδρυμάτων της Π.Ι.Ν. (Ιόνιο Πανεπιστήμιο & ΤΕΙ Ιονίων Νήσων)
- Εκπρόσωπος της ΓΓΕΤ ως φορέα υπεύθυνου για την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης
- Εκπρόσωποι λοιπών Ακαδημαϊκών / Ερευνητικών φορέων (π.χ. ΕΙΘΕ, ΕΛΚΕΘΕ, ΕΚΕΤΑ κλπ)
- Προσωπικότητες από τον επιχειρηματικό κόσμο
- Ο Υπεύθυνος Συντονισμού της αναπτυξιακής πολιτικής και της πολιτικής καινοτομίας της ΠΙΝ (από ΓΔΑΠΠΥ ή ΕΔΑ ΠΙΝ)

Πρόκειται για ένα όργανο με «πολιτικά» χαρακτηριστικά, που λειτουργεί σε περιφερειακό επίπεδο, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή των κοινωνικών-παραγωγικών-επιστημονικών εταίρων.

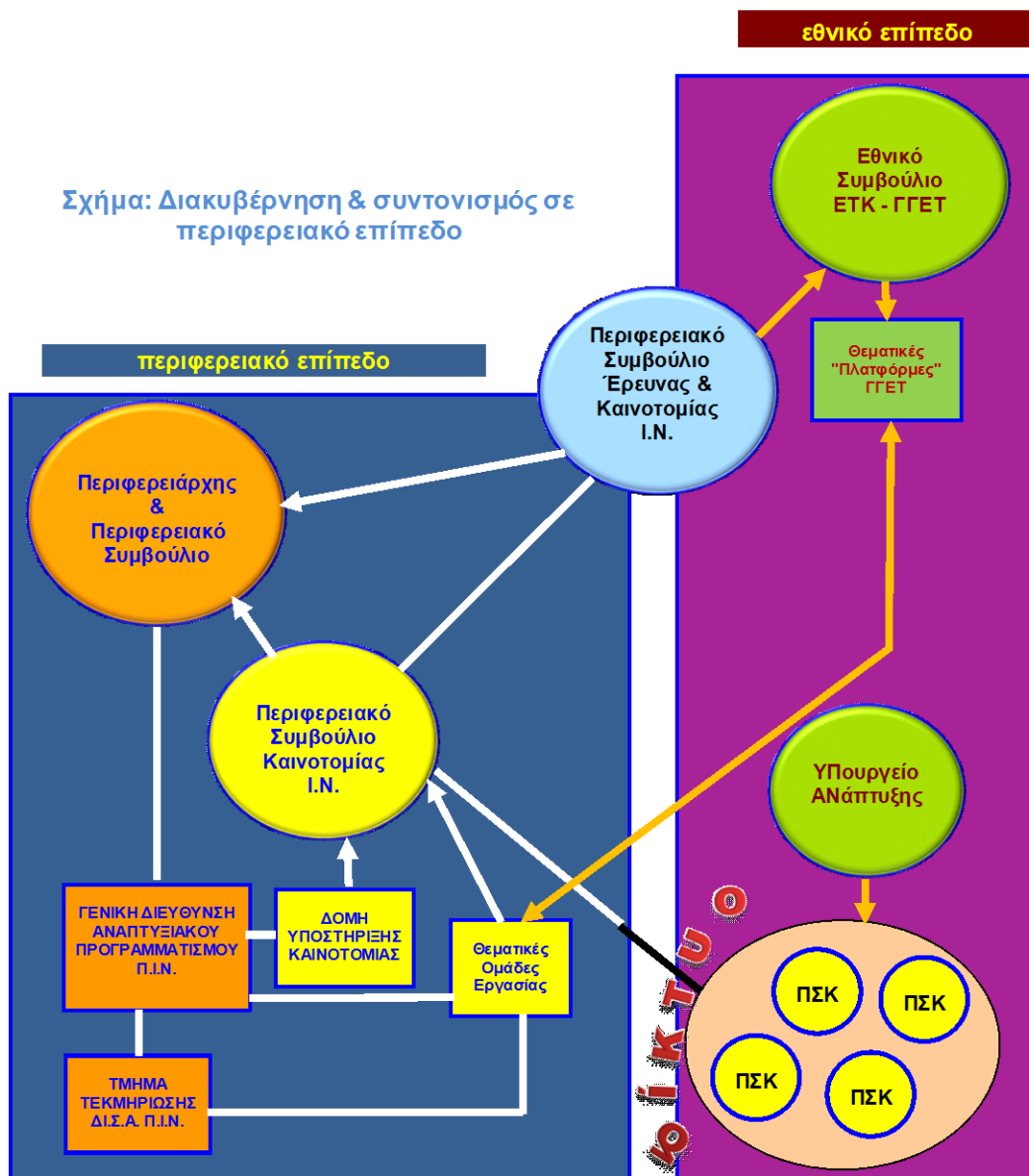
6.3 Επίπεδο 2: Τεκμηρίωση και λεπτομερής σχεδιασμός

Η τεκμηρίωση και ο λεπτομερής σχεδιασμός της πολιτικής αποτελεί ευθύνη της Γενικής Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιβάλλοντος και Υποδομών (ΓΔΑΠΠΥ) με τη συμβολή και των υπόλοιπων Γενικών Διευθύνσεων στα θέματα εξειδίκευσής τους.

Για την υποστήριξη της ΓΔΑΠΠΥ θα αξιοποιηθεί η εμπειρία από τη συγκρότηση και λειτουργία «στρογγυλών τραπέζιων» (workshops) κατά το σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στους τομείς προτεραιότητας. Για το σκοπό αυτό συγκροτούνται υπό την εποπτεία του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας (και υπό το συντονισμό της ΓΔΑΠΠΥ), 4 **συμβουλευτικές Ομάδες Εργασίας** (ΟΕ) στους τομείς προτεραιότητας:

- ΟΕ Αγροδιατροφής
- ΟΕ Τουρισμού
- ΟΕ Θαλάσσιας Οικονομίας
- ΟΕ Δημιουργικής Οικονομίας

Ο ρόλος των ΟΕ είναι να παρέχουν συμβουλευτική υποστήριξη στα όργανα της Περιφέρειας κατά το σχεδιασμό ή αναθεώρηση της πολιτικής καινοτομίας της ΠΙΝ. Μετά το σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, ο ρόλος των ΟΕ είναι να **συμβάλουν** στην εξειδίκευση των δράσεων και την αναθεώρηση της πολιτικής, όπου και όποτε αυτό καταστεί αναγκαίο, με την απαραίτητη τεκμηρίωση. Οι ΟΕ συγκροτούνται από επιλεγμένα μέλη με των «στρογγυλών τραπεζών» (workshops) και συμπληρώνονται, όπου είναι αναγκαίο, με εμπειρογνώμονες, ακαδημαϊκούς, ερευνητές, εκπροσώπους του επιχειρηματικού κόσμου και στελέχη της Περιφέρειας με εξειδίκευση στο αντικείμενο της ΟΕ. Συμμετέχουν δε στις αντίστοιχες **Θεματικές «πλατφόρμες» διαλόγου της Γ.Γ.Ε.Τ.** Η τεκμηρίωση της πολιτικής επιτυγχάνεται με τη βοήθεια των υπηρεσιών της Περιφέρειας οι οποίες συλλέγουν και επεξεργάζονται στοιχεία σχετικά με τις δραστηριότητες στο πεδίο ευθύνης τους.

6.4 Επίπεδο 3: Υλοποίηση πολιτικής και διαχείριση δράσεων

Η Υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και της αναπτυξιακής πολιτικής αποτελεί ευθύνη των Δικαιούχων της Περιφέρειας, η δε διαχείριση των δράσεων που υλοποιούνται με χρηματοδότηση από το ΠΕΠ Ιονίων Νήσων τελεί υπό την ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής (ΕΔΑ). Προς υποστήριξη και ώθηση της υλοποίησης της Στρατηγικής «Έξυπνης Εξειδίκευσης» και ειδικότερα των φορέων υλοποίησης (παραγωγικό σύστημα), κρίνεται αναγκαία η δημιουργία και λειτουργία:

- **Δομής υποστήριξης της καινοτομίας στους τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας** (Αγροδιατροφική Αλυσίδα, Θαλάσσια Οικονομία, Δημιουργική Οικονομία, Ποιοτικός Τουρισμός), υπαγόμενη στη ΓΔΑΠΠΥ της Π.Ι.Ν. Λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της Περιφέρειας η δομή θα λειτουργεί αποκεντρωμένα (με «αντένες») σε αντιστοιχία με το ιδιαίτερο πλεονέκτημα κάθε νομού και θα στελεχωθεί με έμπειρα στελέχη υψηλής εξειδίκευσης. Βασική δραστηριότητα της δομής θα είναι η **«επιχειρηματική ανακάλυψη»** και παρακίνηση για καινοτομία και επιχειρηματικότητα στους τομείς προτεραιότητας για την Περιφέρεια, μέσω ενεργειών συμβουλευτικής & πληροφόρησης, εξατομικευμένης προσέγγισης & καθοδήγησης, υποστήριξης της δικτύωσης, της πιστοποίησης & του επιχειρησιακού σχεδιασμού, επιβράβευσης καινοτόμων σχεδίων κλπ.

Τέλος, η ΕΔΑ ΠΙΝ αξιοποιεί τους μηχανισμούς του Συστήματος Παρακολούθησης και Αξιολόγησης που περιγράφονται στο επόμενο κεφάλαιο και τροφοδοτεί με επεξεργασμένες πληροφορίες το σύστημα διοίκησης.

6.5 Επίπεδο 4: Τεκμηρίωση & συντονισμός με εθνικό επίπεδο

Δύο κρίσιμοι παράμετροι που άπτονται θεμάτων συντονισμού, σχετίζονται με το ότι η Περιφερειακή Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση αφενός λειτουργεί συμπληρωματικά με την Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση της χώρας και αφετέρου υλοποιείται όχι μόνο μέσω του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος, αλλά και μέσω των Τομεακών και (ενδεχομένως) των Προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας.

Στην πρώτη περίπτωση, ο συντονισμός με την Εθνική Στρατηγική διασφαλίζεται με τη συμμετοχή της ΓΓΕΤ (αρχικά στο Δίκτυο για την Έξυπνη Εξειδίκευση και στη συνέχεια) στο **Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας (ΠΣΚ)**.

Στην δεύτερη περίπτωση που αφορά στο συντονισμό της υλοποίησης κρίνεται αναγκαία η συγκρότηση και λειτουργία ενός **«Δικτύου Συντονισμού της Υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης»** ανά Περιφέρεια, με τη συμμετοχή εκπροσώπων του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας και των εμπλεκόμενων φορέων άσκησης Τομεακών Πολιτικών. Το δίκτυο αυτό θα έχει την ευθύνη του συντονισμού της υλοποίησης των δράσεων που θα έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο της διαβούλευσης Περιφερειακού και Τομεακών επιπέδων πολιτικής.

Όμως, σύμφωνα με το εγκεκριμένο Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (Σ.Ε.Σ.), προβλέπεται η λειτουργία του **«Δικτύου Συντονισμού για την Έξυπνη Εξειδίκευση»**, που θα αναλάβει συνολικά τον παραπάνω ρόλο και στο οποίο συμμετέχουν η ΓΓΕΤ, εκπρόσωποι των Ταμείων ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ και οι Περιφέρειες της χώρας. Πρόκειται για ένα σύστημα παρακολούθησης και καθοδήγησης της υλοποίησης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης. Η εξέλιξη της έξυπνης εξειδίκευσης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο παρακολουθείται και καθοδηγείται στο πλαίσιο του Δικτύου. Κύριος σκοπός του Δικτύου αυτού είναι η ανταλλαγή ιδεών, η διάχυση καλών πρακτικών, η επεξεργασία και ανάδειξη προτεραιοτήτων και προτάσεων, εξασφαλίζοντας συνάφειες και συμπληρωματικότητα μεταξύ του εθνικού και του περιφερειακού επιπέδου και διασφαλίζοντας την αποφυγή επικαλύψεων.

Επίσης, με απόφαση της Περιφέρειας είναι δυνατή η συγκρότηση **Περιφερειακού Επιστημονικού Συμβουλίου Έρευνας & Καινοτομίας (Π.Ε.Σ.Ε.Κ.)**, που λειτουργεί ως συμβουλευτικό όργανο της

ΓΓΕΤ και της Περιφέρειας σε τομείς της ΕΤΑΚ, για την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής ΕΤΑΚ και του Σχεδίου Δράσης σε περιφερειακό επίπεδο (Ν. Ν.4310/8.12.2014). Η υποστήριξη παρέχεται μέσω εισηγήσεων προς τη ΓΓΕΤ, αλλά και προς το Περιφερειακό Συμβούλιο - Περιφερειάρχη. Το Π.Ε.Σ. αποτελείται από 7 μέλη εκ των οποίων: 3 μέλη είναι ερευνητές με διεθνώς αναγνωρισμένο κύρος και μακρόχρονη ερευνητική & επαγγελματική πείρα και 4 μέλη προέρχονται από την Αυτοδιοίκηση και τον επιχειρηματικό κόσμο, με αυξημένα επιστημονικά προσόντα. **Πρόκειται για ένα όργανο με «τεχνοκρατικά» χαρακτηριστικά, που λειτουργεί στο ενδιάμεσο περιφερειακού και εθνικού επιπέδου, εξασφαλίζοντας την επιστημονικά επαρκή υποστήριξη του σχεδιασμού.**

7. Σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης

7.1. Το σύστημα παρακολούθησης

Η παρακολούθηση έχει ως στόχο να επιβεβαιώσει ότι οι δραστηριότητες υλοποιούνται και η χρηματοδότηση κατανέμεται σύμφωνα με το σχεδιασμό για την παραγωγή συγκριμένων εκροών και άμεσων αποτελεσμάτων.

Το Στρατηγικό Σχέδιο Έξυπνης Εξειδίκευσης θα υλοποιηθεί κυρίως με τη χρηματοδότηση του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων και Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, επομένως η παρακολούθηση της υλοποίησης αποτελεί ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής η οποία έχει και την ευθύνη της παρακολούθησης της υλοποίησης του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων και των τυχών εκχωρήσεων από τομεακά (π.χ. ΕΓΤΑΑ), σε συνεννόηση με τις αντίστοιχες Διαχειριστικές Αρχές των Τομεακών Προγραμμάτων, που θα πρέπει να διασφαλίσουν ένα σύστημα παρακολούθησης σε περιφερειακό επίπεδο.

Η παρακολούθηση έχει ως στόχο να επιβεβαιώσει ότι οι δραστηριότητες υλοποιούνται και η χρηματοδότηση κατανέμεται σύμφωνα με το σχεδιασμό για την παραγωγή συγκριμένων εκροών και άμεσων αποτελεσμάτων.

Με δεδομένο δε, ότι για τις ανάγκες του ΠΕΠ θα οργανωθεί σύστημα παρακολούθησης, το σύστημα παρακολούθησης της Στρατηγικής θα εναρμονιστεί με αυτό εξασφαλίζοντας ότι δεν θα δημιουργηθούν πολλαπλοί επικαλυπτόμενοι μηχανισμοί και συστήματα δεικτών. Επομένως κάθε παράμετρος (π.χ. το σύστημα δεικτών) **θα προσαρμοστεί στις συγκεκριμένες ανάγκες της παρακολούθησης του ΠΕΠ**. Επιπλέον επειδή η Στρατηγική περιλαμβάνει δράσεις οι οποίες θα επιδιωχθεί χρηματοδοτηθούν από άλλες πηγές εκτός του ΠΕΠ όπως π.χ. από το ΕΠΑΝΕΚ, το ΕΤΘΑ το ΕΓΤΑΑ και το ΕΠ ΑΝ.ΔΥ.ΕΚΠ.Δ.Β., το σύστημα παρακολούθησης θα πρέπει να αναφέρεται σε όλους τους παραπάνω φορείς πολιτικής και να τροφοδοτεί συνολικά το «Δίκτυο Συντονισμού της Υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης»

Η παρακολούθηση θα βασιστεί κατά κύριο λόγο σε ένα σύστημα δεικτών εκροών και άμεσων αποτελεσμάτων οι οποίοι **ενδεικτικά** παρουσιάζονται στους Πίνακες που ακολουθούν και οι οποίοι θα ενημερώνονται και εναρμονίζονται ανάλογα. Η **τιμή βάσης** για τους δείκτες εκροών είναι 0 ενώ οι τιμές των δεικτών εκροών μετρώνται στο επίπεδο των δράσεων και των έργων.

Ο υπολογισμός των δεικτών αποτελέσματος απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή για τους ακόλουθους λόγους. Η χρήση των εθνικών-περιφερειακών στατιστικών και της Eurostat δεν είναι κατάλληλη για τη μέτρηση της **τιμής βάσης** και των **άμεσων αποτελεσμάτων** καθώς μετρούν τις μεταβολές στο σύνολο της περιφερειακής οικονομίας και όχι τα αποτελέσματα των συγκεκριμένων δράσεων. Ιδιαίτερα στην περίπτωση μετρήσεων που γίνονται κατά τη διάρκεια ή κατά την ολοκλήρωση της παρέμβασης, αφενός τα αποτελέσματα δεν έχουν ακόμα πλήρως παραχθεί και αφετέρου η μόχλευση στην οικονομία δεν έχει ακόμα επιτευχθεί, με αποτέλεσμα η μεταβολές που μετρώνται από τους επίσημους δείκτες να οφείλονται κυρίως σε παράγοντες που δεν έχουν σχέση με τις δράσεις. Για την αποφυγή των παραπάνω προβλημάτων οι τιμές βάσης καθώς και η τιμή μετά την παρέμβαση για τους δείκτες άμεσων αποτελεσμάτων θα πρέπει να μετρηθεί με ειδική έρευνα στις ομάδες στόχους των Δράσεων και σε συνεννόηση με τα αρμόδια υπουργεία. Ανάλογα με την περίπτωση, η μέτρηση μπορεί να γίνει και στο επίπεδο των δράσεων και των άμεσα ωφελούμενων.

7.2. Η Αξιολόγηση της Στρατηγικής

Η αξιολόγηση έχει ως στόχο τη διερεύνηση της συμβολής της Στρατηγικής στην επίτευξη των αποτελεσμάτων (άμεσων και μακροπρόθεσμων) που μετρώνται με το σύστημα δεικτών και της επίδρασής της στο σύστημα καινοτομίας της Περιφέρειας.

Ιδιαίτερη σημασία έχει:

- η διερεύνηση του εάν τα αποτελέσματα τα οποία παρατηρούνται και αποτυπώνονται στους δείκτες αποτελέσματος έχουν παραχθεί εξαιτίας της Στρατηγικής και των συγκεκριμένων Δράσεων ή από άλλους παράγοντες (attribution),
- η προσθετικότητα (additionality) των δράσεων, δηλαδή σε ποιό βαθμό οι ωφελούμενοι θα πραγματοποιούσαν ανάλογα έργα χωρίς τη δημόσια χρηματοδότηση.
- η απλότητα και αποτελεσματικότητα στο σύστημα διαχείρισης και η ελαχιστοποίηση τους διαχειριστικού κόστους για τους ωφελούμενους.

Ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας για τη σχεδιασμό και τη αξιολόγηση της Περιφερειακής Στρατηγικής και ιδιαίτερα της Στρατηγικής για την «Έξυπνη Εξειδίκευση», είναι η ενημερωμένη και επίκαιρη τεκμηρίωση (στατιστικά και λοιπά ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία) σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (νομών και δήμων).

Οι ανάγκες τεκμηρίωσης αφορούν και στις τρεις διαστάσεις της περιφερειακής στρατηγικής, δηλαδή:

-Την «έξυπνη» (τεκμηρίωση αναφορικά με την έρευνα, την καινοτομία, την επιχειρηματικότητα σε όλους τους τομείς παραγωγικής δραστηριοποίησης (με έμφαση στους τομείς προτεραιότητας της «έξυπνης εξειδίκευσης»), την ψηφιακή σύγκλιση, τη φέρουσα ικανότητα των περιοχών κλπ)

-Την «βιώσιμη» (τεκμηρίωση αναφορικά με τη βιοποικιλότητα , τους περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς πόρους, τους περιβαλλοντικούς κινδύνους, τις πιέσεις στο περιβάλλον (απόβλητα κλπ δραστηριότητες), τους περιβαλλοντικούς πόρους (νερό, ενέργεια κλπ), το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των δραστηριοτήτων, τις χωρικές ανισότητες, την ποιότητα του παράκτιου και θαλάσσιου περιβάλλοντος κλπ)

-Την «χωρίς αποκλεισμούς» (τεκμηρίωση αναφορικά με τα θέματα ανεργίας, δεξιοτήτων, εκπαιδευτικού επιπέδου, δημογραφικής ανάπτυξης, κοινωνικών ομάδων, επιπέδου φτώχειας και αποκλεισμού κλπ) και θα πραγματοποιείται με τη χρήση σύγχρονων επιστημονικών εργαλείων και μεθόδων (ποσοτικές και ποιοτικές έρευνες, πολυ-κριτηριακή ανάλυση & αξιολόγηση, χωρική αναπαράσταση, πρόβλεψη ρών και τάσεων κλπ)

Για το σκοπό αυτό κρίνεται αναγκαία η λειτουργία :

Παρατηρητήριου «έξυπνης», «βιώσιμης» & «χωρίς αποκλεισμούς» περιφερειακής ανάπτυξης

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του, το Παρατηρητήριο θα υποστηρίξει την παρακολούθηση των δεικτών αποτελεσμάτων και εκροών που αφορούν την Περιφερειακή και ιδιαίτερα τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας.

Σήμερα, οι ανάγκες αυτές καλύπτονται αποσπασματικά και όχι στον επιθυμητό βαθμό και επίπεδο ανάλυσης, παρότι στο οργανόγραμμα της Περιφέρειας προβλέπεται η λειτουργία Τμήματος Τεκμηρίωσης, το οποίο δεν έχει ενεργοποιηθεί.

Το Παρατηρητήριο λοιπόν, μπορεί να συγκροτηθεί και να λειτουργήσει με κορμό του το Τμήμα Τεκμηρίωσης της Δ/σης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας, αφού βεβαίως ενισχυθεί με ειδικευμένο επιστημονικό δυναμικό (Τεχνική Βοήθεια Π.Ε.Π.) και αναπτύσσοντας συνεργασίες με παρεμφερείς επιστημονικές κλπ δομές που λειτουργούν στην Περιφέρεια (π.χ. Ακαδημαϊκά Ιδρύματα, ΕΟΤ, ΕΛΚΕΘΕ κλπ)

Παράρτημα 1

Διαδικασία Διαβουλεύσεων

Έκθεση Αναφοράς Συνεδριάσεων- Διαβουλεύσεων για την εκπόνηση του έργου

Στόχος του παραρτήματος αυτού είναι η περιγραφή των εργασιών σχετικών με τις διαβουλεύσεις που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο εκπόνησης του Σχεδίου Στρατηγικής «Εξυπνης Εξειδίκευσης» της Π.Ι.Ν.. Για τον αποτελεσματικότερο και ποιοτικότερο σχεδιασμό της στρατηγικής της «έξυπνης εξειδίκευσης», έχουν συλλεχθεί υπόψη οι προτάσεις και ιδέες των φορέων της γνώσης και του παραγωγικού δυναμικού της περιφέρειας μέσω:

- της καταγραφής των σχετικών παρατηρήσεων τους κατά την διάρκεια των διαβουλεύσεων που πραγματοποιήθηκαν
- της γραπτής ή/και προφορικής υποβολής των προτάσεών τους
- ερωτηματολογίων που εστάλησαν προς αυτούς

Πρώτος κύκλος διαβουλεύσεων

Στις 26/08/2013 έλαβαν μέρος οι πρώτες διαβουλεύσεις μεταξύ της Περιφέρειας και των Παραγωγικών, Ακαδημαϊκών κ.ά. φορέων.

Συγκεκριμένα, στις 26/08/2013 στη Ζάκυνθο πραγματοποιήθηκε η πρώτη ημερίδα των διαβουλεύσεων με την Περιφέρεια και τον επιχειρηματικό και ακαδημαϊκό κόσμο. Στις 27/08/2013 πραγματοποιήθηκε αντίστοιχη συνάντηση στην Ιθάκη, και τις επόμενες ημέρες συνεχίστηκε ο διάλογος στην Κεφαλονιά, στην Λευκάδα και τέλος οι διαβουλεύσεις ολοκληρώθηκαν στην Κέρκυρα την Παρασκευή 30/08/2013. Επίσης, για την αποτελεσματικότερη διεξαγωγή των διαβουλεύσεων έγινε προετοιμασία και υποβολή σχετικών παρουσιάσεων και κειμένων-εισηγήσεων που χρησιμοποιήθηκαν κατά την διάρκεια αυτών από την ΕΔΑ ΠΙΝ.

Στο στάδιο ανάλυσης και σύνθεσης των αποτελεσμάτων της Α' φάσης της διαβούλευσης κατεγράφησαν μία σειρά από προτεραιότητες και δράσεις οι οποίες διαφαίνεται ότι αποτελούν σημεία σύγκλισης των απόψεων και των αναλύσεων. Αυτές συγκλίνουν σε τέσσερις βασικούς άξονες εξειδίκευσης και υποβοηθούνται από οριζόντιες τεχνολογικές υποστηρικτικές πολιτικές (π.χ. πληροφορική, καθαρές τεχνολογίες).

Οι τομείς που συμφωνήθηκαν και επιβεβαιώθηκαν στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων είναι:

- Τουρισμός (Βιομηχανία της Εμπειρίας) και αντίστοιχες Υπηρεσίες
- Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία
- Πρωτογενής Τομέας και Γαστρονομία
- Θαλάσσια Οικονομία

Δεύτερος κύκλος διαβουλεύσεων

Στην συνέχεια πραγματοποιήθηκε δεύτερος κύκλος συνεδριάσεων και διαλόγου ο οποίος είχε θεματικό χαρακτήρα και πραγματοποιήθηκε στις 21, 23, 24, 25/10/2013. Συγκεκριμένα:

Στις 21/10/2013 πραγματοποιήθηκε ημερίδα που αφορούσε την ενότητα «Τουρισμός και Περιβάλλον» στην Ζάκυνθο.

Στις 23/10/2013 πραγματοποιήθηκε ημερίδα που αφορούσε την ενότητα «Πρωτογενής Τομέας, Αγροδιατροφή και Γαστρονομία» και έλαβε χώρα στην Κεφαλονιά.

Στις 24/10/2013 πραγματοποιήθηκε ημερίδα που αφορούσε την ενότητα «Θαλάσσια Οικονομία» στην Λευκάδα.

Και τέλος στις 25/10/2013 πραγματοποιήθηκε ημερίδα με θέμα την ενότητα «Τουρισμός και Πολιτισμός (Δημιουργική Οικονομία)» που έλαβε χώρα στην Κέρκυρα.

Ερωτηματολόγια - Απόψεις Επιχειρήσεων

Οι απόψεις των φορέων και ιδιαίτερα του επιχειρηματικού κόσμου λήφθηκαν σημαντικά υπόψη στην εκπόνηση του Σχεδίου. Στις 18/09/2013 ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου για την έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 180 επιχειρήσεων κατανεμημένων στους 4 νομούς της Π.Ι.Ν, από εμπειρογνώμονα και το δυναμικό των ΑΕΙ & ΤΕΙ. Ειδικότερα, εκπονήθηκε έρευνα μέσω ατομικών συνεντεύξεων – επαφών σε δείγμα 80 επιχειρήσεων κατανεμημένων στους 4 νομούς της ΠΙΝ, καθώς και διακίνηση του ερωτηματολογίου από τα 2 πανεπιστημιακά ιδρύματα της ΠΙΝ για λογαριασμό της Περιφέρειας σε άλλες 80 επιλεγμένες επιχειρήσεις.

Τηλεδιασκέψεις – Συνεδριάσεις Δικτύου

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν τηλεδιασκέψεις με τα μέλη του Δικτύου έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΙΝ, φορείς και εμπειρογνώμονες για την αξιολόγηση της πορείας του Σχεδίου Στρατηγικής, αλλά και των προτάσεων που προέκυψαν.

Ειδικότερα, την Τρίτη 24 Απριλίου 2013, πραγματοποιήθηκε η 1^η συνεδρίαση του «Δικτύου για την «Έξυπνη Εξειδίκευση» της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, με προκαταρκτική συζήτηση επί του ρόλου του Δικτύου.

Την Τετάρτη 26 Ιουνίου 2013, πραγματοποιήθηκε (μέσω τηλεδιάσκεψης) η 2η συνεδρίαση του «Δικτύου Έξυπνης Εξειδίκευσης» της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, με τη συμμετοχή εκπροσώπων παραγωγικών φορέων και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων από όλους τους Νομούς της Περιφέρειας, της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας και της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής. Στη συνεδρίαση αυτή συζητήθηκαν διεξοδικά οι προτεραιότητες και οι ανάγκες υποστήριξης του τοπικού παραγωγικού συστήματος (μέσω δημιουργίας δικτύων συνεργασίας, πιστοποίησης προϊόντων, αξιοποίησης τεχνολογιών κλπ) και αντίστοιχα οι δυνατότητες των ακαδημαϊκών/ερευνητικών ιδρυμάτων.

Στις 19 Δεκεμβρίου 2013 πραγματοποιήθηκε η 3^η συνεδρίαση Δικτύου για την στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων μέσω τηλεδιάσκεψης. Αντικείμενο της 3^{ης} συνεδρίασης του Δικτύου ήταν η παρουσίαση και αξιολόγηση των προτάσεων που κατατέθηκαν στο πλαίσιο της διαβούλευσης που έλαβε χώρα στους 4 νομούς τους προηγούμενους μήνες.

Παράρτημα 2

ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Αριθμός και τζίρος επιχειρήσεων της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανά τομέα και κλάδο επιχειρηματικής δραστηριότητας (2008, ΕΛ.ΣΤΑΤ)

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ.ΕΠΙΧ/ΩΝ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	Αεροπορικές μεταφορές	1	
	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	116	25,0
	Πλωτές μεταφορές	311	64,6
	Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	32	1,7
ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	768	79,0
	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	518	13,7
	Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού	1	
	Δραστηριότητες οργανώσεων	59	1,0
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	198	8,9
	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	106	24,9
	Δασοκομία και υλοτομία	10	0,0
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ, ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	417	11,7
	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	37	6,1
	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	292	15,7
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	88	2,9
	Δραστηριότητες απασχόλησης	8	0,0
	Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	670	33,7
	Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	19	0,9
	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	144	3,6
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	272	46,9
	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	61	1,0
	Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	21	0,3
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	4.610	229,1
	Καταλύματα	3.274	318,9
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Εκπαίδευση	226	5,4
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	82	2,5
	Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοηλεκτρονικών εκπομπών	35	1,2
	Δραστηριότητες υπηρεσιών πληροφορίας	23	0,4
	Εκδοτικές δραστηριότητες	37	3,4
	Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις	30	0,9

	Τηλεπικοινωνίες	58	4,1
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	142	2,4
	Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών, τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	871	43,2
	Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	95	2,3
	Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων, δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	184	11,6
	Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη	37	0,4
	Κτηνιατρικές δραστηριότητες	15	1,0
	Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	383	12,1
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	3.002	105,9
	Έργα πολιτικού μηχανικού	290	44,5
	Κατασκευές κτιρίων	1.122	51,2
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	64	1,7
	Βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών	10	1,0
	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα, κατασκευή ειδών καθαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	189	6,3
	Βιομηχανία τροφίμων	498	60,9
	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	54	2,8
	Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	133	5,3
	Κατασκευή ειδών ένδυσης	38	1,3
	Κατασκευή επίπλων	70	9,5
	Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	21	0,8
	Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων	9	0,1
	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	28	1,0
	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	312	24,9
	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	19	3,6
	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	4	0,5
	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	6	1,1
	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	142	51,3
	Παραγωγή βασικών μετάλλων	7	1,0
	Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών σκευασμάτων	1	
	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	32	1,4
	Παραγωγή οπτάνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου	1	
	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	13	0,6
	Ποτοποιία	27	6,2
	Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων	7	0,8
ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	Λοιπά ορυχεία και λατομεία	27	5,3
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	39	0,7
ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	Δραστηριότητες εξυγίανσης και άλλες υπηρεσίες για τη διαχείριση αποβλήτων	1	
	Επεξεργασία λυμάτων	11	0,5
	Συλλογή, επεξεργασία και διάθεση αποβλήτων, ανάκτηση υλικών	15	6,9
	Συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού	57	18,9
ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	394	11,5

	Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	161	4,7
	Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	43	0,7
	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	22	0,8
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	5.745	1.071,9
	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	1.315	696,2
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	682	88,2
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Ασφαλιστικά, αντ'ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	16	0,1
	Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	63	3,5
	Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές δραστηριότητες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία	8	0,1
ΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΟ	Άγνωστη Δραστηριότητα	194	2,0
Γενικό άθροισμα		29.143	3.276,5

Πηγή: Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛΣΤΑΤ, 2008

Πίνακας : Τομεακή και Κλαδική Εξειδίκευση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων/ Πηγή: Eurostat (2009)- Επεξεργασία LOCOTECH

Κλάδοι	ΕΕ27	Ελλάδα	ΠΙΝ Απασχόληση	ΠΙΝ (%)	Εστίαση	Εξειδίκευση	Συνολική Εξειδίκευση
Αεροπορικές μεταφορές	0,17%	0,15%				0,00	
Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	0,08%	0,50%	515,5	0,51%		6,41	1
Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	0,37%	0,33%	122	0,12%		0,32	
Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	1,07%	1,28%	271	0,27%		0,25	
Βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών	0,19%	0,14%	40	0,04%		0,21	
Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	0,46%	0,44%				0,00	
Βιομηχανία τροφίμων	1,86%	2,52%	564	0,56%		0,30	
Δασοκομία και υλοτομία	0,23%	0,21%		0,00%		0,00	
Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	0,71%	1,65%	239	0,24%		0,33	
Δραστηριότητες απασχόλησης	1,70%	0,30%	17	0,02%		0,01	
Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	0,38%	0,42%	107	0,11%		0,28	
Εμπόριο	14,86%	30,63%	18.550	18,31%	1	1,23	1
Εξόρυξη, ορυχεία και λατομεία	0,29%	0,19%	27	0,03%		0,09	

Κλάδοι	ΕΕ27	Ελλάδα	ΠΙΝ Απασχόληση	ΠΙΝ (%)	Εστίαση	Εξειδίκευση	Συνολική Εξειδίκευση
Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	0,55%	0,38%	216	0,21%		0,39	
Επιχειρηματικές Υπηρεσίες	4,32%	5,97%	2.118	2,09%		0,48	
Ηλεκτρισμός αέριο κλπ.	0,71%	0,72%	0	0,00%		0,00	
Κατασκευές	7,85%	10,85%	6.503	6,42%	1	0,82	1
Κατασκευή ειδών ένδυσης	0,51%	0,92%				0,00	
Κατασκευή επίπλων	0,48%	0,64%	41	0,04%		0,08	
Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	0,65%	0,30%	99	0,10%		0,15	
Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων	0,52%	0,13%	15	0,01%		0,03	
Κατασκευή λουτιού εξοπλισμού μεταφορών	0,33%	0,24%	43	0,04%		0,13	
Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	1,62%	1,48%	886	0,87%		0,54	
Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	1,30%	0,58%	126	0,12%		0,10	
Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	0,99%	0,13%	22	0,02%		0,02	
Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	0,73%	0,51%	49	0,05%		0,07	
Κτηνιατρικές δραστηριότητες	0,08%	0,05%	25	0,02%		0,30	
Μεσητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες κτηρίων	3,26%	2,19%	1.616	1,60%		0,49	
Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	0,63%	0,84%	98	0,10%		0,15	
Παραγωγή βασικών μετάλλων	0,46%	0,59%	101	0,10%		0,22	
Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών σκευασμάτων	0,24%	0,25%	0	0,00%		0,00	
Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	0,31%	0,42%	47	0,05%		0,15	
Παραγωγή οπάνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου	0,06%	0,14%	3	0,00%		0,05	
Παραγωγή προϊόντων καπνού	0,02%	0,06%	0	0,00%		0,00	
Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	0,53%	0,40%	144	0,14%		0,27	
Παροχή νερού και διαχείριση αποβλήτων	0,56%	0,23%	207	0,20%		0,36	
Πληροφορική και τηλεπικοινωνίες	2,01%	1,81%	889	0,88%		0,44	
Πλωτές μεταφορές	0,10%	0,52%	791	0,78%		8,14	1
Ποτοποιία	0,21%	0,33%	123	0,12%		0,57	
Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	0,80%	0,51%	194	0,19%		0,24	
Τουρισμός	4,66%	9,49%	17.466	17,24%	1	3,70	2
Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	4,66%	16,44%	15500,75	15,30%	1	3,28	2
Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων	0,29%	0,27%	13	0,01%		0,04	
Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	2,51%	3,87%	1.569	1,55%		0,62	

